

Mamuşa

Evlad-i fatihan diyarı

TOPLUM BİLİM KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Yıl 3 - Sayı 7 - İLKBAHAR 2023- Mamuşa - Kosova

YTB'den Prof. Dr. Nimetullah Hafız'a Ödül

2023 UNESCO Aşık Veysel Yılı

Çanakkale Şehitleri Mamuşa'da Anıldılar

Başın Sağ Olsun Türkiye!

Mamuşa'da Bayraklar yarıya İndirildi

Depremzedelere Mamuşa'da Yardım Seferberliği

Editör`den

BAŞIN SAĞ OLSUN TÜRKİYE...

Merhaba sevgili okurlar. 3. yaşına ayak basan dergimizin 7. sayısında sizlerle tekrar birlikte olmanın kıvancını yaşıyoruz. Temeli Türk milletinin kanı ve canıyla desteklediği Atatürk ve silah arkadaşları tarafından 29 Ekim 1923 tarihinde atılan Türkiye Cumhuriyeti bu yıl kuruluşunun 100. yıldönümüne girmiş bulunuyor. Türkiye`de olduğu gibi Türk dünyasında da bu vesileyle çeşitli etkinlikler düzenlenmeye başladı bile. Dolayısıyla biz de bu sayımızda naçizane bir şekilde güya bu konuya değinmeye niyetlenmiştik. Ne var ki, 06 Şubat 2023 Pazartesi sabahı doğanın acımasız gücüyle insan hatası ve ihmalden kaynaklanan Kahramanmaraş merkezli deprem felaketinde yaşanan eşi benzeri görülmemiş göz yaşartıcı yıkım, can mal kaybı, yaralanma olayları karşısında yüreklerimiz dağlanınca bu konuyla ilgili birkaç söz döylemek ihtiyacını hissettik. Doğanın acımasızlığına bir diyeceğimiz yok, ama açgöz insanların sırf daha çok kar uğruna yaptıkları hata ve sahtekarlıklar söz konusu olduğunda söylenecek çok şey var.

Evet, yıkım gücü çok büyük bir deprem olduğu ortada. 7.7 büyüklüğündeki depremin ardından daha on saat bile geçmeden yaşanan 7.6 büyüklüğündeki ikinci deprem ilkinde düşmeyen hasarlı binaları da yerle bir etmişti. Bu büyüklükteki depremlerde binaların ayakta kalmaları oldukça zor. Ne var ki söz konusu depremde yıkılmayan bazı binaların varlığı kurallara uygun mühendislik yapılması, sağlam malzeme kullanılması, kurallara göre denetlenmesi, deprem yönetmeliklerine uyulması halinde inşaatların bu şiddeteki depremlere bile direnebileceğini ortaya koymuş bulunuyor. Bu gerçeklere işaret eden yerli yabancı uzmanların da belirttikleri gibi ilk sarsıntıyla birlikte yıkılırken on binlerce cana mezar olup on binlercesini de yaralayan dış yüzeyleri cicili bicili ama içleri kof binlerce binanın düzgün bir zemin araştırması yapılmadan, inşaat kuralları ve deprem yönetmeliklerine uyulmadan inşa edilmiş olduklarını gösteriyor.

Dünyaya yüzyıllarca hükmetmiş Türk insanının dünyanın gözü önünde teknoloji çağı diye bilinen yüzyılımızda gözleri daha çok para kazanma hırsıyla kararlı bir takım çakma müteahhitler tarafından yapılan çürük binaların kalıntıları altında çoluk çocuklarıyla birlikte feci bir şekilde can vermeleri üzücü olduğu kadar aynı zamanda düşündürücü ve de utanılacak bir durum.

Yaşamlarını kaybeden on binlerce masum insanın, kaybedilen trilyonlarca liralık milli servetin vebali yüksek kar peşinde koşarken oturanlara mezar olacak evler yapmaktan çekinmeyen aç göz müteahhitlerin, inşaatları üç beş kuruş uğruna doğru dürüst denetlemeyen bürokratların, gözleri para hırsıyla dönmüş yerel yöneticilerin, bütün bu yolsuzluklara oy kaygısıyla göz yuman siyasetçilerin boyunlarına. 1999 Marmara depreminden hiç ders çıkarılmadığı belli. İnsan canı bu kadar ucuz olmamalı... Bütün bunların bir daha yaşanmaması için asrın bu felaketinden inşallah artık bir ders çıkarılır.

Türkiye`nin, Türk milletinin başı sağ olsun. Böyle afetlerin bir daha yaşanmaması temennileriyle vefat edenlere Allah`tan rahmet, yaralılara acil şifa, kalanlara da sabır ve selamet diliyoruz.

Reşit Hanadan

İÇİNDEKİLER:

Bağımsızlığın 15. Yıldönümü Coşkuyla Kutlandı
yazısı 5. sayfada

Yaralar Bir Bir Sarılıyor
yazısı 6. sayfada

Maraş'la Birlikte Biz de Yıkıldık
yazısı 11. sayfada

Balkanlar'da Kalan Mirasımız ve Buradan Gelen Atalarımızın Çanakkale'deki Kahramanlıkları
yazısı 15. sayfada

Prof. Dr.Nimatullah Hafız'a Yaşam Boyu Onur Ödülü Verildi
yazısı 18. sayfada

Türküleri Dillerde Dolaşan Bir Halk Ozanı
yazısı 20. sayfada

Türkçe'nin Sadeleşmesi İçin Mücadele Eden Bir Arnavut: Şemsettin Sami
yazısı 24. sayfada

Kosova'da Türkçe yayımlanan Gazeteler
yazısı 27. sayfada

Mamuşa'da Kültürel ve Sosyal Yapı
yazısı 32. sayfada

Ramazan ve Bayram
yazısı 45. sayfada

Yayın Yönetmeni:

*Reşit Hanadan

Yayın Danışmanı:

*Prof. Dr. İrfan Morina

*Yazı Kurulu:

*Prof. Dr. İrfan Morina

*Refki Taç

*Türker Mazrek

*Erol Morina

*Buyar Mazrek

*Reşit Hanadan

*Nazmi Morina

Türkiye Temsilcisi (Bursa):

Cemali Tunalıgil

Yazışma adresi: Mamuşa Dergisi
Mamuşa Belediyesi, 20540
Mamuşa-Kosova

E- mail adresi:
mamusadergisi@gmail.com

Gönderilen yazılar yayınlasın veya yayınlanmasın iade edilmez. Yazılarda sergilenen görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

Mizanpaj: ARF SH.P.K.
Esra Bütüç Osi

Baskı: ARF SH.P.K.

Mamuşa Dergisi, Mamuşa Belediyesi Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Müdürlüğü tarafından hazırlanıp yayınlanır.

REVA MI BU...

Ercan Kasap

Türkiye Cumhuriyeti, halkı ve kurumlarıyla yıllardır hep Kosova halkı ve devletinin yanında oldu. Hem savaş öncesi, hem savaş esnası, hem de savaş sonrasında... Mehmetçik 1999 yılından bu yana Kosova'da Nato bünyesinde güvenlik, istikrar ve huzuru korumak misyonunda yer alıyor.

Türkiye Cumhuriyeti, halkı ve kurumlarıyla yıllardır hep Kosova halkı ve devletinin yanında oldu. Hem savaş öncesi, hem savaş esnası, hem de savaş sonrasında...

Mehmetçik 1999 yılından bu yana Kosova'da Nato bünyesinde güvenlik, istikrar ve huzuru korumak misyonunda yer alıyor.

Türkiye, kendini hep hissettirdi, destekleri ve yardımlarıyla... Kosova halkına omuz vermeyi, güçlenmek yolunda itiş gücü olmayı, bir görev olarak belledi.

Bu dün böyle idi, bugün de...

Türkiye devleti, Kosova ordusu olarak tanımlanan Kosova Güvenlik Kuvvetleri'nin savaş sonrasında kurulma sürecinde güçlü bir şekilde yer aldı. Maddi ve manevi destek sağladı.

Beş bin aktif ve üç bin yedek olmak üzere sekiz bin askerden oluşan ve kısa adı FSK olan Kosova Güvenlik Gücü ya da Kuvvetleri'ne Türkiye tarafından "Cobra", "Akrep", "Kirpi", "Vuran" gibi Taktik Tekerlekli Zırhlı Araçlardan bazıları bağışlandı ya da satın alınmaları için milyonlarca Euro hibe edildi.

FSK asker ve subayları, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin en iyi askeri akademelerinde eğitildi. Kosova'nın ilk uçak ve helikopter pilotları Türkiye harp okullarından çıktı.

Bir başka deyişle Türkiye yıllardır Kosova'ya askeri destek sağlıyor.

Gelgelim, çok etnikli askerlerden oluşan Kosova Güvenlik Kuvvetlerinde yüzde 5'lik kontenjan, azınlıktaki toplulukların mensuplarına ayrılmıştır.

FSK'nın eski Komutanı General Kadri Kastrati, 2013 yılında Kosova'yı ziyaret eden o dönem Türkiye Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Necdet Özel'e, Kosova Güvenlik Gücü bünyesinde toplam sayıdan yüzde 2,6'sının Kosovalı Türklere oluşturulduğunu açıklamıştı.

FSK'da asker olarak görev yapan Kosova Türklere sayısı, Kosova Savunma Bakanlığı'nın verilerine göre (23.01.2022) 57'dir. Kosovalı Türklere, Kosova Güvenlik Kuvvetleri'nde yer alma oranı yüzde 1.39'dur. Zira bu sayıdan yarısının Türkçe bilmediği konuşuluyor. Yani azınlıktaki topluluk kontenjanı içinde Türklere yerine kendine Türk diyen ama Türkçe bilmeyen Arnavutlar alınıyor.

Bu durum karşısında da hiç kimse sesini çıkartmıyor.

Kosovalı Türklere reva mı bu?

Kosova'da 1951 yılından bu yana kesintisiz olarak yapılan Türkçe eğitim, yıllardır çözülemeyen sorunlarla boğuşmakta. Ders kitapları, Türkçe eğitimde görülen sıkıntıların başında yer alıyor.

Geçen yıl 71'inci yılını dolduran Türkçe eğitimde ders kitaplarının eksikliği devam ediyor. Eksik olan kitaplar basılmıyor, ders kitapları Türk öğrencilerine ulaştırılmıyor, hatalı kitaplarda düzeltmeler yapılmıyor. Yardımcı ders kitapları basılmıyor.

Kosovalı Türk öğrenciler, daha iyi bir eğitimi sağlayacak eşit destek ve olanaklardan mahrum kalıyor.

Kosovalı Türklere reva mı bu?

Priştine devlet üniversitesinin fakültelerinde azınlık topluluklarının üniversite adaylarına kontenjan sağlanmakta. Her yıl aynı sıkıntı yaşanıyor. Kosovalı Türklere yerini, Türklük belgesini yasal olmayan yollardan sağlayan Arnavut öğrenciler almakta. Bu soruna kalıcı çözüm getirilmesi için Eğitim Bakanlığı, savcılık gibi devletin ilgili kurumları herhangi somut bir tedbir almıyor.

Kosovalı Türklere reva mı bu?

İstihdam'da önemli bir mesafe alındığı söylenemez. Bu sorun Kosova genelinde de kök salmış durumda. Tüm işsiz Kosovalıların ortak derdi istihdam. Sıkıntı, azınlıktaki topluluk mensuplarının devlet organlarında istihdam edilmesi için belirlenen yüzde 10'luk payın hayati geçerilmemesi. Anlayacağımız gibi bu kuralın gerçekleşmesi hususunda da bir eser yok.

Kosovalı Türklere reva mı bu?

Kosova'da 1999 yılına kadar resmi dil olan Türkçe bugün Prizren, Mamuşa, Priştine, Mitroviça, Vıçitrın, Gilan belediyelerinde resmî statüye sahiptir. Ancak Türklere en kalabalık olduğu Prizren dahil bu belediyelerde Türk dilinin kullanımı, bürokratik engellerden dolayı sekteye uğramakta, Dil Yasası uygulanmamaktadır.

Kosovalı Türklere reva mı bu?

Kosova'nın asli unsuru olarak en sadık halkı, Kosova'nın bağımsızlığının en büyük destekçisi, Kosova'nın kalkınması ve gelişmesi için her çeşit gayret gösteren azınlıktaki topluluk olarak bu tablo, gerçekten Kosovalı Türklere reva mı?

23.01.2023, Kosovaport Haber sitesi, Priştine

Japon Diplomatlar Mamuşa'da

Japonya'nın Priştine Büyükelçiliği temsilcileri geçenlerde Mamuşa'yı ziyaretleri esnasında Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç ile bir görüşme gerçekleştirdiler. Görüşme esnasında Mamuşa halkına verilen sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi amacıyla buradaki Aile Sağlık Merkezi'ne gerekli tıbbi cihazların temin edilmesi konusunda yapılabilecek ortak projeler üzerinde duruldu.

Bakanlık - Belediye işbirliği

Kosova Bölgesel Kalkınma Bakanlığı ile Mamuşa Belediyesi arasında Kalkınma işbirliği anlaşması imzalandı. Bakan Fikrim Damka ile Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç arasında imzalanan işbirliği anlaşmasına göre 2023 yılına ilişkin kalkınma programıyla köy yolu halindeki Mamuşa-Opteruşa yolunun asfaltlanması öngörülmüştür.

KFOR Komutan Yardımcısı Mamuşa'da

Kosova'daki Uluslararası Barış Gücü /KFOR/ Komutan Yardımcısı General Jozsef Szpisjak geçenlerde Mamuşa ziyareti çerçevesinde Başkan Abdülhadi Krasniç ile görüştü. Görüşmede Meclis başkanı ile Mamuşa'daki Türk İVİT Evi komutanı da hazır bulundular. Görüşmede KFOR ile yapılabilecek ortak çalışmalar ele alınırken KFOR bünyesinde görev yapan Türk askerinin Mamuşa'da gerçekleştirdiği projelerden de övgüyle söz edildi.

Çanakkale Şehitleri Anıtı'na Ziyaret

Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç geçenlerde Mamuşa'yı ziyaret eden Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Başkanı İsmail Başdemir ile beraberindeki heyeti kabul etti. Görüşmede Mamuşa ve bu arada belediyenin çalışmaları hakkında bilgi veren belediye başkanı konuklarla birlikte Mamuşa'daki Çanakkale Şehitleri Anıtı'nı ziyaret ettiler.

T.C. Prizren Başkonsolosluğu'na ziyaret

Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç geçenlerde TC Prizren Başkonsolosluğu görevine yeni atanan Başkonsolos Celal Doğan'ı belediye müdürleriyle birlikte makamında ziyaret etti. Ziyaret esnasında belediyenin çalışmaları hakkında bilgi veren Abdülhadi Krasniç Başkonsolos'a Türkiye'deki elim deprem nedeniyle Mamuşa halkı adına Türk milletine başsağlığı dileklerini sunarak taziye defterini de imzaladı.

Fransa ve AGIT temsilcileri Mamuşa'da

Fransa'nın Priştine Büyükelçisi Olivier Guerot ile Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı /AGİT/ Priştine Temsilcisi Michael Davenport Mamuşa ziyaretleri esnasında Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç tarafından makamında kabul edildiler. Görüşme esnasında belediye başkanı konuklara belediyenin çalışmaları ve Mamuşa'daki güvenlik durumu hakkında bilgi verirken ortak projeler de ele alındı.

Büyükelçi Sabri Tunç Angılı beldemizi ziyaret etti

T.C. Priştine Büyükelçisi görevine yeni atanan Sabri Tunç Angılı 18 Şubat 2023 Cumartesi günü beldemizi ziyaret etti. Belediye binası önünde karşıladığı Büyükelçiyi makamında ağırlayan Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç üst düzey konuğa Mamuşa beldesi ve bu arada belediyenin çalışmaları hakkında bilgi verdi. Büyükelçi Angılı Türkiye'deki elim depremin yaralarının sarılması konusunda Mamuşa halkının gösterdiği yüksek hassasiyet ve dayanışma için teşekkürlerini belirtti.

BAĞIMSIZLIĞIN 15. YILDÖNÜMÜ COŞKUyla KUTLANDI

Kosova'nın bağımsızlığı bundan on beş yıl önce, 17 Şubat 2008 tarihinde Kosova Meclisi'nde yapılan toplantının ardından milletvekillerinin imzaladıkları bağımsızlık bildirgesiyle ilan edilmişti

Yaklaşık üç buçuk ay süren NATO müdahalesi ardından 1999 yılının 10 Haziran tarihinde özgürlüğüne kavuşturulan Kosova bilindiği gibi 17 Şubat 2008 yılında

tek taraflı olarak Sırbistan'dan bağımsızlığını ilan etmişti. Aradan tam on beş yıl geçti. Bağımsızlık yıldönümü başta başkent Priştine olmak üzere bu gurur verici olayın onuruna ülkenin her köşe bucağında düzenlenen coşkulu tören, konser ve diğer etkinliklerle kutlandı.

Kosova Meclisi'nde düzenlenen tören toplantısında yapılan konuşmalarla başlayan kutlamalara ülkenin en üst düzey yöneticileri, ülke kurum ve kuruluş temsilcileri ve dış ülkelerden gelen konukların katılımıyla Priştine'deki Zahir Payaziri Bulvarı'nda Kosova bayrağının göndere çekilip ulusal marşın okunmasıyla devam edildi. Bu arada günün anlam ve önemi hakkında konuşmalar da yapıldı. Kosova Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani, Arnavutluk Cumhurbaşkanı Bayram Begaj, Kosova Meclisi Başkanı Glauk Konyufça, Kosova Başbakanı Albin Kurti de birer konuşma yaparak bağımsızlığın önemine vurgu yaptılar. Vjosa Osmani aptığı konuşmasında değerleri arasında en değerli kutsal bir varlık olarak korunması gereken Kosova Cumhuriyeti'nin ilelebet var olacağını belirtti.

Priştine'de düzenlenen törenler çerçevesinde Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani, meclis başkanı Glauk Konjufça, Başbakan Albin Kurti bu onurlu gün için Kosova'da bulunan Arnavutluk Cumhurbaşkanı Bayram Begaj ile ülkenin kurum ve kuruluş temsilcileriyle birlikte ziyaret ettikleri Kosova'nın ilk Cumhurbaşkanı İbrahim Rugova'nın mezarına çelenk koyarak saygı duruşunda bulundular. Ülkenin üst düzey yönetici ve siyasi liderleri aynı zamanda Pekaz'daki Adem Yaşari Anı Kompleksi'ni de ziyaret ederek UÇK'yı, bu örgütün kurucusu ve ilk ko-

mutanı Adem Yaşari ile Bağımsızlık Günü'nü yücelten konuşmalarda bulundular. Yapılan konuşmalarda Rugova ile UÇK'nın Kosova'yı bağımsızlığa götüren sürece sundukları katkıları da dile getirildi. Kosovalı yöneticilere Bağımsızlığın 15. Yıldönümü dolayısıyla dünya ülkeleri ile liderlerinden kutlama mesajları geldi.

Ne var ki bağımsızlığının 15. yılını kutlayan Kosova sıkıntılarla boğuşmayı da sürdürüyor. Kosova'yı özgürlüğüne kavuşturmakla, gelişmesine katkı sunmakla övünen Avrupa Birliği tarafından vize muafiyeti konusunda sürdürülen anlamsız uygulama sonucu ülke bir gettoya dönüştürülmüş bulunuyor. Avrupa Birliği, Balkanların en küçük ve en yoksul ülkelerinden biri olan Kosovalılara 23 yıldan bu yana vize uygulamasını yürürlükten bir türlü kaldırmaya yanaşmaması sonucu Kosova AB tarafından Avrupa, dolayısıyla da Balkanlarda vize uygulamasına tabi tutulan tek ülke konumunda bulunuyor. İşsizlik yüzünden istikballerini parlak görmeyen Kosovalı gençlerin Avrupa ülkelerine yönelik kaçışları hız kesmiyor. Gençler vize engelini insan kaçakçılarına yüksek miktarda para ödeyerek aşmaya çalışıyorlar.

Konuyla ilgili araştırmalara ve Arnavut medyasında çıkan haberlere göre Kosova'nın bağımsızlığını ilan ettiği 2008 yılından beri, on beş yıl içerisinde Kosova'yı 375 bin kişi terk etmiş bulunuyor. 2000 yılından bu yana Kosova'yı yarım milyona yakın insanın terk ettiği iddia ediliyor. Avrupa ülkeleri vatandaşlığına geçmek için bir yıl içerisinde Kosova vatandaşlığından çıkanların sayısı ise 4.000 civarında.

Mamuşa'dan da ne yazık ki gençlerin kaçışı aynı hızla sürüyor. Bir üyesi Avrupa ülkelerine gitmeyen Mamuşalı aile yok gibi. Uzmanlar işsizliğin ortadan kaldırılmasına, yolsuzlukların önlenmesine, yaşam düzeyinin yükseltilmesine yönelik adımların atılmaması halinde vasıflı genç nüfusun ülkeden kaçışının devam edeceği, dolayısıyla da ülkenin boşalacağı konusunda uyarılarda bulunuyorlar.

Türkiye'nin güney doğusunu yerle bir eden depremin ardından

YARALAR BİR BİR SARILIYOR...

Devlet kurum ile kuruluşlarının yanı sıra dünyanın birçok ülkesiyle birlikte yerli yabancı STK, arama kurtarma ekibi, yardım kuruluşu, iş insanı, sanatçı ve bireylerin yardımları sayesinde depremin yıkıcı yaraları her geçen gün bir bir sarılıyor

Kahramanmaraş merkezli olarak gerçekleşen ve yaklaşık 14 milyon insanın yaşadığı 10 ilde büyük yıkıma neden olan 7.7 ile 7.6'lık depremde binlerce kişi yaşamını yitirirken, on binlercesi de hafif veya ağır şekilde yaralandı. Bu arada arama kurtarma ekiplerinin insanüstü çabalarıyla enkaz altından sağ olarak çıkarılanların sayısı da sekiz bini aştı. Bazı depremzedelerin enkazın altından depremin 17. gününde bir mucize eseri sağ olarak çıkarılması tıp uzmanlarını şaşırtırken mağdur yakınlarıyla iyi niyetli insanları ise sevince boğdu.

Depremzedeler için çadır, konteyner kentler kuruldu

Evleri yıkılan depremedelerin bir kısmı başta Kızılay ve AFAD olmak üzere Türkiye içindeki belediyelerden gelen yardım ekiplerinin yanı sıra yerli ve yabancı yardım kuruluşları ile gönüllüler tarafından kurulan çadır ve konteyner kentlere yerleştirilirken bir kısmı da geçici olarak öğrenci yurtlarına, bir kısmı tatil beldelerindeki otellere gönderildi. Bu arada devlet tarafından Türkiye'nin farklı kentlerine tahliye edilenlerle kendi olanaklarıyla çeşitli kentlere göçen depremzedelerin sayısı yüz binlerle ifade ediliyor. Yaşanan ilk

şokun ardından giyecek, yiyecek ve sıcak yemek sunulmaya başlanan depremzedelerin her türlü ihtiyaçlarının karşılanması için bütün Türkiye seferber olmuş durumda.

Depremzedelere dünyanın her yerinden yardım yağıyor

Depremin ilk günü arama kurtarma çalışmalarına başlanması, yardımların ulaştırılması konusunda yaşanan bazı sıkıntıların ardından Türkiye'nin her köşe bucağından olduğu gibi dünyanın birçok ülkesinden de felaketin yaşandığı bölgeye arama kurtarma ekiplerinin yanı sıra yardım konvoylarıyla gerekli gıda, sağlık, barınma malzemelerinin ulaştırılmasına geçildi.

Dünya Türkiye'ye yardım için seferber olurken Türkiye dışında yaşayan Türklerle birlikte Rumeli coğrafyasındaki soydaşların yanı sıra Müslüman akraba toplulukları da anavatan olarak belledikleri Türkiye'yle bir yürek olarak maddi manevi destekte bulunmak amacıyla yoğun bir yardım kampanyasına giriştiler. Depremin yaşandığı günün ardından gelen ilk Cuma günü Rumeli coğrafyasında bulunan camilerin tümünde olduğu gibi Kosova'daki 900 camiye akın eden Müslümanlar da hayatını kaybedenler için dualar edip yaralılara da acil şifa temennilerinde bulunurken depremzedelere gönderilmek üzere düzenlenen yardım kampanyası çerçevesinde giysi ve para yardımına katıldılar. Kosovalı arama kurtarma ekipleri de bu zor günlerde Türk halkının yanında yer almaktan geri durmadılar. Kosova Cumhurbaşkanı'nın talimatıyla 9 Şubat günü Kosova'nın tamamında yas ilan edildi. Bu arada Balkanlardaki Hristiyan din adamlarının dahi

cemaatlerine Türk halkına yardım ellerini uzatmaları konusunda çağrı yapmaları da memnuniyet verici bir gelişme olarak tarihe geçti. Dolayısıyla 30 yıl sonra açılan Ermenistan sınırından geçen Ermeni tırları Türkiye'ye yardım ulaştırırken Yunanistan'dan da arama kurtarma ekibi ve yardım gönderildiği görüldü.

Mamuşa halkı da kadını erkeğiyle yardıma koştu

Bu arada Mamuşa halkı da Türkiye'deki depremzedelere destek sunmak için küçüğü, büyüğü, kadını erkeğiyle birlikte seferber oldu. Mamuşa'dan gönderilen bir tır dolusu giysinin yanı sıra belediye, cami ve yardımlaşma dernekleri öncülüğünde toplanan

yaklaşık 85 bin Euro tutarındaki oara da bu arada depremzedelere yardım için açılan banka hesaplarına yatırıldı. Belediye başkanı tarafından alınan karar üzere ilan edilen yas çerçevesinde Mamuşa Belediye binası önündeki bayraklar da yarıya çekildi. Bu arada Mamuşa Belediye Meclisi tarafından depremzedelere yardım sunmak amacıyla alınan karar üzerine belediye bütçesinde her yıl geleneksel olarak düzenlenen domates festivali için ayrılan 60 bin Euro'luk ödeneğin depremzedelere gönderilmesi kararlaştırıldı.

Mamuşa halkı hatırlanacağı üzere Kosova Savaşı'nın sona erdirilmesinin hemen ardından yaşanan 17 Ağustos 1999 Marmara depremine de savaşta yanan evlerden hala dumanların tüttüğü bir sırada 25 bin dolarlık yardım göndermişti. Mamuşalılar bu en son deprem mağdurlarının da yaralarının sarılmasına katkı sunmak amacıyla tarımcısı, esnafı, öğretmeni, kadını,

erkeği, öğrenci ve memuruyla birlikte seferber olmaksızın geri durmadılar. Bazı kadınların yardım kampanyasına takılarını çıkarıp vererek katılmaları zor durumlarda ana ülke Türkiye'yle nasıl tek yürek haline geleceği söz konusu olduğunda ayrı bir övünç kaynağını oluşturuyor.

Türktelevizyon kanallarından ortak başış kampanyası

Bu güzel yardım kampanyalarının ardından depremzedelerin yaralarının sarılması amacıyla ulusal ve uluslararası radyo televizyon kanallarının katılımıyla

düzenlenen başka bir yardım kampanyasına katılan hayırseverlerin 115 milyar 124 milyon 528 bin TL tutarında bağışta bulunmaları Türk insanının zor durumlarda nasıl bir yürek haline gelip kenetlenemediğinin güzel bir örneği olarak tarihe geçti. Yardım kampanyasına Türkiye'den 213 televizyon kanalı, 562 radyo istasyonu katılırken, bağış kampanyasında Azerbaycan ile KKTC'den de TV kanallarıyla radyo istasyonları da yer aldılar. Devam eden günlerde depremzedelere yardım amacıyla Halk TV tarafından da benzer bir bağış kampanyası düzenlendi.

BMÖ'den dünya ilkelerine Türkiye'ye yardım çağırısı

16 Şubat 2023 tarihinde Birleşmiş Milletler Örgütü de Türkiye'deki elim depremde mağdur olan depremzedelerin yaralarının sarılmasına katkı sunmak amacıyla dünya ülkelerine acil yardım çağırısında bulundu.

Mal canın yongasıdır...

Depremden sağ kurtulanlar mal canın yongası deyiminden hareketle hayatları idame ettirebilmeleri için gerekli eşyalarını çıkarıp almak amacıyla şimdi de hasar görmüş binalardaki dairelerine, evlerine koşuyorlar. Artçı depremler yüzünden zaten hasar görmüş binaların yıkılıp altında kalabilecekleri, dolayısıyla da yaşamlarını kaybedebilecekleri endişesiyle yetkililer tarafından hasarlı evlere girilmesinin yasaklanmasına rağmen buna aldırılmayıp eşyalarını almak amacıyla evlerine girenler arasında yaşamlarını kaybedenler de oluyor.

Yıkılan binaları yapan müteahhitlerden çoğu tutuklandı

Yıkılan binaların yapımında inşaat kuralları, deprem yönetmeliklerine aykırı davranıp eksik malzeme kullandıklarından şüphe edilen çok sayıda müteahhit ile yapım sürecindeki inşaatları gerektiği gibi denetlemediklerinden kuşkulanan memur, bürokratin, ihmal ve suistimallere göz yumduklarından şüphe edilen yerel siyasetçinin tutuklanıp cezaevlerine konuldukları haberleri geliyor. Yıkılan binalardan alınan numunelerin incelenmesinin ardından yargı önüne çıkarılacak olan şüphelilerin yargılama süreci esnasında suçlu bulunmaları durumunda ağır hapis cezasına çarptırılmaları bekleniyor.

İskenderun'da iki kulesi ile sapsağlam ayakta kalan dev alışveriş merkezi

“Deprem öldürmez çürük bina öldürür” deyimini haklı çıkaran sağlam binalar

Yaşanan yıkıcı deprem felaketi esnasında çürük yapılar bir bir yıkılırken yapım, deprem kurallarına uygun inşa edilen binaların hiç hasar görmediğine

tanık olundu. Deprem bölgesinde sayıları az da olsa sapsağlam kalan böyle binalara da rastlamak mümkün. Adıyaman'daki kütüphane binası, zemin katında züccaciye dükkanı bulunan çok katlı apartman buna örnek olarak gösterilebilir. Bu arada Hatay'a bağlı İskenderun ilçesinin sahil şeridinde çok sayıda bina yerle bir olurken burada yer alan 87 metre yüksekliğinde iki kuleye sahip dev alışveriş merkezinde de tek bir çatlak dahi oluşmadığı görüldü. Bu birkaç örnek bile binaların sağlam, kurallara uygun yapılmaları halinde yıkılmayabileceklerini, dolayısıyla da insanların ölmeyebileceklerini ortaya koyuyorlar.

1800 yıllık Cendere Köprüsü dimdik ayakta

Adıyaman'ın Kahta ilçesi sınırları içinde yer alan Roma dönemine ait tarihi Cendere Köprüsü de deprem felaketinden yara almadan kurtulan tarihi eserlerden sadece bir tanesini oluşturuyor. Roma İmparatoru Septimius Severus /M.S. 192-211/ zamanında Cendere deresi üzerinde yaklaşık 1800 yıl önce inşa edilen köprü'nün mimarı birkaç yıl önce yaptıkları evler bir bir yıkılıp oturanlara mezar olan günümüz müteahhitlerine örnek olsa gerek.

Refki Taç/Kosova

Kötü günde iyimserlikler

Mavi gökleri aydınlatan dolun ay
Altı Şubat soğuğuna üşümüş toprak
Üç-ayların Pazartesi dört saat
on yedi dakika evvelisinde gelmiş
Az bir zamana kalmış imsak
Yer tir tir titiyor donukluğuna
Rüzgâra ağaç dallı gibi titiyor sekizinci kat
Yatak odanın penceresinden seyrediyorum
Atatürk Ormanlığını
Kar kaplı beyazlar içinde gecenin
eksik derecesine direncini gösteriyor
Sarsıntıya yıkılmıyor
Sabaha ağarmayı başlıyor gece

Toz karanlığına aydınlanamıyor yeni gelen gün
Büyük bir yıkım gerçekleşiyor
Savaş yok şükür
Şükredilir mi zelzele felaketin getirilerine
Atom bombası patlayışına gibi yarılıp yere iniyor evler
İçinde kalmış insanlar çıkarılıyor Soruyorum
Sorduklarımı soruyorum kendime
Olan bitenlere hanidir bakıyorum
Yeğ denilen hiçbir şey beynime işlemiyor
Teskinlik arayışında geziyorum
Düşüncelerim dumanlı
Alıklık yaşıyorum
Miskinlik geziyor gözler önünde
Neye cevaz aradığımı bilmiyorum
Bilemiyorum
Tek başına kalakaldım yatak odamda
Yalnızlık duygusuna bırakmıyor derin düşüncelerim
Ağlamayı çok özlemişim galiba
Göz yaşlarım yüreğime akıyor
İçimde büyük bir göl oluşumunu hissediyorum
Yataktan kalkmak istiyorum
Kaldıramıyorum

İnsanlık ve insan kayıpları karışımı yansıyor televizyon ekranlarına
Kin, nefret, kavga, kargaşa izleri silinmiş
Yüreklere merhamet rahmeti yağıyor
Komşu memleketten yardıma gelmiş asker
hüngür hüngür ağlıyor şenlik yüreğini
Üç yaşta altında küçücüğü
annesinin kucağına teslim ettiğinde
Kalpleri karartan acılara
umut beklentileri ekleniyor
Karamsarlığı ayrı tutun dostlar
Mutluluk inançlarına karışmasın diye
Çoktan söylenenin yaşamı haklılığa gelir derler
Biz de bu inanca gelelim
Yarınlara güzel olacak diyelim
Yeni gün doğacak mutlak
Ona özenelim
(...)[1]

1.'Mutsuzluk bulaşıcı bir hastalıktır. Mutsuz ile yoksulun birbirinden uzun durması lazım, birbirlerine bulaştırmamak için'- F. Dostoyevski, İnsancıklar, s. 105

Asrın deprem felaketzedelerine adanmış duygu dolu şiirler

Değerli okurlar, bu sayımızda Türkiye'de yaşanan Kahramanmaraş merkezli elim deprem felaketinden duydukları derin acılarını şiir yoluyla dile getiren, şiirlerindeki deyişleriyle depremedelerin acılarına ortak olup yaraların sarılması için büyük bir seferberlik ilan eden Türk milletleriyle tek yürek haline gelen KIBATEK üyesi, biri Bakü-Azerbaycan (Terane Turan Rahimli), diğeri Baf-KKTC doğumlu (Gülşen Şenderin) iki değerli bayan şairin yüreklerimizi dağlayan bu elim olay ile ilgili duygu dolu dizelerden oluşan şiirlerine yer veriyoruz.

Terane Turan Rahimli Bakü-Azerbaycan

BUGÜN ONUNCU GÜNDÜR

Nefesim dondu, Allah,
Boğazımda düğündür.
On şehri tprak yuttu,
Bugün onuncu gündür.

Viran olan yurtların,
Üstünde matem sisi.
Hüzün bulutu kaplar,
Osmaniye, Kilis'i.

Çöktü Gaziantep'te,
Yirmi asırlık kale.
Kimm derdi ki Nurdağı,
Ayrılacak ikiye.

Uğultudan Afşin'de,
Ashab*Kehf uyan dı.
Yirmi dört Oğuz boyun
Höğsü kana boya ndı.

Atalar yüz yıllarca,
Yüceltti yavaş yavaş.
Yıkıldı Adıyaman,
Yerde kaldı beton taş

Kadim Kahramanmaraş,
Şimdi yerle yeksandır.
Çocuklar öldü diye,
Melekler de utanır.

İlk Tunç Devri'nden kalan,
Tarih battı Hatay'da.
Kalkan tızdan dumandan,
Kayboldu gitti Ay da.

Böyle dert göememişti,
Bin yıllardan bu yana.
Gılgamış Destanı'nda
Adı geçen Adana.

Bulandı Balılgöl,
İanlı şehir urfa'da.
Peygamberler beldesi,
Kaldı şimdi cefada.

Malatya, Diyarbakır,
Her taşında kan izi,
İsknderun tufanda,
Taştı şimdi denizi.

Bağrın yandı Türkiye'm,
Sanki bir savaş oldu.
Feleğin bu amansız,
Belası seni buldu...

Taş üstünde kalmayan,
Taşına kurban olam.
Gözünün kurumayan,
Yaşına kurban olam!

Türkiye Türkçesine ataran:
İbrahim Türkhan

Terane
Rahimli
kimdir?

Terane Turan Rahimli Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de doğdu. Üniversite eğitiminin ardından yüksek lisans yaparak doktora, ardından doçent unvanına sahip oldu. Şair, yazar, gazeteci, edebiyat araştırmacısı ve eleştirmeni kimliğiyle çok sayıda esere imza atmış, ulusal ve uluslararası ödüllere layık bulunmuştur. Uzun yıllar Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi ile Devlet Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 8 kitap ile 500'den fazla makalenin yazarıdır. Şiir ve hikayeleri yirmiş beş dünya diline çevrilerek kırktan fazla ülkede yayınlandı.

SARACAQ SƏNİNLƏ BİRGƏ BU YARANI AZƏRBAYCAN

Bu torpağın udduğu can
Mənim yaralı canımdı.
O daşlardan sızıb axan
Öz ürəyimin qanıdı.

Vətənimin harayı var
"İmdad" çağırın hər səsdə.
Gənc arzuları boğulan,
Kəsilən körpə nəfəsdə.

Viran qalan şəhərlərin
Altında inləyən mənəm.
Başında durub ağlayan,
Fəryadın dinləyən mənəm.

Bu yuxusuz gecələrin
Zülmətin yaran ahımdı.
Uçqunların hər qatında
Sıxılan mənim ruhumdu.

Məhvərindən qopur dünya,
Daşı, qayası laxlayır.
Fəğan edir yer-göy, Allah,
Bulud, səma yas saxlayır.

Yaradanın qiymadığı
Minillik qala yıxılır.
Şər yenə meydan oxuyur,
Dağılır, hər yer dağılır.

Gözə gəldimi Türkiyəm?
Acısı yandırır baxır.
Bir cocuğun gözlərindən
Dünyaların dərdi baxır.

Dərdin böyük, canım qardaş!
Yanıdadır sənə yanan.
Saracaq sənənlə birgə
Bu yaranı Azərbaycan.

Çıxdın necə sınaqlardan,
Bilirsən, bu da keçəcək.
Düşən hər daşın yerində
Göyü dələn dağ bitəcək.

8. 02.2023.
TƏRANƏ TURAN RƏHİMLİ

Feyyaz Sağlam, İzmir-Türkiye Terane Hanım'a Şükranla

"Kahramanmaraş, Hatay, Adana, Kozan
Hangi yana bahsam virane görünür
Bu acını tarihe ilmik ilmik yazan
Fuzuli'nin gizi Terane görünür..."

15 Şubat 2023, İzmir

Gülşen Şenderin, Baf-KKTC

MİMOZALAR ÇİÇEKLENECEK Mİ DEPREM İLLERİNDE

Güneş sarısı, çiçek gülüşleriyle uyanırken dal uçları Kaçınılmaz döngü, yepyeni başlangıçlarla açar sevgi Bir coşkulu uyanış ki, diriliş baharın ilk gülümsemesi Ölümsüzlüğü çağırır, her bahar mimoza çiçeklenmesi Havaya, suya, toprağa düşen cemrelerle değişimler Siz söyleyiniz; deprem bölgesine de bahar gelecek mi? Depremzedeler, kayıp giden topraklar çiçeklenecek mi?

Çadır kentler, konteyner kentler, sessizliğin çığlığı Karlar eriyip akacak, toprak suya doycak, analığı Toprağın üretkenliği, sonsuz bir sevgi gibi umuttur Toprak yarası sarılır belki, fay kırıklarıyla can yarası Sarılır mı; söyle güneş sarısı mimoza çiçeği, sen söyle Halkın, çocukların, kadınların ruhsal, bedensel yaraları Az önce de Niğde sallandı, deprem vurduka vuruyor...

Yirmi gün doldu bomba düşmüş gibi her yer yarıldı Çocuk oyun alanları, kadınların özel gereksinimleri Yeni doğmuş bebekler, lohusalar, yatan onca yaralı Halk gözyaşlarıyla işinden olurken, belirsiz bekleşileri Ağıtlara sığar mı? On bir ilin boynu bükük, gözü yaşlı Binaların yerle bir olduğu, köklü kültürlerin solduğu Enkaz karanlığıyla, bağı kanamalı Anadolu Toprağı...

Acılı günler geçer, toprağın utancı da ya suçluların ayıbı! Çalınan inşaat malzemeleriyle çalınan yaşamların kaybı Para, rant anlayışıyla paralanan halka sanki bilerek kı-yıldı Dayanıklı binalar yapmak şöyle dursun; Grand İsis Oteli Sözde şatafatlı, on yıllık çürümeli binaya inşaat ruhsatı!

Bir söz arıyorum, bulamıyorum, susuyorum gerçekliğe Doğanın uyanması, uyandırması; sevmeye sevilmeye...

Ateşle, güneşle yarışan canlılar dünyasının hep bir sesi var

Düşün kaç bahar müjdesi yaymıştır, şu mimoza çiçekleri Deprem acısı, öyle kolay atlatılacak bir şey değil canlar Yaşamın sesi enkaza dönüşürken, toprak ruhuyla yaşar. Toprağı bilir, tanırsa insan, yarınlarını çok iyi düzenler Deprem ne kadar acımasızsa, bilinçlenmeliyiz o kadar Gülünce güldürünce toprak, yüzlerde solmaz güller açar...

Yaşam bir çiçek gibidir, yaşam gerçeğini anlamak gerek Acılar süzgecinden tatlıya yolculuktur bu ömür nehri Ve hep o sona akmakta; acılarla, neşelerle yoğrulurken, Kederli Anadolu'mun bitmeyen bu çilesi çağlardan beri Şimdi altı Şubat deprem felaketini geçmişe gömerek Dirilişe geçelim, baharlar biçerek, verelim omuz omuza Anaların böğrü kanasa da hep açacak güneş sarısı mimoza...

Gülşen Şenderin kimdir?

Gülşen Şenderin 24 Kasım 1952 yılında Kıbrıs'ın Baf kasabasında doğdu. İlkokulu Doğan, ortaokulu Lefkoşa, liseyi de Limasol'da okudu. Bir süre hemşirelik yapan şaire yıllar önce Türkiye'ye göç etmiş bulunmaktadır. İstanbul'da yaşayıp yaratan Gülşen Şenderin'in şiirleri Kıbrıs ile Türkiye'deki edebiyat dergilerinde düzenli olarak yayınlanmaktadır. Şimdiye kadar çok sayıda edebiyat ödülüne de layık görülen şairin diğerleri arasında Turkuaz Düşlerde Bebek, Güneş Aşka Doğduka, Gülşen-i Aşk Rüyası, Zeytin Yeşilin Kanarsa adlı şiir kitapları yayınlanmış bulunmaktadır.

KIBATEK 25 YAŞINDA

2023 yılı bilindiği üzere Türkçemizin uluslararası dil-edebiyat –çeviri kurumu ve gönüllü uluslararası bir akademi olan KIBATEK'in 25. kuruluş yıldönümüdür. 1988-2023 yılları arasında KIBATEK olarak dünyada Türkçemizi uluslararası iletişim, bilim, edebiyat, çeviri, eğitim ve yayın dili yapma hedefiyle yürütülen çalışmalar kısaca şöyle özetlenebilir:

-KIBATEK Türkiye dışında 22 ayrı ülkede /Almanya, Arnavutluk, Australya, Azerbycan, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Gürcistan, Hindistan, Hollanda, İsrail, İtalya, Kırgıstan, KKTC, Kosova, Mcaristan, Kuzey Makedonya, Moldova –Gagauzyeri, Romanya, Rusya, Ukrayna, Ürdün, Ynanistan/ uluslararası etinlikeler yapmaktadır. KIBATEK bu soylu çalışmalarının 25. yıldönümüne girmiş bulunmaktadır.

-KIBATEK Türkiye'ye gelince ise güneydoğu Anadlu bölgesi dışında, Artvin'den İstanbul'a, Samsun'dan Hatay'a kadar 6 bölgede, 18 kentte uluslararası özellikle kültürel, sanatsal etkinlikler yürütmektedir.

-KIBATEK kitap yayımlama çerçevesinde Türkiye'nin yanı sıra Türkçemizin konuşulduğu 8 ayrı ülkeden / Yunanistan -Batı Trakya/,

KKTC, Bulgaristan, Romanya, Almanya, Arnavutluk, Azerbaycan, Kosova/ 107 kitap yayınlamış bulunmaktadır.

-KIBATEK bu çeyrek yüzyıllık etkinlikleri çerçevesinde Türkiye ve Türkiye dışında, tümü de uluslararası özellikte olmak üzere 48 büyük edebiyat şöleni, İzmir-Seferhisar'da 17 edebiyat buluşması, çok sayıda edebiyat paneli, kitap tanıtımı, forum vb. bilimsel, snatsal ve edebi etkinlik süzenlemiş bulunmaktadır.

-KIBATEK bu 25 yıl içerisinde KIBATEK Uluslararası Edebiyat Ödülü, KIBATEK Uluslararası Türk Diline Hizmet Ödülü, KIBATEK Uluslararası Çeviri Ödülü, KIBATEK Uluslararası Çocuk Edebiyatı Ödülü gibi ödülleriyle dünya dili Türkçe hedefine ulaşılmasında önemli mesafeler katetmiş bulunmaktadır

-KIBATEK Uluslararası iletişim organı özelliğine sahip bültenini de 99. sayısına ulaştırmış bulunmaktadır. Bir sonraki sayısı 100. sayı olarak hazırlanmaktadır.

-KIBATEK çeviri etkinlikleri kapsamında 25 yıldan beri KIBATEK Uluslararası çeviri Kurulu tarafından Türk lehçe ve şivelerinde yaratılan edebi-sanatsal değerleri karşılıklı çevirilerle okurlara taıtılması alanında önemli başarılarla imza atmış bulunmaktadır.

Mamuşa Dergisi olarak KIBATEK'in bu soylu çalışmalarını yürekten kutlarken başarılarının devamını da dileriz.

Maraş'la birlikte biz de yıkıldık!

D. Mehmet DOĞAN
TYB Onursal Başkanı

6 şubat sabahı Maraş depremi ile uyandık, haberleri takibe çalışıyoruz. Ankaralıyız, fakat bölgede dostlarımız, arkadaşlarımız var, bir hafta önce Diyarbakır'dan dönmüşüz.

Bölgede Türkiye Yazarlar Birliği şube yöneticileri, üyeleri var. Onlara mesaj gönderiyoruz. Kahramanmaraş eski başkanlarından İsmail Göktürk'den cevap alıyoruz: "Ahmet abi (ve) birkaç arkadaşımız enkaz altında. Çok sayıda bina yıkılmış vaziyette."

Birkaç saat sonra TYB sitesine şöyle bir bakıyorum. Ahmet Doğan İlbey'in yazısı dikkatimi çekiyor: "Maraş'ta bir türkü olsam." Bir çırpıda okuyorum. Bu yazı tanıdık, daha önce okumuşluğumuz var sanki. Siteyle ilgilenen arkadaşlar depremi duyunca bulup koymuş olmasınlar? Yazı gece gönderilmiş, saat iki civarında. Sabah görünce siteye koymuşlar. Deprem sabaha karşı, 4.17'de, saat 2'de TYB sitesine gönderilen yazı ne anlama gelir?

Ölmeden önce ölenlerden Ahmet Doğan. Öleceğini bilenlerden, sezenlerden. Yazı âdetâ vasiyet gibi:

"Maraş'ta bir türkü olsam, Maraşlı hemşehrilerim bir yanık türkü düzseler, bir hüznü türkü yaksalar arkamdan, gam yemezdim. Maraş'ın oğlu olarak, ardımdan dostlarım bir türkü söylesinler isterdim. Çünkü ben, türküler söyleyerek, Tekbir çekerek Fransız kâfirini kovan Maraşlı İslâmların, yâni Maraşlı Türklerin çocuğuyum. Gücümün kaynağı türkülerdedir. Türkülerle yâd edilmeli, türkülerle târif edilmeliyim."

Bu başlangıçtan sonra bir Maraş türküsünden söz edilmesi gerekir. Nitekim "Maraş Maraş derler de bu nasıl Maraş" türküsünün mısraları sıralanır.

Ufak taşınan da bina yapılmaz

Bir ben ölmeyinen gardaş Maraş yıkılmaz...

En azından son yüzyıl tarihimizin en büyük zelzelesi Maraş merkezliydi ve Maraş yıkılmıştı.

Maraş yıkıldı, Ahmet Doğan öldü! Yıkılmış Maraş'ı görmedi. İyi ki de görmedi!

Beş gün boyunca hep enkazın altından çıkıp, yazılarına kaldığı yerden devam etmesini bekledik. Fakat, kara haber tez yetişti: "Maraş'tan bir haber geldi!" Bu sefer biz yıkıldık...

Maraş şubesi TYB'nin ilk şubelerinden

Maraş'la ilk tanışıklığımız, 1977'dedir. Aziz dostum Muhsin Mete ile Ulu cami belgeselini yaparken, Maraş Ulucamii de listemizdedi. Hareket dergisinde şiirleri yayınlanan Bahaeddin Karakoç'u ve hikâyeleri yayınlanan, Kilisli fakat Maraş'ta mukim Şevket Bulut'u vicahen tanımiştık. Sonraki yıllarda Maraş'ın zengin bir edebiyat toprağı olduğunu bizzat müşahede ettik. Dolunay şiir şölenlerine katıldık, çok sayıda şair ve yazar dostlarımız oldu.

TYB'nin ilk şubesi, tabii olarak İstanbul'da açıldı: Yıl 1991.

İkincilik üç şehrimizde. 1994'te açılan üç şube içinde Kahramanmaraş da vardı (diğerleri Konya ve Bursa). Ali Yurtgezen hoca öncülük etmişti, kurucular arasında Ahmet Doğan da vardı. Ta o zamanlardan tanışmış olmalıyız. Fakat bu gösterişsiz ve nümayişsiz adam asla "ben varım" demediği için, o zamanlardan hatırlamıyoruz. Sonraki yıllarda gittikçe derinleşen bir tanıma, bilme, bilişme devresi...

Derviş meşrep, halis muhlis bir Maraşlı. Çevredekilerin büyüğü, büyüklüğü kabul edilen, sayılan bir büyük; fakat laubaliliğe varmayan şakalaşmalar, lâtifeler, nükteler muhabbet meclisinde eksik olmuyor. Böylesine tabii bir muhit...

Maraş'a gitmek, bu muhitte çayın ve sohbetin tadına varmak demek. Bir de tütün içmeseler! Neyse ki, biz olduğumuzda edeben tütün içilmiyor!

Doğan İlbey sürekli okuyan, okuduklarını terki edip, ihtiyaç olduğu için yazıya döken bir zihin. Bu toprakların insanının saldırıya uğramış sahih kimliği onun esas meselesi. Yakın tarih ilgisi beni bilhassa cezbediyor. Yakın tarihi çözmeden, Türkiye'nin kangren olmuş meselelerini anlamak mümkün değil, halletmek imkânsız! Giydirilmiş sahte kimliği sıyırıp atmak ve gerçek su katılmamış kimliğimize sahip çıkmak; davası bu.

Engin gönüllü ve hal sahibi...Muhabbetini etrafına bezleden bir derviş. Türlü dertleri var. Derdinin dermanı derdi!

Maraş'a müteaddit seyahatlerimizden birinde daha fazla hemhal olmaya fırsat bulduk. Ve intibalarımızı yazdık:

Bu defa Maraş'ta her adım atışta dilimde Yûnus'un virdi: Ben dervişim diyene bir ün idesim gelir!

Maraş'ta Ahmet Doğan'ın tekkesindeyiz... Tekke denilince müşekkel binalar, tabelasında "dergâh" yazan yapılar akla gelmemeli. Ehli tasavvuf böyle iddialardan beri olmayı seçmiştir. Dervişliği hırkada, tacda aramamak esastır. Ancak derununda dervişlik olamayanlar şekli öne çıkarır.

Tekke ehli işinde gücünde, günlük meşgalesindedir. Eli iştedir, gönlünün nerde olduğu da malûmdur. Bakırcılar çarşısında çekiçler zikir makamında vurulur. Herkes kendi imkânının ve imtihanının peşindedir.

En ağır imtihan dervişleredir...

Yine Yûnus söyler: Dervişin bağı taş, gözünde yaş olacak ve koyundan yavaş olacak... Yetmez; döğene elsiz, söğene dilsiz olacak, gönlü yükseklerde olmayacak...

Dili ile şakımayacak, yani çok konuşmayacak. Vara yoğa kakımayacak. Yani, olur olmaz itiraz etmeyecek ve çok mâniler okumayacak... "Bu da ne" denirse, ya bildiğimiz "mâni"dir, yani birinci, ikinci ve dördüncü masraı kafiyeli olan dörtlük, ya da "mâna" kelimesinin bir söylenişidir. Yani yaptıklarına mâna vererek üste çıkmayacak. (İnternet ortamında bu şiirde güncel bir değişiklik yapılmış: "Çok mailler okumayacak!" Yerinde mi? Yersiz değil!)

Her şey tamam da, ummana dalmayınca derviş olunur mu?

Ummana dalmayınca

Sen derviş olamazsın!

Çaya ne zamandır "tekke çorbası" denilir? Sohbet için olmazsa olmaz çaylarımızı yudumlarken dükkâna gelenler oluyor. Hayat devam ediyor, karşıdaki doğumevinde her gün ez-el-ebed müjdesi veren insan yavruları ilk çığıllıklarını atıyor.

Maraş'tayız, Doğumevi Necip Fazıl Hastahanesi'nin şubesi.

TYB 2020 ödül töreni, Kahramanmaraş

Sohbetin gelgitleri bizi ordan oraya atıyor. Her sözün gideceği yer belli, döneceği de şüphesiz. Nüktesiz, imasız, ih-sassız konuşan yok...

Köklü dostluklar, uzun süren beraberlikler, sözü sohbeti her defasında âna mahsus olmaktan çıkarıyor... Her konuşmanın taraflarca bilinen mâzisi var, erbabının malûmu atıfları var. Hayatı ortaklaştıran rûmuzlarla dolu bir metin her an yazılmaya devam ediyor.

Maraş'ın içinde nice Maraşlar var... Maraşlıların içinde nice dervişler var...

Dervişin köşe yazarı donuna (kıyafetine) büründüğüdür

Bu derviş, yazar kıyafetine bürünmüş, İstanbul merkezli bir gazetede köşe yazarı olmuş. Taşrada bir köşe yazarı, yazılarını yayınlayan gazete dahi nasıl bir değer olduğunun farkında değil. Köşe yazarlığı tamamen hasbi. TYB'nin 2020 değerlendirmesinde onun yazılarının basın fikir dalında mükâfatlandırılması kararlaştırıldı. Bu vesile ile bir daha görüşeceğiz, halleşeceğiz. Fakat rahatsızlıklarında ötürü seyahat edemiyor. Töreni Ankara'da veya İstanbul'da yapsak gelemeyecek. Âyine-i devran öyle döndü ki, o yılın ödül töreninin Maraş'ta yapılmasını Büyükşehir belediyesi kabul etti.

Onun ödül beratını vermek için Maraş'a gittik...

Ahmet Doğan İlbey'in ödül beratını Ali Yurtgezen hocadan aldığıının resmidir

Maraş'ı Maraş yapan nedir? Tarihi, coğrafyası, insanı... Ve bütün bunların süzülüp ruh haline geldiği irfanı. O irfanı en halis şekilde temsil ve temessül eden bir şahsiyeti kaybettik. Bir yazısında,

"Ölümlerle aranız nasıl?" diye sormuştu ve şöyle demişti:

"Müslüman olmanın altı şartını zikrettiğimiz Âmentü duasında "Vel ba'sü ba'del mevti hakkun..." (öldükten sonra

dirilmeye inanıyorum) deyip de ölümden korkmak, ölüm bana geç gelse demek, küçüklüktür. Ölüm tefekkürü yaptırır dostlara ihtiyacımız var. Efendimiz s.a.v., “Ölümü çok hatırlayın” buyuruyor. Ölümü çok hatırlayanın kalbi yumuşamış.”

Ölüm de hayattandı; zaten hayattan memnuna doğru seyir halindeydik.

Doğan İlbey ve Ferhat Ağca

Hiç şüphe yok ki, ölümler arası iyiydi. Giderken acaba ona her halde yardımcı olan, ağır duyduğu için konuşulanları nakleden, “tercümanım” dediği Ferhat Ağca'nın da ardından geleceğini biliyor muydu? Ya Fazlı Bayram'ın da kafiyeyle iltihak edeceğini?

Bu yazıyı yazarken bir önceki şube başkanımız Fazla Bayram'ın eşi ve çocuklarıyla göçükten çıkarılıp defnedildiklerini öğrendim. Darbeler üst üste geliyor. Maraş'ın genç

edipleri, edepli edipleri göçlerini topluyor bir bir.

Fazlı Bayram, Ali Bayram (babası) ve uzaktaki genç Mehmet Yaşar

Ömer Yalçınova'dan sordum, Maraş'ta depremde bugüne kadar kaybettiğimiz yazarları. Şöyle bir liste gönderdi:

- 1- Yaşar Alparslan (d. 1947)
- 2- Oğuz Paköz (d. 1947)
- 3- Ahmet Doğan İlbey (d. 1954)
- 4- Ercan Kozanoğlu (d. 1952)
- 5- Recep Şükrü Güngör (d. 1971)
- 6- Fazlı Bayram (d. 1980)
- 7- Ferhat Ağca (d. 1992)
- 8- Fatma Vişne

Selim Tamgüç, Hollanda

SAAT GELİNCE

Hiç birşey yok iken,yalnız O vardı
Bizden önce cin ve melekleri var eyledi
Melekler Ademin olacağını söyledi
Topraktan Ademi yarattı vakti gelince.

Eşyayı yaratıp melekler ismini sordu
Melekler bilmeyiz diyerek teslim oldu
Adem isimleri ile onlara haberini verdi
Ademe üstünlük ilim ile geldi saat dolunca .

Cahillerin hepsinde yalnız kibir olur
Körleşir gözünde yanlışı hep doğru bilir.
Kibirli olanlar rahmetten uzakta kalır.
İblis lanet aldı Ademe secdeye gelmeyince.

Saat gelmeden ne bir damla insan olur
Ne oluşan bebek izinsiz dünyaya gelir
Ne ne zaman olacak yalnızca Rabbin bilir
Hiç bir can hayat bulmaz vakti dolmayınca.

Ne kurumuş ağaç dalında çiçeğe durur
Ne açmış çiçekler tomurcuklaşıp meyve verir
O dilemeden meyveler olgunlaşıp rengini alır
Daldaki meyve tat vermez mevsimi gelmeden.

Vakti gelmeden ne bulutlardan yağmur iner
Ne yere gökten su inmeden bir tane biter
Ne biten taneler olgunlaşıp başağa yeter
Hasat zamanı olmaz yaz mevsimi olmadan

Tasalanma insan saat dolmadan ecel gelmez
Unutma doğan canlılar ebedi burda kalmaz
Saat doldumu kul istesede ona süre verilmez
Kula mezar kazılmaz ölüm onu bulmadan.

Her şeyi bir gören bir bilen mizanı kuran var
Doğumunda ölümünde saatini bir kuran var
Bir ömrün sonunda yaptığının hesabını soran var
O gün inkarcıya ceza inanana ödül veren var.

18 Mart Çanakkale Zaferi'nin 108. Yıldönümü ve Şehitleri Anma Günü dolayısıyla Mamuşa Çanakkale Şehitleri Anıtı'nda Görkemli Anma Töreni

18 Mart Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü dolayısıyla başta Türkiye olmak üzere KKTC ile Türkiye dışındaki temsilciliklerin yanı sıra Türk dünyasında da çeşitli etkinlikler düzenlendi. Bu şanlı zafer ile Şehitleri Anma Günü Kosova'da da günün anlamı ve önemini belirttiği konuşmalarla kaydedildi.

Kosova'da, Çanakkale Zaferi'nin 108. yıldönümünün kutlandığı, şehitlerin anıldığı etkinlikler 18 Mart Cumartesi günü Mamuşa'daki Çanakkale Şehitleri Anıtı önünde düzenlenen anma töreniyle başladı. Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç'nin evsahipliği yaptığı Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü onu-

Mamuşa'daki Törenden Bir Görüntü

runa düzenlenen törene T.C. Priştine Büyükelçisi Sabri Tunç Angılı, T.C. Prizren Başkonsolosu Celal Doğan, Kosova Türk Temsil Heyet Başkanlığı Başkanı Recai Yılmaz, Kosovalı bakan ve milletvekilleri, öğrenci ve öğretmenler, kurum, kuruluş, dernek temsilcileri ile vatandaşlar katıldılar.

T.C. Priştine Büyükelçisi Sabri Tunç Angılı Anıta Çelenk Koyarken

Saygı duruşu ve milli marşların çalınmasıyla başlayan anma töreni esnasında anıta çelenkler koyulurken günün anlamı ve önemiyle ilgili konuşmaların ardından şehitler ruhlarına okunan fatiha ve dualarla bir kez daha yad edildiler.

Bu arada Kosova Barış Gücü /KFOR/ bünyesinde görev yapan Türk askerinin konuştuğu Prizren'deki Sultan Murat Kışlası'nda da Çanakkale Zaferi ve Şehitleri Anma Günü dolayısıyla etkinlikler düzenlendi. Saygı duruşunun, Kur'an-ı Kerim tilavetinin, duaların, günün anlamı ve önemi hakkında yapılan konuşmaların ardından Kosova'nın çeşitli kentlerinden gelen dernek üyeleri ile öğrenciler tarafından hazırlanan şiir, resital, dans gösterileri ve Ça-

Mamuşa Belediye Başkanı A. Krasniç Saygı Duruşunda

nakkale Savaşı üzerine yakılan türküler dile getirildi.

Etkinlikler çerçevesinde, Prizrenli Türk tiyatro sanatçılarının, özellikle de Raif Buş ile kızı Sonay'ın bu şanlı zafer dolayısıyla birlikte hazırlayıp rol aldıkları tiyatro temsilinde büyük beğeni topladı.

Mamuşa Dergisi olarak bu fırsatla Çanakkale Zaferi'ni bir kez daha kutlarken vatan uğruna yaşamlarını veren tüm şehitlerimizi rahmetle anar, mekanlarının da cennet olmasını dileriz.

Çanakkale Tiyatro Oyununda Rol Alan Prizrenli Sanatçılar Toplu Halde

Sultan Murat Kışlası'ndaki Törene Katılan Folklorcular Gösteri Esnasında

Çanakkale Zaferi'nin 108. Yıldönümü Dolayısıyla

“Balkanlar'da Kalan Mirasımız ve Buradan Gelen Atalarımızın Çanakkale'deki Kahramanlıkları”

Doç. Dr. Ertuğrul Karakuş

Bolu-Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretim Üyesi

Değerli okurlar, bu sayımızda, akademik kariyeri süresince Balkanların müslüman Türk nüfusuyla meskun Filibe, Üsküp, Kalkandelen gibi önemli merkezlerindeki üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı bölümlerinde uzun yıllar Türk dili ve edebiyatı dersleri okutan, konuyla ilgili bilimsel araştırmalar yapan Doç. Dr. Ertuğrul Karakuş'un Çanakkale Zaferi yıldönümü dolayısıyla, buradaki Türk-İslam mirası, Çanakkale Savaşı'na gönüllü olarak katılan Rumelili gönüllüler, bu vatansız gönüllüleri tanıyan, hatırlayan Türkiye sevdalısı insanlar üzerine dergimiz için özel olarak dile getirdiği izlenim ve görüşlerini aktarıyo-

söylediğini tekrarlıyorum, 20-30 cilt kitap çıkardı. Bu hikâyelerin çoğu maalesef bugün kaybolmuş ve unutulmuş durumda.

Mehmetçik'in “Onlar İnsan Sayılmaz!” diyenlere, insanlık dersi verdiği bir savaştır Çanakkale!

Çanakkale Savaşları'nın en büyük nedenlerinden biri, payitahtın ele geçirilmesi ve boğazı sıkılan bir devletin ve onun fertlerinin, Anadolu'dan Hazar Denizi'nin ötesine sürülmesi meselesidir. Derlediğim Balkanlıların anıları genellikle Bolayır bölgesinde geçmekte. Gazi Mustafa Kemal'in görev yaptığı alanlardalar aynı zamanda. İhtiyat taburu olarak bekleyip, daha sonra ileriye sürüldükleri noktada anlatımları var. Dimetoka'dan gelenler var

Balkanlar'daki kültür-medeniyet araştırmalarımıza mezar taşları (şahideler) ile başladık.

Doç. Dr. Ertuğrul Karakuş, 2013-2016 yılları arasında, Üsküp'te ve Kalkandelen'de Türkoloji dersleri vermek üzere görev yaptığı dönemi anlatmaya şöyle başlıyor: “Burada, ders dışındaki zamanlarda aciliyeti olan konulara eğilmeye karar verdik. Bunlardan biri bölgedeki mezar taşlarıydı. Mezar taşları, bırakın her birinin bir sanat eseri olmasını, o bölgedeki insanlar için bir tapu değerindedir. Osmanlı çökildikten sonra kimsenin yüzüne bakmadığı mezar taşlarından maalesef her gün birkaçı yok oluyor. Devlet eliyle bilinçli yok edilen 400 yıllık, 500 yıllık mezar taşları var. Rodopların güneyindeki mezar taşları Yunanistan, kuzeyindeki mezar taşları Bulgaristan tarafından neredeyse tamamen yok edilmiştir. Makedonya'da dağlık köylerde mezar taşları araştırması yapıyoruz. Tabii unutulmuş, Osmanlı zamanındaki mezarlıklar değişmiş. Bazı yaşlılara köyde Osmanlı mezarları olup olmadığını soruyoruz. Bazıları olduğunu söyleyip bizi oraya götürüyor. Ama bazıları, Osmanlı gideli 100 yıl olmuş; ben burada mezar taşı görmedim diyor. Ama aslında var, biz bunları sonradan araştırarak bulduk.”

Balkanlar'da Sözlü tarih derlemesi yapılmalı.

Bölgede karşılaşılıp konuştuğumuz insanlardan kimileri hikâyelerini anlatıyor. Diyorlar ki, “Benim dedem Çanakkale'ye gitmiş, köyde birçok kişi var Çanakkale'ye giden.’ Ancak bu anıları bir kişi bile gelip derlemedi bugüne kadar.” Sözlü tarih derlemesi yapmadı. Çanakkale savaşlarına katılan neslin çoğu, 1950-1960 yılları arasında vefat etmişler. Eğer 1950'lerde bir sözlü tarih derlemesi yapılsaydı Balkanlar'da, Çanakkale'ye gidenlerin hikâyeleri diye, onların

Doç. Dr. Ertuğrul KARAKUŞ Kimdir?

2002 yılında Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesinden mezun oldu. 10 yıl öğretmenlik yaptı. Z. Karaelmas Üniversitesinde yüksek lisansını tamamladı. Ege Üniversitesi, S.B. Enstitüsünde “Sesler’ Dergisi’ Üzerine Bir İnceleme (Çağdaş Makedonya ve Kosova Türk Edebiyatı)” konulu doktora tezini tamamladı.

Kırklareli Üniv. T.D.E. ve ÇTLE Bölümleri ve Bulgaristan Filibe (Plovdiv) PaisiyHilendarski Üniversitesi Türkoloji Bölümünde Yeni Türk Edebiyatı dersleri verdi.

Makedonya Uluslararası Balkan Üniversitesinde Türkçe dersleri verdi. Makedonya Kalkandelen (Tetovo) Üniversitesi Oryantalistik-Şarkiyat bölümünde T.D.E. dersleri verdi.

Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Karadağ, Sırbistan, Makedonya, Kosova, Bosna Hersek, Macaristan ve Avusturya'da “Balkanlar'da Türk-İslam Kültürü ve Mirası”yla ilgili araştırmalar yaptı.

Yurtiçi ve yurtdışında “Balkanlar ve Türk-İslam Kültürü” konusunda pek çok konferans veren Karakuş'un hem yurt içinde hem de yurt dışında yayımlanmış eserleri bulunmaktadır.

Hâlen, Bolu Abant İ.B. Üniversitesi, F.E.F., T.D.E. Bölümünde Doçent olarak görev yapmaktadır. Balkanlar'da Türk Dili, Edebiyatı ve Kültürü, Yeni Türk Edebiyatı ve Türk Dünyası Edebiyatları alanlarında “Balkanlar medeniyetimizin hafızasıdır.” ilkesiyle çalışmalarına devam etmektedir...

Kaleme alıp yayınladığı değerli eserlerinde; “Balkanların unutulmuş Seyit Onbaşılı”nı, “Balkan medeniyetimizin sessiz bekçileri olan Osmanlı dönemi mezar taşları”nı ve “Balkanlar'daki Türk-İslam mimari eserleri”ni tanıtmaya devam ediyor.

ve anılarında Kumkale var. Bir de Dardanos koyu var. Dardanos taburları bölgesinden yine çok bahsediliyor. En kuzeyden, en güneyine kadar Balkanlar'dan Çanakkale Savaşları'na katılanların anılarını içeriyor bu bölge. Metrekareye 6000 merminin düştüğü bir savaştan bahsediyoruz. Mehmetçik'in 'Onlar insan sayılmaz diyenlere, insanlık dersi verdiği bir savaştır.' Çanakkale. Mübarek ayaklarının altına cennet serilen analarımız arasında birçok kadının o bölgede şehit olduğunu, hatta savaşa gitmek için kılık değiştirdiklerini de biliyoruz. Bütün bunlar, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Bomba Sırtı Hadisesi" ndesöz ettiği yüksek ruhun birer göstergesidir.

Balkanlar'ın isminin ve sınırlarının belirlenmesinde Türklerin etkisi vardır. Tarihi, bizsiz incelenemeyecek bir coğrafyadır.

Balkan, Osmanlı öncesi Türk varlığına uzanan bir ifadedir. Uluslararası arenada da bu bölge, Balkan bölgesi olarak isimlendiriliyor. İsmi Türklerin verdiği bir coğrafyadan bahsediyoruz. Bu benim için, o bölgeyi bana yaklaştıran bir ifadedir. Osmanlı'dan çok çok önce o bölgeye gelmiş olan farklı Türk grupları var; Hunlar, İskitler, Peçenekler, Kuman, Kıpçak, Avarlar, Oğuzlar var. Bunların bölgeye bıraktığı Balkan ismi ve

bölgesi bizim için çok önemlidir. Türkiye'de sadece Trakya bölgesini değil, Bursa'yı, Sakarya'yı, Çanakkale'yi, Düzce'ye kadar olan bölgeyi, Balkan kültüründen ayrı sayamazsınız. Hatta Bolu'da bile, yakınlardaki köylerimizin Balkan kökenli olduğunu biliyoruz. Balkanlar'ın isimlendirilmesinde de, sınırlarının belirlenmesinde de Türklerin, Türk kültürünün etkisi vardır. Bu yüzden Balkanlar'dan Çanakkale'ye gelenler derken, yabancı bir bölgeden bahsetmiyoruz aslında. Ne kadar içimizden bir coğrafyadan bahsettiğimizi anlatmaya çalışıyorum. Balkanlar'ın Osmanlı öncesi varlığı, esas itibarıyla kan ve gözyaşıdır. Mezhep çatışması görürsünüz. 14 ve 19'uncu yüzyıllar arası Osmanlı dönemi, Osmanlı Barışı ya da Türk Barışı dönemi olarak adlandırılır. Yani Balkanlar dediğimizde, tarihini bizsiz inceleyemedikleri bir coğrafyadan bahsediyoruz aslında. Bu insanlar Çanakkale'ye geldi ama hangi ruhla, hangi medeni birikimle geldi? Bunu anlamaya çalışmak lazım.

Osmanlı öncesi dönemde Balkanlar'daki İslâmi hareketlenmenin öncülerinden Sarı Saltuk'un bölgedeki izleri.

Osmanlı'nın Balkanlar'a gitmesinden 150-200 yıl kadar önce Balkan topraklarında, İslâmi bir hareketlenme vardı. Bu döneme Alperenler dönemi, hazırlık dönemi veya Sarı Saltuk dönemi denebilir. Sarı Saltuk'un Osmanlı'dan önce o bölgeye giderek, çok ciddi faaliyetlerde bulunduğunu biliyoruz. Birçok yerde Sarı Saltuk'un makamı var. İznik'te de türbesi (makamı) vardır. Kırklareli'nin Babaeski ilçesinin en güzel tepesinde

Sarı Saltuk'un makamı varmış, ama yıkılmış. Çanakkale Savaşları'na pek çok insanın katıldığı Gora bölgesinde, Dragaş dediğimiz bölgede küçücük bir alanda 6 tane Sarı Saltuk makamı görülebilir.

Balkanlar'daki Türk eserlerinin sadece yüzde 2'si ayakta!

Balkanlar'daki Türk-İslâm (Osmanlı) eserlerinin yüzde 98'inin yıkılmış bir hâledir. Geriye kalan yüzde 2 ayakta. Yani şu anda Balkan şehirlerine gittiğinizde gördüğünüz eserler, toplamda yapılan eserlerin yüzde 2'sidir. Yüzde 2'lik kısmı araştırmaya ise, Semavi Eyice gibi birçok değerli araştırmacı ömrünü verdi. Rahmetli Ekrem Hakkı Ayverdi ömrünü verdi. M.Z. İbrahimgil çalışıyor. Yüksek Mimar Mehmet Yılmaz çalışıyor... Çok değerli çalışmalar yapıyor. Başka araştırmacılar da var... Prof. Dr. Machiel Kiel, kendisini, Balkanlar'daki Türk-İslâm (Osmanlı) eserlerine adanmış bir akademisyendir. Hollandalı bir sanat tarihi hocasıdır. Balkanlar'daki Türk eserlerine müthiş bir merakı vardır. O da anlatıyor. Türklerin Balkanlar'daki insanlara hizmet olsun diye medeniyet adına inşa ettiği binlerce eser olduğunu vurguluyor. Ve bu eserlerin bazı bölgelerde yüzde 98-99 oranında tahrip edilip yıkıldığını anlatıyor. Biz de araştırmalarımızda gördük ki Balkan bölgesindeki eserlerimizin çok az bir kısmı ayakta. Bazı genç araştırmacılar da hâlen çalışmalar yapıyor bunlarla ilgili. Ama hâlâ tam manasıyla tespit ve kontrol edemediğimiz birçok eserimiz çıkıyor yeni araştırmalarda. Yüzde 98'i ayakta olsa ne yapardık bilemiyorum! O bölgede kurulan medeniyetin boyutunu düşünün...

Abdülmuttalip Amca'ya "Türkiye'yi seviyor musun?" diye sorduğumuzda, hemen gözlerinden yaşlar süzülürdü.

Balkanlarda oluşturulan bu medeniyetin arından oralarda tarihi, kültürel mirasın yanı sıra hâlâ Türk-İslâm kültürü ve medeniyeti özlemiyle yanıp tutuşan bir insan yapısı da kaldı. Makedonya'nın başkenti Üsküp'e yaklaşık 16 km uzaklıktaki Batinca köyünden bir amca, Abdülmuttalip amca. Yemen'e giden dedesinin mezarını sık sık ziyaret ederek dualar okuyor ve onunla gurur duyuyordu. 100 yıl olmuş ama bir kişi bile gidip bu insanları tebrik etmemiş. Ama bu insanlar imanlarını, inançlarını, Türkiye'ye olan sevgilerini, kalplerinde çok değerli bir inci tanesi gibi saklamışlar. Abdülmuttalip amca sadece bir soruya kolayca ağıldı: "Abdülmuttalip amca, Türkiye'yi seviyor musun?" diye sorduğumuzda, hemen gözlerinden yaşlar süzülürdü. Hanımının da Türkiye sevgisi bambaşkaydı. Sadece bu insanları anlasanız, o insanların Çanakkale'ye neden koşarak geldiklerini anlarsınız. İkisi de rahmetli oldu şimdi. Bundan 40-50 yıl önce tamamen Türkçe konuşulan köy, şu anda neredeyse tamamen Türkçeyi unutmak durumunda. Hanımı, bir Türk ziyarete geldiğinde, "Elhamdülillah Türkçe konuşacağız" diye şükür ve dua ederdi. Rahmetli olduktan sonra Türkiye'den birkaç vazifeli arkadaş ile taziyeye gittiğimizde, Abdülmuttalip amca 'Nerede kaldınız? Hep kapılara bakarak sizleri bekledi.' dedi. Biz onları 100 yıl görmesek bile, onları Çanakkale'ye getiren de işte bu ruhtu. Bu bölgelerin tamamından Çanakkale'ye akın olmuştur, savaş yıllarında. (Ömer Seyfettin'in "Balkan Harbi Hatıraları" diye müthiş bir anı kitabı vardır. Gün gün yaşanan acıları kaleme almıştır, okumanızı tavsiye ederim. Balkanlar'dan çekilişimizin hazin hikâyesini anlatıyor.) Birçoğu gönüllü, birçoğu kaçak, 3 aylık bebeklerini geride bırakarak Çanakkale'ye gelenler var. Gora bölgesinin

den biraz önce belirttiğim gibi çok insan katılmıştır Çanakkale savaşlarına. Gora Şar dağlarının tepesinde, bir alanda 'Çanakkale Yolu' yazıyor. Taşların dibindeki yoldan, hanımefendiler eşlerini yaya olarak Çanakkale'ye savaşa yollamışlar ve onlar geri gelecek diye 7 yıl, 8 yıl bu taşların dibinde beklemişler. O kadar acı hikâyeler var ki Balkanlar'da da, aynı Anadolu'da olduğu gibi."

Bu İnsanların Çanakkale'ye Gelmesine Şaşılır mı?

Doç. Dr. Karakuş, sözlerine özetle şöyle devam etti: "Prizren, Gora'nın hemen düzlüğündeki yer; Kosova'nın kültür başkenti. Prizren, Osmanlı döneminde 'Şairler Memleketi' olarak biliniyor. Prizrenliler kendilerine 'Kasabalıyız biz' diyorlar. Prizren'e 'Türkçe'nin Balkanlar'daki Başkenti' lakabını bile takmışlar. Hâlâ gittiğinizde Prizren'de, Osmanlı mimarisini görürsünüz. Edebiyat capcanlıdır. Sultan Murat'ın şehadetinin aşkına oralarda Türkçe ve Türk kültürü, capcanlı vaziyette durmaktadır. Prizren'de birisine 'Türkçe'yi nereden biliyorsun?' diye sor. Cevabı bellidir. "Nasıl yok! Ben kasabalıyım, Türkçe bilmem mi?" der. Yani kasabalı insan Türkçe bilir. Bu insanların Çanakkale'ye gelmesine şaşılır mı? Şaşılmaz. Sancak bölgesi vardır. Bugün yarıya yakını Sırbistan'da, diğer kısmı da Karadağ'da kalır. Sancak bölgesinde de çok Çanakkale kahramanı Boşnak kardeşlerimiz vardır. Gazi Ahmet Hamzağaç, yaklaşık 13 bin kişi getiriyor Çanakkale'ye. Bunlara "curumliye" deniyor. Curumli, Boşnakça'da gönüllü demek. Bu isimle bir de kitap yazıldı. Bizim önemli bir hatamız var. Çanakkale'ye Balkanlar'ın her yerinden gelenler olduğu hâlde, biz Çanakkale'ye gittiğimiz zaman bazı şehitliklerde birkaç taş görürüz sadece. Birinde Üsküp yazar, birinde Saraybosna yazar. Binlerce kişinin ismini buraya nasıl sığdırdık! Bakın sadece Sancak bölgesinden yaklaşık 13 bin kişi gelmiş. Bu insanların yarıya yakını şehit düşmüş, yarıya yakını gazi olmuş. Kimisi ayaklarını, kimisi gözlerini bırakmış bu topraklarda. Kimisi yediği kurşunla ömür boyu yaşamış."

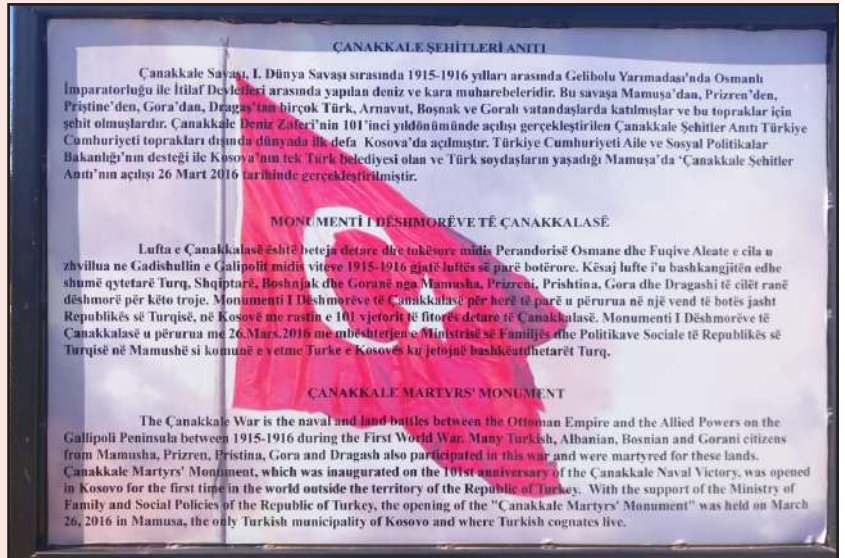
Gazi Şerif Aga, bir Ayağı Çanakkale'de, vücudu Batınca'da, yüreği Türkiye'de kalarak vefat etti.

Üsküp'e çok yakın Saray bölgesinin arka tarafındaki Gırçes köyüne selam verip girdim. Sadece bir köyden Çanakkale'ye giden 42 kişinin isimleri verildi bana. Üsküp'ün 15 km uzağında Karşiyaka bölgesi, özbeöz Türkçe'dir bu kelime, adeta Çanakkale'ye insan yetiştirme ocağı olarak varolmuş bir bölge! Şu anda bile oralara çok rahat 'Selamünaleyküm' diyerek gidip çalışmalarınızı yapabilirsiniz. Buradaki tüm köylerden Çanakkale'ye gidenler var. Ama hepsi dert yaniyor: "Kimse gelip benim hikâyemi dinlemedi, unutuldu gitti Çanakkale'ye. Oysa bu sözlü kültür derlemeleri çok önemlidir. Üsküp'e çok yakın Aşağı Koliçan Köyü var. Gazi Şerif Aga. Bir ayağını Çanakkale'de bırakmış gelmiş. Bir ayağı Çanakkale'de, vücudu Batınca'da, yüreği Türkiye'de olarak vefat etmiş. Siyah bir taş var başında. Bu Çanakkale kahramanının mezar yazısı bile yok maalesef. Batıncalı Gazi Hüseyin Çavuş, 4 kardeşiyle birlikte Çanakkale'ye gidiyor. İkisinin hangi cephede şehit düştüğü bilinmiyor. İkisi dönüyor.

1970'lerde vefat ediyor. Mezar taşını bulamadık maalesef. Kalkandelenli MürtezanMürtezan çok etkileyici bir gazi. Tam bir pehlivan imiş. Çocukları ve torunları onunla çok övünüyor. Torunları O'na 'Ata' diye hitap ediyor. Cepheden cepheye gidip savaşmış. Ciğerlerinden rahatsızlanmış, iyileşir iyileşmez Çanakkale'ye gönüllü olarak gitmiş. Şu anda 107 km olan Kalkandelen-Prizren arasını yayan gidiyor. Torunları, "Otobüse biner misin?" diye soruyorlar. "Şuradan şuraya otobüse mi binilir?" diye cevap veriyor. Bu karakterde insanlardan bahsediyoruz. Mesafe algıları bile böyleydi. Vücut güçleri farklıydı. İyice yaşlandığında "Yatın! Kalkın! İleri! Kurşunlar üzerimizden geçiyor!" diye sayıklarmış. O kadar etkilenmiş ki hayatının bu döneminden, sürekli bunları tekrar edermiş. Çok tekrar ettiği bir cümle de, "Çook ölü gördük, çook" imiş. Torunları, bu cümleyi sürekli tekrar ederdi, diyorlar. Büyük düşman gemilerinden de "yarım dünya" diye bahsedermiş. Yarım dünya'larla savaştık, dermiş. Seyit Onbaşı'yı sorarlarmış,

Mamuşa Çanakkale Şehitleri Anıtı

Anıtla ilgili bilgilendirme metni

"Gördün mü?" diye; "Gördüm gördüm ama O benden daha yiğitti. Ben O'nun kadar yiğit olamam," diye cevap verirmiş torunlarına. 1961'de 94 yaşında vefat ediyor. "Ata, mecbur değildin, ne için gittin Çanakkale'ye?" diye sorarlarmış. "Bir gün Osmanlı bu topraklara yeniden gelecektir oğlum. Onlar bir gün bu topraklara geldiğinde, Ben zor durumdayken neredeydim? diye sorarlarsa, ne diyeceğiz? Tabii ki gidecektim, gitmek zorundaydım." dermiş. Bu gerçeklerin hepsini kitaplaştırarak ve filme çekerek mutlaka anlatmak lazım.

YTB'nin Ankara'daki merkezinde düzenlenen Türkiye Mezunları Forumu'nda

PROF. DR. NİMETULLAH HAFIZ'A YAŞAM BOYU ONUR ÖDÜLÜ VERİLDİ

Geçenlerde Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'nın /YTB/ Ankara'daki merkezinde Cumhurbaşkanlığı himayelerinde gerçekleştirilen Türkiye Mezunları Forumu çerçevesinde düzenlenen ödül töreninde ödüller verildi. Ödül töreninde Kosovalı şair, yazar, gazeteci, araştırmacı, türkolog, emekli öğretim görevlisi Prof. Dr. Nimetullah Hafız'a Yaşam Boyu Onur Ödülü verildi. Söz konusu törende T.C. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, Kültür Ve Turizm Bakanı Yardımcısı Serdar Çam ve YTB Başkanı Abdullah Eren ile Türkiye'deki yüksek eğitim- öğretim kurumlarında lisans veya yüksek lisans öğrenimi görmek için dünyanın 60 ülkesinden gelmiş 200 kadar ünlü sima da hazır bulundu.

Sözü edilen ödül Prof. Dr. Nimetullah Hafız'a Balcan coğrafyasında Türk dili ile edebiyatı, Türk dilinde eğitim-öğretim, yayın-basım ve kültürel değerlerin yaşatılıp geliştirilmesi alanında sunduğu hizmetleri adına Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay tarafından sunuldu. Törende hazır bulunan konuklara hitap eden Fuat Oktay "Türkçe gibi birleştirici bir gücümüz ve ve Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde tüm gönül coğrafyamızı bağrına basan Türkiye'miz var. Yurt dışı ziyaretlerimde ana dili gibi Türkçe konuşan Türkiye mezunları ile karşılaştığımda gurur duyuyorum..." şeklinde konuştu.

Prof. Dr. Nimetullah Hafız'a Ödülü Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay tarafından takdim edildi

Yüksek Öğretim Kurulu /YÖK/ Başkanı Prof Dr. Erol Özvar ise konuşmasında Türkiye'deki üniversitelerde okuyabilmek için yabancı öğrenci adayları arasında çok büyük bir talep olduğunu belirtirken günümüzde Türkiye'deki üniversitelerde dünyanın 198 ülkesinden gelen 300 bin öğrencinin öğrenim gördüğünü belirtti.

Türkiye üniversitelerinde öğrenim görmüş 200 mezunun da davet edildiği Türkiye Mezunları Forumu'ndaki konuşmaların ardından YTB tarafından ödüle layık bulunanlara ödülleri takdim edildi. Yaşam Boyu Onur Ödülü'ne Kosovalı bilim insanı Prof. Dr. Nimetullah Hafız, Medya ve Gazetecilik Ödülü'ne Kuzey Makedonya Televizyonu Türkçe Yayın Müdürü Erhan Hasip, Ekonomi ve Girişimcilik Ödülü'ne Moğolistanlı bilim insanı Arkanbaatar Chümediteren, Kültür ve Sanat Ödülü'ne Taylandlı Dr. Wasamon sanasen, Akademik Çalışmalar Ödülü'ne de İranlı bilim insanı Prof Dr. Reza Farshbaf Pourabad layık bulundu.

Foruma katılanlar bir arada görülüyorlar

Prof. Dr. Nimetullah Hafız'a ödülü Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay tarafından sunuldu. Ödülünü Fuat Oktay'ın elinden alan Nimetullah Hafız duygularını "Eski Yugoslavya zamanında Türkiye Cumhuriyeti'nde Kosovalı ilk Türk bilim doktoru unvanını almış olmanın yaşamımda farklı bir ufuk açtığını belirtmek isterim. 45 yıl sonra bile olsa huzurunuzda Türkiye Cumhuriyeti'ne teşekkür etmek en büyük borcumdur..." sözleriyle dile getirdi.

Prof. Dr. Nimetullah Hafız'ın kısa özgeçmişi:

1939 yılında Prizren'de doğdu. Orta öğrenimini Prizren'de yaptıktan sonra 1963 yılında Belgrad Şarkiyat Bölümü'ne kaydolun Nmetullah Hafız yüksek öğrenimini geçiş yaptığı Saraybosna Üniversitesi Şarkiyat Bölümü'nde tamamladı. Ardından bir süre Prizren Tarihi ve Kültürel Anıtları Koruma Kurumu'nda uzman olarak çalışan, Priştine Meto Bayraktar İkokulu'ndaki Türk sınıflarında uzun yıllar öğretmenlik yapan Nimetullah Hafız 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde savunduğu "Prizren Türk Halk Edebiyatı Metinleri Ve Ağız ususiyetleri" başlıklı doktora teziyle bilim doktoru unvanına sahip oldu. 1974 yılında Priştine Üniversitesi Felsefe Fakültesi bünyesinde açılan Şarkiyat Bölümü kurucuları arasında yer aldı. Bu arada söz konusu fakülte bünyesinde açılması için verdiği mücadele sonunda 1988-89 öğretim yılında kurulan Türkoloji Bölümü Başkanı görevine getirildi. Prof. Dr. Nimetullah Hafız bu arada Ankara Üniversitesi, Almanya -Mainz Gutenberg, Freiburg-Albert Ludwigs üniversiteleri ile Kazakistan Ahmet Yesevi üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Prof Dr Nimetullah Hafız Prizren'de yıllar önce kurduğu Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi /BALTAM/bünyesinde yürüttüğü bilimsel çalışmalar çerçevesinde aynı adla bilimsel bir dergi de çıkarmaktadır.

Şiir, bilimsel araştırma alanında çok sayıda eseri bulunan Nimetullah Hafız başarılı çalışmaları için ulusal ve uluslararası nitelikte çok sayıda takdimme ve ödüle layık bulunmuştur. "Mamuşa" Dergisi olarak bu değerli ödülü için kendisini yürekten kutluyor, uzun ömürle birlikte başarılarının da devamını diliyoruz.

Prizren Belediyesi yılın kültür, sanat ödülleri sahiplerini buldu

TANER GÜÇLÜTÜRK'E "YILIN YAZARI" ÖDÜLÜ

Prizren Belediyesi Kültür, Gençlik Ve Spor Müdürlüğü tarafından geleneksel olarak kültür, sanat, edebiyat ve spor dallarında verilen ödüller her yıl olduğu gibi geride kalan 2022 yılı sonunda sahiplerini buldu. Seçici kurulun kararıyla edebiyat ödülüne Prizrenli Türk eğitimci, şair, yazar Taner Güçlütürk layık bulundu. Seçici Kurul tarafından yapılan konuyla ilgili açıklamada Dr. Taner Güçlütürk'ün bu ödüle edebiyat alanında yaptığı başarılı çalışmaları için layık bulunduğu belirtildi. Aynı ödül Prizrenli Arnavut edebiyatçı Salaydin Krasniçi'ye de verildi. Tiyatro alanına gelince bu daldaki ödülü Prizren'de etkinlik gösteren Türk tiyatro topluluklarında öğretmenlik / oyunculuk yapan Tansu Kervan kazandı. Karikatür dalında Gani Surduri, sinema dalında ise rejisör Samir karahoda ödüle layık bulundular.

Ödül dağıtım töreninde Prizren Belediye Başkanı Şaçir Totay da hazır bulundu. Ödüllerin sahiplerine sunulduğu törende Prizren Türk "Doğru Yol" Kültür Sanat Derneği ile Boşnak "Şarski Behar" Kültür Sanat Derneği yılın en başarılı

dernekleri olarak seçildiler.

Bu vesileyle T. Güçlütürk'ün Makedonya Türklerinin tanınmış şairi ve yazarı İlhami Emin'e adanmış şiirini şairin ölüm yıldönümü dolayısıyla aktarıyoruz.

Taner Güçlütürk'e (solda) ödülünü Belediye Başkanı Şaçir Totay takdim etti

Üstâda Mersiye

Ramazan gününde terk-i diyar eylemek güzeldir üstâd
Güzeldir bir yörük ovasına eser düşerek gitmek
İhlamlar altında Necati ve Fahri beklerken seni
Güzeldir şimdi Üsküp'te bir Rumeli Türküsüyle uğurlanmak.

Ölmek güzeldir üstad, güzeldir ölmek oruç kokusuyla ağızlarda
Geriye
Sultan Murad Türbesi'ne çekirtilmiş bir fotoğraf bıraktıysan yadigâr
Bir ömre değerdir şimdi Kosova ovasına yakışan.

Yörük köylerinde Türkçe düşer iftar sofralarına
Ve bir gelin iki kelime senden takar çeyiz oyalanına
Efe duruşunda şimdi yörük delikanlıları aziz hatrana
Ve Selanik'ten sarı saçlı bir oğlan koşar durur ebediyete varışına,
Kumroveçli bir çocuğun yeniden Türkçe nidâsının düşüncelerine tercüman
Gökyüzünden yer yüzüne inen bütün yıldızları Turan'ındır her anın
Yedi yüz yılın tarihi gül serer ebediyete yol alışına bu akşam bir canın.

Ramazan gününde terk-i diyar eylemek güzeldir üstâd
Terk-i diyar eylerken peşinden kelâm düşen birilerini geriye bırakmak nice
Şiirlerin artık yalnız değil, onlar al beyaz çocukların yanaklarındadır
Yıkılsa da Radoviş'te Rumeli'nin bir temel taşı
Kızıl kına rengisin artık sen anaların avuçlarında yerine konmaz izin
Tutsun göçtü koca Balkan yörüğün yasını Melami dervişleri çileden susun
İlahi zikreylesin peşinden romanını bitirdi İlhami Emin bugün.

Velhasıl bir bahar akşamı terk-i diyar eylemek güzeldir üstâd,
zemzemi
Yeşiller tazeyse, açmışsa arguvanlar, yaprağa yeniden durduysa Gülçınar neferi
Git!

Bizim buralarda çirkeflere rağmen hâlâ biraz umudumuz var
Hep varsın, Fatihan'ın aziz hatrası var, içinden akan Manastır türküleri yankılansın
Demedim mi sana üstâd, demedim mi kalktı bak sana bütün sınırları şu an kâinatın
Elinde soğan görmez misin seni bekler şimdi o güzel yakışıklı oğlanın
Koş üstâd koş ölmek güzeldir baharda her an
Savaşacağız biz merak etme son yörük olarak kalsak da.

Kocacık'ta o ev bizimdir, Aliş'indir, kaşları kare, kırmızı gülünde alı var
Ohrid'ten, Kalkandelen'den çınarlar Prizren çınarına dal sarar
Hâlâ biraz umut var, git dönmeden geri, bizde Ali Rıza şiarı var
Sen bir desensin artık sarı, pembe, kırmızı fistanlarda yaşayan Mavi gözlü çocuklar emanetimiz, bozkurtun mavi gözlerine durma yelken aç
Ramazan'da oruçlu ölmek bize de olsun senden nâsip yadigâr.

Üsküp Radyosu dursun hüzzam makamına, Tefeyyüz yakınsın ışığını daima
Merkez Jupa indirsin bayrağını bugün yasımız var
Yasımız var Manastırın kızları gülmeyin, çalmayın durun Çeşmelerini akıtın Yaşar Paşa'nın serintletsin kanayan divanlarını Rum'un
Kalksın kazlar Gostivar'ından Şar'ından İlhami'yi uğurluyoruz bugün
Sen bir Prizren ağıdsın artık zambaklardan damlayan o mukîm hüznün.

Çıkmış uğurluyor yörük atları, şahlanır durur
Şahlanın atlar şahlanın bir devri daha kapanıyor o kalenin surun
Bu nice yaprak dökümdür baharda durmaz düşer yarrâbi Rum'un!
Ramazan'sa, baharsa, gitmek hiç bu kadar Hüdavendigâr olmadı bugün.

Dr. Taner Güçlütürk, 29 Nisan 2020, Çarşamba
"Terki diyar eyleyen İlhami Emin'in aziz hatrasına ithafen..."

UNESCO 2023 yılını Ölümünün 50. Yıldönümünde Dünya Aşık Veysel Yılı ilan etti

TÜRKÜLERİ DİLLERDE DOLAŞAN BİR HALK OZANI

Aşık Veysel Şatıroğlu 1894 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde doğdu. Babası çiftçiydi. Yedi yaşındayken çiçek hastalığı yüzünden önce bir gözü körelen Veysel bu olayın ardından yaşadığı talihsiz bir kaza sonucu diğer gözünü de kaybetti. Veysel babasının oyalanması için kendisine aldığı sazı çalarak sanat yaşamına daha çocukluk yıllarında başladı. Zamanla aşık geleneğinin en güçlü temsilcilerinden biri haline gelen Aşık Veysel önce Sivas yöresinde, daha sonra da Türkiye genelinde düzenlenen aşık festivallerinde sazı ve sesiyle ilgileri üzerine topladı. 70'li yıllarda Selda Bağcan, Gülden Karaböcek, Hümeysra, Fikret Kızılok, Esin Avcı gibi sanatçılar Veysel'in deyişlerini düzenleyip söyleyerek türkülerinin yaygınlaşmasını sağladılar. Bundan 50 yıl önce, 21 Mart 1973 tarihinde vefat eden Aşık Veysel'in türkülerini yaşadığı dönemde olduğu gibi ölümünden sonra da Türkiye'nin yanı sıra Rumeli coğrafyasında, dolayısıyla da bütün Türk dünyasında 7'den 77'ye her yaşta ve cinste insanın dilinde dolanmaktadır.

Ölümünün 50. Yıldönümünde UNESCO 2023 yılını Dünya Aşık Veysel Yılı ilan etti. Buna göre Aşık Veysel başta Türkiye olmak üzere dünyanın bütün ülkelerinde yaşamı, sanatı ve eserleri ile yaşatılacaktır.

Şiirlerinde, türkülerinde oldukça yalın bir dil kullanan Veysel ele aldığı konuları ustaca anlatır. Bu arada eserlerinde yaşama sevinciyle hüznün her zaman iç içedir. Şiirlerinde, dolayısıyla da doğaya, insanların yanı sıra hayvanlara da büyük bir sevgiyle yaklaştığı görülür. Eserleri Deyişler, Dostlar Beni Hatırlasın adlı kitaplarında toplandı. Aşık Veysel'in anısına Şarkışla ilçesinde adına saz aşıklarının katıldığı bir şenlik düzenlenmektedir.

Veysel'in şiirleri ve türkülerini gerek içerikleri, gerekse güfte ve nağmeleriyle her geçen gün daha da büyük bir ilgiyle okunup dinlenmektedir.

Kara Toprak

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sadık yarım kara topraktır.
beyhude dolandım, boşa yoruldum
Benim sadık yarım kara topraktır.

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü istediğim topraktan aldım
Benim sadık yarım kara topraktır

Koyun verdi, kuzu verdi, süt verdi
Yemek verdi, ekmek verdi, et verdi
Kazma ile dövmeyince kıt verdi
Benim sadık yarım kara topraktır

Adem'den bu deme neslim getirdi
Bana türlü türlü meyve bitirdi
Her gün beni tepesinde götürdü
Benim sadık yarım kara topraktır.

Karnın yardım kazmayınan, belinen
Yüzün yırtım tırnağınan, elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yarım kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
bunda yalan yoktur herkes de gördü

Bir çekirdek verdim, dört bostan verdi
Benim sadık yarım kara topraktır.

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sadık yarım kara topraktır.

Bir dileğin varsa iste Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yarım kara topraktır.

Hakikat istersen açık bir nokta
Allah kula yakın, kul da Allah'a
Hakkın gizli hazinesi toprakta
Benim sadık yarım kara topraktır.

Bütün kusurumu toprak gizliyor
Melhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yarım kara topraktır.

Her kim ki olursa bu sırma mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sadık yarım kara topraktır.

Güzelliğin

Güzelliğin on para etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa.

Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başk'olmasa.

Güzel yüzün görülmezdi
Bu aşk bende dirilmezdi
Güle kıymet verilmezdi
Aşık ve maşuk olmasa.

Senden aldım bu feryadı
Bu imiş dünyanın tadı
Anılmazdı Veysel adı
O sana aşık olmasa.

KOSOVA ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI

Cemali TUNALIGİL

Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'nın ortaya çıkışıyla ilgili herkesin birleştiği kesin bir fikri ve tutumu yoktur. Bu görüş, Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'nın başlangıç tarihini II. Dünya Savaşı yıllarına çekmekte, bir diğer görüş ise 1945 tarihini, yani savaştan çıkış yılını esas almakta, bir başka görüşte 1950'li yılların ikinci yarısında ortaya çıktığını savunmakta.

Bence de bu son görüş daha ağır basmaktadır. Çünkü konuyla ilgili yapılan araştırmalara göre, Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'na kazandırılan ilk edebi eser bilindiği gibi 1951 yılında Prizren'de yazılıp sahneye konulan Dr. Durmuş Selina'nın BÜYÜK KAPI KIZI" adlı tiyatro eseridir.

1951 yılına kadar Kosova'daki Türk halkının yadsınması ve bu yıldan sonra da resmen kabul edilmesiyle birlikte, Kosova Türklerinin eğitim, kültür ve sanat alanlarında o döneme kadar yararlandırılmak istenmediği haklara ve olanaklara kavuştukları görülmektedir. 1951 yılında kazanılan bu hakların sonucunda Kosova'da Türklerin yaşadığı yerleşim yerlerinde bir halkın atar damarı olan Türk dilinde ilkokulların ve liselerin açılması, Türk kültür- sanat derneklerinin faaliyete geçmesi, Kosova Türklerinin tarihinde altın harflerle yazılması gereken çok önemli gelişmelerdir. Çünkü Kosova'nın kurucu unsuru olduğu bilinen Kosova Türkleri kendi varlıklarını ispatlayabilmek için ellerine büyük bir fırsat geçirmişlerdir.

Sözünü ettiğimiz döneme kadar her çeşit haklardan mahrum kalan ve beklenmedik bir anda yıllarca mücadele verdikleri haklara aniden sahip olmalarının heyecanını yaşarlarken, Makedonya Türklerinin de bu alanda verdikleri dayanışma örneği hiç küçümsenemez.

Kosova Türkleri, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kazanılan bu kültürel hakları daha yüksek bir seviyeye çıkarabilmek ve zenginleştirebilmek için kendi gazete ve dergilerini çıkarma gayretleri içerisine girmişlerdir. Bu çalışma ve gayretlerin sonuçlarını da 1969 yılında Priştine'de haftalık "TAN" gazetesinin çıkarılmasıyla almışlardır.

1951-1968 yılları bir başlangıç dönemi olduğu için bu dönem Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'nın bir bocalama dönemidir diyebiliriz. Çünkü bu dönemde edebiyatımızın ilerlemesine engel olan bir çok nedenler vardır. Bu nedenlerin başında şunları sıralayabiliriz:

1. Ulusal kimlik mücadelemizde eğitim, kültür, sanatın ve özellikle de edebiyatın ehemmiyetinin gereğinden az algılanmış olması,
2. Çağdaş Edebiyatı'nı, I. ve II. Dünyasavaşlarından önceki dönemlerde kalınan noktadan sırtlayabilecek tecrübeye sahip yazar ve şairlerimizin hemen hemen hiç olmayışı,
3. 1950'lerden sonra Türk ve diğer Müslüman halklara yapılan siyasi baskılar nedeniyle yoğun bir şekilde Türkiye'ye yapılan göçler.

Bütün bu zorluklara rağmen 1950'li yılların başlarında edebiyatımızın gelişmesinde bilinçli olarak görev alanların başında rahmetli Süreyya Yusuf gelmektedir. Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'na ilk adımlarını eleştiri ile atan Süreyya Yusuf, hikaye türünde eser yaratan yazarlarımızın başında da gelir. Bu ilk yıllarda Süreyya Yusuf ve başlangıçta da sözünü ettiğimiz Dr. Durmuş Selina, Aziz Buş gibi aydınlarımızın çabaları edebiyatımızın Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı'nın yakaladığı canlılığı ve hareketliliği maalesef yakalayamamıştır. Edebiyatımızda bu canlılığın ancak 1960'lı yıllarda görülmeye başlandığını söyleyebiliriz.

Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'na bu dönemde canlılık kazandıranların başında hiç şüphesiz ki Prof. Dr. Nimetullah Hafız, merhum Naim Şaban ve geçenlerde vefat eden Nusret Dişo Ülkü gel. 1960'lı yılların kervanına daha geçlerde Hasan Mercan ile Enver Baki de katılmıştır. 1963 yılında Hasan Mercan ve Nusret Dişo'nun ilk şiir kitapları yayınlanır. Bu üçlüden edebiyatımıza şiirle adımlarını atan Nimetullah Hafız ise şiirden biraz uzaklaşarak kendini halk edebiyatı araştırma ve incelemelerine vermiştir. Edebiyatımızda elle tutulur gelişmelerin ancak on yıl gibi bir zamandan sonra görülmeye başlamasının sebeplerinin başında 70'li kuşağın ortaya çıkmasıdır. Bu kuşak önceki kuşağa göre çok daha şanslıydı. Çünkü bu dönemde Makedonya ve Kosova Türkleri arasında her çeşit kültürel ve eğitim arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi, bunun yanında bir de anavatanla her türlü ilişkilerin karşılıklı gerçekleştirilmesi edebiyatımızın gelişmesini olumlu yönde etki etmiştir.

Bu kuşağı oluşturanların bir çoğunun imzalarına 1960 yıllarının sonlarına doğru Üsküp'te çıkan "Birlik" gazetesi ve "Tomurcuk" ile "Sevinç", "Sesler" kültür ve sanat dergilerinde rastlamak mümkündür. Bu dönemde yazılarıyla özellikle şiire ağırlık veren Bayram İbrahim Rugovalı, Mürteza Büşra, İskender, Refki Morina gibi kişiler 1970'li neslin lokomotifleri sayılır. Ne var ki, şiirlerini derleyip bir araya getiremediği için şu anda refki Morina'nın elimizde hiçbir şiiri bulunmamaktadır.

Mayıs 1969 yılında Priştine'de haftalık "Tan" gazetesinin çıkarılmaya başlanması ve ardından 1973 yılında "Çevren" adında toplum, bilim, sanat dergisinin de yayın hayatımıza katılması, "Tan1" gazetesinin giderek adeta bir enstitü görevini üstlenmiş olması edebiyatımızın canlanmasında büyük bir etken olmuştur.

1980'li yıllara geldiğimizde edebiyatımız Prizren ve Priştine aydınları arasındaki anlamsız çekişmeler yüzündeneden bir dönem duraklama geçirmiştir diyebiliriz. 90'lı yıllara ayak bastığımızda bu duraksamayı ortadan kaldırabilmek için "Çığ" edebiyat-sanat dergisinin Prizren'de çıkarılması kararına varılmıştır. Ayrıca bu kopukluğun ve duraklamanın ortadan kalkmasına olumlu yönde etki eden etkenlerden biri

de hiç şüphesiz ki Reşit Hanadan, Ethem Baymak, Cemali Tunalgil, Nuhi Mazrek, Şükrü Mazrek, Raif Kırkul, Aziz Serbest, Alaettin İsmail, Özcan Micalar'dan oluşan yeni bir kuşağın edebi ve araştırma yazılarıyla ortaya çıkmasıdır. Bu yeni kuşağı sergiledikleri tavır, tutum ve yazılarıyla bu zor ve çetrefilli bir dönemde sundukları katkılarında dolayı kutlamak gerekir.

Kosova Türk Edebiyatı'nın Türkiye'de tanıtılmasında ise 70'li kuşağın katkıları büyüktür. Çünkü bu dönemde şair ve yazarlarımız anavatanda tanıştıkları aydınların sayesinde çeşitli dergilerde eserlerinin yayınlanmasını sağlayabildiler. Aslında edebiyatımızın Türkiye'de tanıtılmasında en büyük rolü Türkiye Yazarlar Birliği oynamıştır. Özellikle 1992 yılından itibaren Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM'ın düzenledikleri edebiyat ve bilimsel toplantılarda Kosova Türk Edebiyatı temsilcileri kendi edebiyatlarını ve kültürlerini tanıtmaya fırsatını bulmuşlardır.

Yarım asırlık bir dönem içerisinde Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı kendi yağıyla ayakta durmaya çalıştıysa da yine de bir çok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bunların başında dil sorunu geliyordu. Dil sorunun sebeplerini şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Balkan savaşlarından sonra Osmanlı'nın bu toprakları terk etmek zorunda kalmasının ardından anadilimizin idari dil olma hüviyetini kaybetmiş olması,
- 2- Balkan savaşları arifesinde bu savaşlar esnasında Türk'lere yapılan zulüm nedeniyle kitlevi şekilde başlayan göçün Kosova'da Türk nüfusun azalmasında olumsuz etkisi,
- 3- Balkan Savaşları ile I. Dünya Savaşı sonrasında oluşan yeni devletlerde olduğu gibi, II. Dünya Savaşı sonrasında, yani 1945 yılında kurulan Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti devletinin ilk yıllarında MAKEDONYA'DA Türk halkına sağlanan eğitim ve diğer kültürel hakların Kosova'daki Türk halkına verilmemesi,
- 4- 1960 yıllarına kadar siyasileri tarafından bilinçli bir şekilde Türkiye ile kültürel ilişkilerin en asgari düzeyde tutulması.

Halkın büyük bir kısmı göç etmiş, aydınları, yazarları, şairleri göçe zorlanmış ve susturulmuş bir toplumun güzel bir Türkçe ile eserler yaratıp yeni bir edebiyat özellikle de çağdaş bir edebiyat yaratması mümkün müdür?

Bütün bu olumsuzluklara rağmen 70'li ve özellikle 80'li yıllara geldiğinde aydınlarımız ana ülkemizdeki Türk Edebiyatını daha yakından takip etmeye gayret göstererek Türkiye Türkçesiyle eserler vermeye eğilim göstermişlerdir. Kosova Türk edebiyatçıları yarım asırlık bu zor dönem içerisinde edebiyatın her alanında eserler yaratmaya çalışmışlardır. Şimdi tarihe karışan Yugoslavya'da birlikte yaşadığımız dönemde başlangıçta şiire ağırlık veren Makedonya Çağdaş Türk edebiyatına nazaran Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı, yazımın başında da ifade ettiğim gibi bu alana iyatro türüyle adımlarını atmıştır. Söz konusu çalışmaları Süreya Yusufu'un ve Nimetullah Hafız'ın eleştirisi, halk bilim ve hikaye alanındaki çalışmaları takip etmiştir. 1960'lı yıllarda yetişen kuşak şiire ağırlık verirken, ardından gelen 70'li kuşağı da bu alanda büyük ölçüde etkileyerek bu genç kuşağın şiiri birinci plana itmesine neden olmuştur. Şiir ön planda olmasına rağmen Enver Baki, Hasan Mercan, Şecaettin Koka Mehmet Bütüç gibi genç yazarlar hikaye alanında çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Bu yıllarda edebiyat alanında şiirle adını duyuran İskender Muzbeğ edebiyatı-

mızda ilk roman türündeki denemesini yazmıştır. Tiyatro türünde ise Durmuş Selina ve Aziz Buş'un izinden giden Hasan Mercan'ın "Namus Köprüsü" ve Süreya Yusufu'un "Çiçekçi Ali", "Ben Rıza Ağa", "Ömrümün Tek Rüyası", "Düş ve Gerçek" adlı tiyatro eserleri edebiyatımıza kazandırılmıştır. Daha geçlerde mizahi oyunlar yazan ve bunları bizzat kendisi canlandıran Halim Rifat Yeşeren'in katkıları da küçümsenemez.

1980'li yıllara ayak bastığımızda aydınların bir çoğu şiire ağırlık verirken, Reşit Hanadan Hikaye ve romana eğilmiş, Ethem Baymak edebiyatımıza ilk günce türünü kazandırmış, araştırmacı yazar ve şair Cemali Tunalgil ise Kosova'da konuşulan ve yazılan Türkçe ile ilgili yaptığı araştırma ve inceleme çalışmalarıyla edebiyatımızda yeni bir alanın öncülüğünü yapıyordu. Ayrıca bu dönemde Nuhi Mazrek de "Kanlı Sevda" ve "Rüstem Hükümet" adlı tiyatro eserlerini edebiyatımıza kazandırmıştır. Ne yazık ki bu iki değerli edebiyat eserimiz bugüne kadar sahnelenememiştir.

Kosova Çağdaş Türk Edebiyatında hikaye Süreya Yusufu başlanmış, bunu Hasan Mercan, Enver Baki izlemiş, Şecaettin Koka, İskender Muzbeg Bayram İbrahim Rugovalı sürdürmüştür. Şecaettin Koka "Sıradan Adamlar" adlı hikaye

kitabıyla öykücülüğümüze yeni bir farklılık yaratmayı başarmıştır. Bu dönemde çocuklara yazdığı hikayeleriyle de adını duyuran bir başka yazar da merhum Ahmet S. İğcilerdir.

İlk ve ikinci dönem şair ve yazarların eserlerinde daha çok, yaşadıkları sosyalist sistemi öven yazılara ve özellikle de basma kalıp şiirlere yer verdiklerini görmekteyiz.

1980'li yıllarda Yugoslavya'da özellikle Kosova'da baş gösteren siyasi ve ekonomik bunalımlar yüzünden edebiyatımızda bir ara kısa bir duraklama görünse de bu dönemde ilerideki yıllarda kaleme alacağı öyhü ve romanlarıyla edebiyatımızın en güçlü kalem silahşörü olacak Reşit Hanadan'ın "Yazgi" adlı hikaye kitabıyla ortaya çıktığı görülür. Bir diğer önemli şahsiyetimiz mizah ağırlıklı eserleriyle tanınan Agim Rifat Yeşeren'dir.

1980 dönemi şairleri arasında Raif Kırkul, Aziz Serbest, Şükrü Mazrek ... ve bu kervana 90'lı yıllarda katılan Ethem

Baymak, Alaettin İsmail gibi şairler değerli eserler yaratmalarına rağmen kısa soluklu oldukları için çağdaş edebiyatımıza tam anlamıyla bir hareketlilik kazandıramamışlardır.

Kosova Çağdaş Türk Edebiyatında çok konuşulan ve tartışılan roman türü, 1970

yılında İskender Muzbeg'in Tan gazetesinde neşrettiği "Yanan Sevgiler" adlı romanın arkası gelmemiştir. Aynı dönemlerde edebiyatımızda hikaye türünde adını duyuran Hasan Mercan da romana ağırlık verir, "Namus Köprüsü" tiyatrosundan esinlenerek yine aynı ismi verdiği "Namus Köprüsü" romanını birkaç yıl sonra ancak İstanbul'da bastırabilmiştir. Edebiyatımızda tam anlamıyla roman çalışması Reşit Hanadan'ın "Sel" adlı romanıdır. Bu romanı takiben Hana'dan, sistemi gerçekçi bir şekilde verdiği iki ciltlik "Taş Yerinde Ağırır", 2000'li yıllardan başlayarak yayınladığı "Başka Olur Rumeli'nin Harmanı," Elveda Hüdevendigâr Diyarı," Rumeliden Çıktık Yola", "Rumeli Diyarında Boğdular Bizi..." adlı romanlarıyla Kosova Edebiyatında yıllardır tartışma konusu olan bu konuya noktayı koyup yeni bir çıkışmıştır.

Çağdaş Türk Edebiyatı'mızda 80'li yıllardan sonra önem kazanmaya başlayan araştırma-inceleme eleştiri çalışmaları henüz tam anlamıyla yerine oturtulamamıştı. Bu alanda eser veren değerli hocalarımızdan başta Nimetullah Hafız, Tacide Hafız, İrfan Morina, Ethem Baymak gibi yazarlarımızın değerli çalışmalarında ayrıntılara pek ağırlık verilmediği gözeden kaçmasa da bunlar genç araştırmacıların önünü açmışlardır. 80'li yılların sonları ve 90'lı yılların başlangıcında gerçekçi eleştiri, araştırma ve inceleme alanında yaptığı çalışmalarıyla edebiyatımıza çok değerli eserler kazandıran şair ve araştırmacı yazar Cemali Tunalıgil'dir.

Çağdaş Kosova Türk Edebiyatı'nın önemli bir özelliği de çocuk edebiyatıdır. Bu edebiyat alanının gelişmesine Yugoslavya çocuk edebiyatının çok büyük bir etkisi olmuştur. Çünkü o dönemlerde Yugoslavya'da hüküm süren sistemin amacı eğitimi ve kültürü yüksek seviyeli nesiller yetiştirmektir. Bu sebeple de şairlerimizin hemen hemen hepsi başlangıçtan günümüze kadar çocuk edebiyatıyla haşır neşir olmuşlardır.

Çok zor şartlar ve kısıtlı olanaklara rağmen kırk-elli yıllık bir dönem içerisinde Kosova Türk yazar ve şairlerinin yoktan var ettikleri Çağdaş Kosova Türk Edebiyatı son yıllarda tekrar bir duraksama dönemi yaşamaktadır. Bunun nedeni dağılan Yugoslavya'nın, 1999'daki yaşanan Kosova savaşı, bu olayların neticesinde Kosova Türklerinin adeta milli bir enstitüsü sayılan Tan gazetesinin kapatılması, Çevren, Çiğ ve Kuş çocuk dergilerinin yayın hayatına son verilmesi, TV ve Radyo yayınlarının en azami seviyeye indirilmesidir. Bu boşluğu doldurabilmek amacıyla 1994 yılında Osman Baymak'ın çıkardığı "BAY" dergisi, daha sonra gençlere ve çocuklara hitaben çıkarılan "Genç Bay" ve "İNÇİ" dergileri, siyasi ve kültürel boşluğu doldurmak amacıyla Kosova Demokratik Türk Partisi'nin 1996 yılında çıkardığı "Sesimiz" adlı gazete, değerli hocamız Nimetullah Hafız ve değerli eşi Tacide hocamızın gayretleriyle "ÇEVREN" dergisinin yerini doldurmaya çalıştıkları "BAL-TAM" dergisi, yine 1999 yılında Mamuşa'da çıkarılan "SOFRA" dergisi, ardından "DERYA" dergisi sahipleri kendi maddi olanaklarıyla edebiyatımızı ayakta tutabilmek için mücadelelerini sürdürmektedirler. Yine Kosova Savaşının hemen ardından 1999 yılında Mehmet Bütüç'ün çıkarmaya

başladığı ' haftalık "YENİ DÖNEM" gazetesi bir nevi Tan gazetesinin boşluğunu doldurmuştur. Dönemin milli biliciden yoksun KDTP yöneticilerinin sinsiyuvar ve baskıları sonucu bu yegane gazetemizin yanı sıra aynı isimler altında günlük yayın yapan "Yeni Dönem" Radyo ve Televizyonu da 2008 yılında yayın hayalarına son vermek mecburiyetinde kalmışlardır. Bu arada Zeynel Beksaç'ın 1999 yılında çıkarmaya başladığı "Türkçem" adlı çocuk dergisi zor şartlara rağmen ayakta kalabilmek için mücadele etmektedir.

Sözünü ettiğim bu olaylar, 2000'li yıllarda şair ve yazarlarımızı da büyük ölçüde olumsuz yönde etkilemiştir. Aydınlarımız eserlerini yayınlama konusunda sıkıntı çekmektedir. Ancak maddi durumu iyi olan aydınlarımız eserlerini kendi maddi imkanlarıyla yayınlamaktadırlar. Kuruluşundan itibaren "BAY" ve "YENİ DÖNEM" dergisi ve gazetesi sahipleri genç şair ve yazarlarımızın seslerini duyurabilmek amacıyla çok sayıda şiir, hikaye, ve araştırma eserlerini gün yüzüne çıkarmakta ellerinden gelen gayretleri sarfetmişlerdir. Bunların sayesinde bu dönemde İskender Muzbek, Altay Suroy, Cemali Tunalıgil, Raif Vırmiça, Osman Baymak, Bahtiyar Sipahioğlu, Ethem Baymak, Taner Güçlütürk, Bayram Mazrek, Esin Muzbeg ve yaşı ilerlemesine rağmen son dönemlerde destan türünde eserler yaratan Nusret Morina gibi şair ve yazarlarımız eserlerini yayınlatabilmişlerdir. Bu dönemde araştırma alanında Raif Vırmiça'nın Kosova'da Osmanlı Mimari eserleriyle ilgili çalışmaları saygıya değerdir. Kosova Edebiyatının kesintiye uğramaması için bir çok şair, yazar ve araştırmacılar kendi eserlerini Türkiye'de çeşitli basım evlerinde kendi maddi imkanlarıyla basmaya gayret göstermektedirler. Kosova'daki edebiyat ve kültür boşluğunu telafi edebilmek amacıyla Mamuşa Belediyesi Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün girişimiyle yayın yönetmenliğini Reşit Hanadan'ın üstlendiği "Mamuşa" adlı dergi Haziran-Temmuz 2020 tarihinde ilk sayısı gün yüzünü gördü. Yeni yayın hayatına başlamış olan ve elimizdeki 7. B sayısı ile 3. Yaşına giren "Mamuşa" adlı toplum, bilim, kültür, sanat dergisi Kosova Türk Edebiyatı ve kültürüne inşallah uzun yıllar hizmet eder.

Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'nın kesintiye uğramaması için Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı ve TİKA'nın da bu alanda daha kapsamlı ve planlı bir çalışma yapabilmeleri için aydınlarımıza ellerinden geldiği yardım ve desteği sunmaları, dolayısıyla biraz daha fedakar davranmaları gerekmektedir. Bu alanda olumlu adımlar atılmaması halinde kısa bir zaman sonra Kosova Türk Edebiyatı'ndan ve kültüründen söz etmek imkansız olacaktır.

KAYNAKLAR:

Kaya, İ. Güven (1986) Yugoslavya Türk Halkı Yazınına Gerçekçi Bir Bakış, Tan Yayınları, Priştine, Kosova.

Kaya, İ. Güven (1993) Yugoslavya'da Türk Halkı Edebiyatı İstanbul.

Parlatır, İsmail (1996) Makedonya ve Yugoslavya'da Çağdaş Türk Şiiri ANTOLOJİSİ, Türk Dili, Türkiye Dışı Çağdaş Türk Şiiri Özel Sayısı. S.531..

Yusuf Süreyya (1976) Yugoslavya'da Türk Şiiri, Tan Yayınları, Priştine, Kosova.

TÜRKÇE'NİN SADELEŞMESİ İÇİN MÜCADELE EDEN BİR ARNAVUT: ŞEMSETTİN SÂMİ

Prof. Dr. İrfan Morina

Şemsettin Sâmi, Türkçemizin sadeleştirilmesi gerektiğini savunur. Ancak bu yapılırken Türkçeleşmiş sözcüklere dokunulmamasını ileri sürüyor. Çünkü bu sözcüklerin anlamını herkes bilmekte ve bunları kullanmaktadır diyor ve konu ile ilgili: “Arabi’den, Farişi’den birçok kelimeler lisanımıza girmiştir, pekâlâ onlar Türkçeleşmiş, herkes biliyor, anlıyor, yazıda Türkçe gibi kullanıyor” Herkesin bildiği bu kelimeleri kullanmalıdır; ancak anlamını Araplar’ın ve Farslar’ın dahi bilemeyeceği sözcükleri kullanmamak gerekir. Ayrıca günlük konuşma diline giren sözcükler hem Türkçe olmalı hem de kitabî değil, sade bir üslupla kullanılmalıdır” açıklamasında bulunuyor.(Şemseddin Sami, Fransızca’dan kısaltarak çevirdiği 136 sayfalık Robenson Tercümesi’nin önsözünde bu duruma değinir). Yazar, kitabî dili konuşma diline çevirerek Türkçemizi sadeleştirmemiz gerektiğini ifade eder: “Mümkün mertebe kelâmı uzatmaktan kurtarıp cümleleri kısa kesmekle ve suret-i ifadeyi şive-i kâtibenden kurtarıp şive-i tekellüme kalp ve tefrikle lisanımız sadeleşmekle beraber güzelleşmiş olur” diye beyanda bulunur. Böylece yazar, dili sadeleştirmenin yollarından birisini göstermiş olduğunu ispatlar.

Şemseddin Sami, yabancı sözcüklerin dilimizde karşılığı varken ve herkes bunu kullanırken Arapçadan veya Farsçadan sözcük almanın mantıksız olduğunu düşünür: “Efsahü’l-kelâm mâkal u dil kelâmı eskiden malumumuz olup bunun mahz-ı hakikat olduğunu kimse inkâr edemezken ve bizim ‘yazmak’ gibi sade ve muhtasar, güzel sırf Türkçe bir tabiatımız var iken ‘keteb ve tahrir etmek’ gibi dört veya bu gibi altı kelimeden mürekkep ve yarı Arabî ve yarı Farişi alaca, gülünç tabirler kullanmak zevk-i selim işi midir? İnsaf buyurulsun!” der.

Yazar, kelimelerin Türkçesini tercih etmenin yanında cümle kurarken de Türkçe cümleler kurup kısa ve özlü anlatımı tercih etmemiz gerektiğini savunur: “Mesela bir şairin tercüme-i hâlinde ‘Bursalıdır’ veya ‘Bursa’da doğmuş’ diyecek yerde bu bir iki kelimelik meâniyi bir sahifelik ibare ile ifade eden tezkirelerimiz vardır. Hem de ne ifade! Neuzibillah! Okumak için Hazreti Eyüb’ün sabrı olsa kifayet etmez.” Yazar, bu cümleleri ifade ettikten sonra öz eleştiri yapar ve kendisinin bile Arapça, Farsça terkipleri kullandığını ve bu davranışın doğru olmadığını dile getirir: “Hatta ben de makalemde bir sebab-i mecbur olmaksızın ve istemediğim hâlde kim bilir ne kadar Farişi izafetler, Türkçeleri mevcut olan ne kadar lüzumsuz Arabî ve Farişi kelimeler kullandım.” Şemseddin Sami, sadeleşen dilin kolay ve anlaşılır bir dil olacağını belirtir. Avrupalıların bu sebeple her sahada ilerlediklerini örneklerle açıklar.

Şemseddin Sami, dil ve edebiyatın çeşitli konularında art arda yazılar kaleme almıştır. Bu yazıların bazıları Latin

harfleriyle yayımlanmadığı için yazarın düşünceleri üzerinde henüz yeterli değerlendirmeler yapılamamıştır. Şemseddin Sami, bu yazılarında Türk dilinin tarihî gelişim süreci, sadeleşme, edebiyatın mahiyeti gibi meseleleri orijinal bakış açılarıyla yansıtmıştır. Yazarın dilimiz ve edebiyatımız hakkında öne sürdüğü düşünceler günümüzde tartışılan benzer meselelere ışık tutacak niteliktedir.

Şemseddin Sami, özellikle dil ve edebiyat üzerine yaptığı çalışmalarıyla adından sıkça söz ettirmiş birisidir. Onun dil ve edebiyat meseleleri üzerine sıraladığı düşünceler bugün de geçerliğini korumaktadır. Onun farklı mecmua veya gazetelerde yayımlanan yazıları, meselelere sistemli bakış açıları kazandırmıştır. Şemseddin Sami, Servet-i Fünun dergisinin çıkarmış olduğu özel bir sayıda Türk dili ve sadeleşme meselesi üzerine görüşlerini sıralamış, ancak bu düşünceler yazının sonunda verilen kaynakçada belirtildiği gibi Latin harflerine çevrilmiş olmasına rağmen üzerinde sistemli olarak durulmamıştır. Ayrıca Şemseddin Sami’nin Hafta mecmuasında aralıklarla yazdığı yazılar onun dil ve edebiyat meseleleri üzerine düşüncelerini net bir şekilde yansıtmaktadır. Bunlara ilaveten yazdığı veya çevirdiği eserlerin önsözlerinde benzer düşüncelerini açıklamıştır. Şemseddin Sami’nin eserlerindeki fikirler, günümüzde de hâlâ zaman zaman tartışılan dil ve edebiyat meseleleri olması hasebiyle önem taşımaktadır. Yazar, farklı konular ile ilgili düşüncelerini açıklarken Arapça – Farsça terkipleri sıklıkla kullanmıştır. Ancak yazarın üslubu, dönemine göre değerlendirildiğinde sade kabul edilebilir.

Bütün hayatını Türk dili üzerine yaptığı araştırmalarla geçiren Şemseddin Sami’nin bu konuda ileri sürdüğü fikirleri, kitabın “Eserlerinden Seçmeler” bölümünde bulabilirsiniz. Fakat bu düşünceleri derli toplu bir şekilde vermenin daha faydalı olacağı inancıyla yazılarında söz konusu ettiğimiz dil konusunda ileri sürdüğü önemli görüşleri şu şekilde özetleyebiliriz:

İran’da teşekkül eden Türk devletleri Farsça’yı resmî dil olarak kabul etmiş ve Türkçeye önem vermemişlerdir. Veysi’nin, Nergisi’nin bir fıkrasını, ya da Münşeât-ı Feridun’dan bir mektubu alıp Arabî ve Farişi okumamış bir Türk’e, ya da oldukça okumuş bir kadına, sonra yalnız kendi dilini bilen bir İranlı’ya ve dilinin fesahatini bilen bir Araba okuyalım. Hiçbirinin bir şey anlayamayacağını göreceğiz. Demek ki bu kitaplar ne Türkçe, ne Farsça, ne de Arapça yazılmıştır. Ya bu dil ne dildir? Nerede söylenir? Kimler kullanır? Sırf yapma bir dildir. Şu kadar ki, bu yapma dilde kullanılan kelimeler yalnızca uydurma olmayıp üç dilden alınmıştır.

-Türkçeye Osmanlıca denilemez. Bu dille konuşan kavmin adı Türk, dili de Türk dildir. Türk, “intisabıyla ifthar oluna-

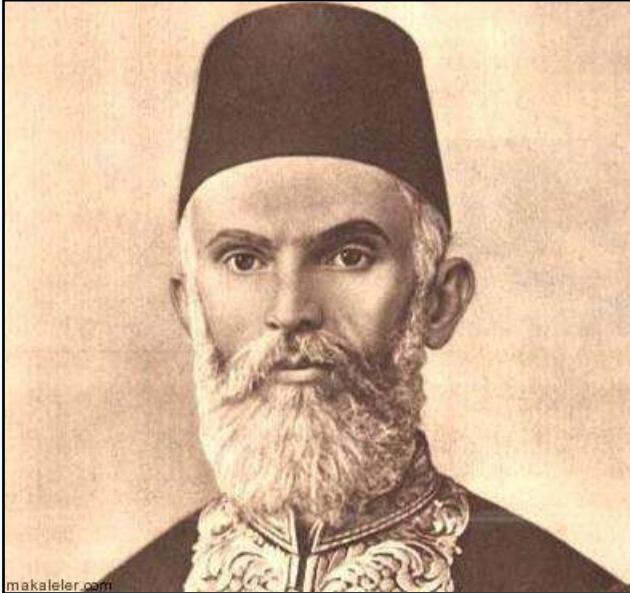
cak” bir büyük kavmin adıdır.

-Türkçeye Osmanlıca demek ne kadar yakışmazsa, Maveraünnehir’de yaşayan hemcinslerimizin diline de “Çağatayca” denilemez. Çünkü Çağatay “akvam-ı Türkiyye”den yalnız küçük bir kavmin adıdır. Oradaki Türkler’in diliyle bizim dilimiz bir olduğundan, ikisine de Türk dili adı vermek gerekir. Aradaki farkı göstermek istersek, onlarınkine Doğu Türkçesi, bizimkine Batı Türkçesi demek uygun olur.

-Doğu Türkçesi söyleyişte ve yazışta biraz daha kaba, Batı Türkçesi daha incedir. Ancak Doğu Türkçesi doğru, bizimki yanlıştır. Arapçadan ve Farsçadan ve yabancı dillerden aldığı kelime ve deyimlerle bizim Batı Türkçemiz daha genişse de, Türkçe kelimeler ve deyimler bakımından Çağatayca bizimkinden çok zengindir.

-Bir lisanın sözlüğü o lisanda kullanılan yabancı kelimeleri de kapsmalı ve sırf Türkçe diye dilde kullanılmayan kelimeleri de içine almak gibi bir kaygısı olmadan hazırlanmalıdır. “Efradı câmi ağyarı mâni” tarifi her hususta olduğu gibi burada da bize yol göstermelidir.

-Osmanlıca üç dilden, yani Arapça, Farsça ve Türkçeden mürekkeptir demek âdet olmuştur. Tabiata aykırı olan bu

ŞEMSETTİN SÂMÎ

deyim birçok kavaid ve inşa kitaplarında tekrarlanıyor. Ne kadar yanlış! Üç dilden mürekkep bir dil! Dünyada görülmemiş şey!

-Dilimiz Türk dilidir. Bu dilin sözlüklerine başka isim düşünmek saçmadır.

-Gereksiz yabancı kelime ve deyimleri dilimizden çıkarıp dilde sadeleşme yoluna gitmeliyiz. Dünyada konuşma dili başka, yazı dili başka bir kavim varsa o da biziz. Bizim yazdığımız dil, söylediğimiz dilden tamamıyla ayırdır.

-Herhangi bir kelimenin Türkçe karşılığı varken onu bırakıp da Arapça ve Farsçasını kullanmayalım.

-Bizde iki kötü huy vardır. Biri kendi dilimizi küçük görmek. Türkçeden başka dil bilmiyoruz, yine de Türkçeyi beğenmiyoruz. İkincisi de Arapça, Acemce, Fransızca, İngilizce, ya da başka dillerden iki söz öğrendik mi onları kullanmak istiyoruz.

-Ne Arabız, ne Acemiz, Türk oğlu Türk’üz; ve bütün Türklerle dil ve soy bakımından beraberiz.

-İstanbul Türkçesi zariftir, lâtiftir, lâkin söz aramızda pek o

kadar fasih ve doğru değildir. İstanbul Türkçesi edebî dil olmaya layıktır. Fakat fazlasıyla incelmıştır ve edebî dili seçmede yalnızca İstanbulluların kararı yetmez.

-Yazdıklarımızı Kaşgarlı, Taşkentli, Kırımlı, Tebrizli de anlasın. Onların yazdığını da biz anlayalım. Siz istiyorsunuz ki yazdığınızı İzmittli anlamasın ve siz de onun yazdığını anlamayın.

-Lisanımız pek güzeldir. Dünyanın en güzel lisanıdır desek mübalağa etmiş olmayız. Güzelliği nispetinde de kolaydır. Bu ise nail olduğumuz bir nimettir. Edebiyatımız ise lisanımızla mütenasip değildir. Edebiyatımız ıslaha muhtaçtır... ”

Şemseddin Sami’nin yukarıda özetlediğimiz görüşleri onu Türkçü hareketin önde gelen şahıslarından biri yapmıştır. Kendisinden önce Ali Suavi ve Süleyman Paşa’da dile gelen, dilimize Osmanlıca denmesinin yanlışlığı üzerine bina edilen fikriyatı Şemseddin Sami sağlam temellere oturtmuş ve her yazısı adeta bu hareketin beyannamesi olarak kabul edilmiştir. Kamus-ı Türki’yi kaleme almadan önce 1881’de yazdığı “Lisân-ı Türkî-i Osmanî” makalesinde Sami, dilimize neden Türkçe denmesi gerektiğini izah ederken, Osman Gazi’den önce de Türk dilinin mevcut olduğunu söyler. Türk dilinin sadeleşmesini ısrarla vurgulayan yazarın Nevayi gibi şairlerin de okullarımızda okutulmasını dile getirmesi hayli ilgi toplamıştır.

Şemseddin Sami, şark ve garp Türkçeleri arasındaki dil birliğinin sağlanmasının ayrıca siyasî birliğin de temellerini oluşturacağını öne sürmesi, onun Türkçülük düşüncesine katkısını göstermesi bakımından önemlidir. Kamu-su’l Alâm’da yer verdiği “Türk, Turan” maddeleri onu Türklüğü coğrafi olarak yalnız Osmanlı topraklarından ibaret görmediğini de gösterir. Türk dilinin ve edebiyatının daha Orta Asya’da başladığını savunan Sami, Kutadgu Bilig ve Orhun Abideleri üzerine çalışmalar yaparak bunları Türk okuyucusuna tanıtmaya gayesini güder ve okullarda Kutadgu Bilig’in okutulmasını da önerir.

“Gerçek edebiyat millî duyguların millî bir lisanla ifadesinden ibarettir.” düsturuyla edebiyatta halkın dilini ve duygularını temel alan Sami, Halk şiirini, Divan şiirine nazaran daha millî bulduğundan dolayı bu şiiri yeni nesillere örnek olarak göstermiştir.

Şemseddin Sami’nin bir özelliği de görüşlerinde aşırılığa kaçmaması ve daima orta yolu bularak fikirlerini mantikî temellere oturtmasıdır. Dilimizde bulunan Arapça, Farsça kelimelerin tamamen tasfiye edilmesi fikri sabitine itibar etmeyerek bir ilim adamına yakışacak surette halkın kullandığı kelimelerin yabancı asıllı da olsa dilden ayıklanmaması fikrini savunmuş ve daha sonraki nesillere de bu konuda örnek olmuştur. Hatta “Yeni Lisan” hareketini başlatan “Genç Kalemler” dergisi kendilerine yapılan hücumlar üzerine Şemseddin Sami’nin “Lisan ve edebiyatımız” makalesini neşretmiş ve kendi fikirlerinin yeni şeyler olmayıp daha önce de bu tartışmaların yapıldığını bu şekilde ispatlamak yoluna gitmiştir. Aynı zamanda bu tutumlarıyla Sami’nin yolundan gittiklerini de beyan etmişlerdir.

Şemseddin Sami, dil ve edebiyat konularında muhtelif mecmua ve gazetelerde art arda yazılar yayımlamıştır. Hafta mecmuasında 1881 ve 1882 yılları arasında dil ve edebiyat meseleleri üzerine çeşitli makaleler kaleme almıştır. Daha sonra 1885’te Daniel Defoe’dan yaptığı “Robenson Tercümesi Önsözünde dilde sadeleşme konusunu irdelenmiştir. Ayrıca 1898’de Servet-i Fünûn dergisinin Nüsha-i Fevka-

lade'sinde yukarıda görülen "Lisan ve Edebiyatımız" adlı makalesini yazmıştır. Aynı yıl Sabah gazetesinde "Şiir ve Edebiyattaki Teceddüd-i Ahîrimiz" adlı yazısında imlâ konusuna değinmiş bir yıl sonra 1899'da kaleme aldığı "Edebiyat-ı Müstakbelimiz" adlı makalesinde ise Türkçe kelimeler konusunu incelemiştir. Şemseddin Sami'nin dil ve edebiyat meseleleri hakkında yukarıda adı geçen yazılarında sıraladığı görüşleri maddeler hâlinde ele alınacaktır: Şemseddin Sami'ye göre Türkçe, başlangıçta aynı kaynaktan doğup farklı yönere akan bir nehir gibi iki kola ayrılmış ve zamanla birbirinden farklılaşmıştır:

"Bu vechile Türkçe beş altı asır edebiyattan mahrum ve yalnız tekellümde müstamel kaba bir lisan hâlinde kaldıktan sonra Türklerin münteşir buldukları memalik-i vâsi anın iki ucunda hemen birden parlamağa başladı. Bir taraftan Maveraünnehir'deki Türkler söyledikleri Çağatayca'yı ve diğer taraftan Anadolu ve Rumeli'ndeki Osmanlılar o vakit söyledikleri Türkçeyi yazmağa başlamışlardı. Şemseddin Sami, Türk dilinin doğuşunu ve gelişmesini günümüze kadar getirerek Türkçe'nin tarihî evrelerini incelemiştir. Ancak Türk dilini incelerken genellikle lisan diye adlandırdığı dil kavramı üzerinde durmuştur. Ona göre, lisanın tanımı yapılmadan Türk dili incelenemez. Bununla birlikte lisan, sadece ağızdan çıkan sözler bütünü değildir:

"Lisân tabiri yalnız ağız ve dil ile telaffuz olunan sedalardan mürekkep sözlere münhasır olmayıp tabiyyun-ı isârât-ı muhtelifle ile icrâ olunan ifhâm-ı merâma dahi lisân ve lisân taklidi namını verdikleri gibi yazı ile olunana da lisân demektedir" Lisanın tanımını yapan yazar, Lisân-ı Türkî dediği Türk dilinin gelişme sürecinde iki kola ayrıldığını, ardından Osmanlıcanın ortaya çıktığını ve İstanbul telaffuzunda şirin bir lisan hâline geldiğini belirtir. Böylece Türkçe, aşiret dilinden kurtulup dünya dili olmuştur. Eski sert ve kaba sözcükler "latif ve şirin" bir özellik kazanmıştır:

"Giderek Türkçemiz eski huşunetinden asla eser kalmayacak derecede latif ve şirin bir lisan oldu. Cengâver ve haşin bir aşiret lisanı hâlimden çıkıp en nazik ve en güzel pir-i peyker ve meleksima bir kızın ağzının letafetini arattıracak bir halâvet peyda etti."

Şemseddin Sami, Türkçenin latif ve şirin bir biçime geldikten sonra artık geriye dönüşün ve dilimizin ilk hâlini kullanmamızın mantıklı olmadığını belirtir. Öyle ki Türkçemiz birçok dilden kazandığı sözcüklerle zenginleşmiştir. Ancak bu zenginleşme sürecinde yabancı dillerden sözcükler alınırken Türkçeleştirilerek alınmıştır. Bu nedenle bizim dilimize kazandırdığımız Arapça ve Farsça sözcükler kendi dillerinde bizim söylediğimiz gibi kullanılmazlar: "Lisanımızın cümle-i müşkülâtından biri dahi Arabî'den me'hûz kelimâtın daima lûgat-ı Arabî'deki meâniyi hıfz etmeyip ekseriya farklı bulunmalarıdır. Arabî'de deveye, çöle ve çadıra müteallik muhtelif meânisinden sarf-ı nazar olunup da meâni-yi asliye-i Arabîyesinden yalnız bizce lazım olan bir veya ikisini muhafaza edenlere diyecek yok ise de, kelimât-ı Arabî'nin birtakımı lisanımızda Arabî'de asla câiz olmadıkları bir mana ile kullanılıyor, veyahut Arabî'de hiç mesmu' olmayan bir bâbdan tasrif olunuyor." Bu durumda yabancı dillerden Türkçeleştirerek aldığımız sözcükleri dilimizden atmaya gerek yoktur. Bu sözcükler artık Türkçedir. Bununla birlikte Türkçemiz zenginleşerek ilerlerken letafetinden hiçbir şey kaybetmemiş; aksine İtalyanca ve

Rumca gibi kulağa hoş geldiği bilinen dilleri bile geride bırakmıştır:

"Dünyada semie en ziyade letâfet-bahs lisân İtalyanca veya Rumcadır, diyenler vardır. Lâkin tecrübe edenler teslim ve itiraf ederler ki dünyada semie en hoş gelen ve anlamanları bile meftun ve hayran eden bir lisan varsa o da İstanbul'da, devletin büyük şehirlerinde tekellüm olunan Türkçedir. Türkçede ne İtalyancanın birbirini takip eden ye'leri ve şeddeli re'leri ne Rumcanın yılan fısıltısını andıran se tetâyileri ne de peltek se ve ze'leri vardır. Lisanimızda kulağı yoracak, taba nahoş gelecek hiçbir hâl yoktur. Elhâsil mübalağasız ve mücerret gayret-i milliyeye saikasıyla olmayarak ağyarın dahi tasdikıyla diyebiliriz ki lisân-ı millîmiz olan Türkçe, dünyanın en güzel lisanı değil ise hâlâ en güzel lisanlarından biri olduğunda şüphe yoktur."

Şemseddin Sami, öncelikle Türkçenin dünya dilleri arasındaki konumunu tayin etmiştir. Türkçe, letafeti cihetiyle dünyanın en latif ve kulağa hoş gelen dili diye bilinen İtalyancadan bile üstündür. Ancak günümüzde Batı edebiyatı taklit edilmekte ve Batı'dan alınan eserlerle bu eserlerdeki kelimeler dilimize sokulmaya çalışılmaktadır. Bu durum yeni edebiyat taraftarlarının bir kabahatidir: Şemseddin Sami, gerek Doğu'dan ve gerekse Batı'dan bilinçsizce ve rastgele alınan sözcüklerin ayıklanması gerektiğini savunur. Ayrıca edebiyatımızda görülen tezyinat ve söz sanatları lisanımızı tuhaflaştırmaktadır. Dilimizin ve edebiyatımızın bir düzenlemeye ihtiyacı vardır. Ancak bu düzenleme isi kolay olmamakla birlikte ise bir yerden başlamak gerekmektedir. Yazar, yapılacak isi tek bir cümleyle özetlemektedir: "Cümlemiz sırf Türkçe kelimeler arayıp bulmaya, elyevm menûs olan Arabî, Farisî veya ecnebi kelimeler yerine onları kullanmaya çalışmalıyız" Şemseddin Sami'nin düşüncesi günümüzde de uygulanması gereken bir teklif olarak düşünülmelidir. Türkçesi varken yabancı dilden gelen bir sözcüğü kullanmak doğru değildir.

Sonuç itibarıyla Şemseddin Sami yukarıda vermeye çalıştığımız görüşleriyle devrinde birçok tartışmayı başlatmış ve Türk dilinin sadeleşmesi için büyük çabalar sarf ederek bu alana önemli katkılarda bulunmuştur.

Kaynakça:

- Şemseddin Sami, "Lisân ve Edebiyatımız", Servet-i Fünûn, Nüsha-i Fevkalade, İstanbul 1898, s. 89
 Şemseddin Sami, Lisân, Mihran Matbaası, İstanbul 1303, s. 5
 Şemseddin Sami, Lisân ve Edebiyatımız, Servet-i Fünûn, Nüsha-i Fevkalade, İstanbul 1898, s. 89
 Şemseddin Sami, "fâde-i Meram", Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul 2001, s. 5.
 Şemseddin Sami, "Lisân ve Edebiyatımız", Servet-i Fünûn, Nüsha-i Fevkalade, İstanbul 1898, s. 89

Not: Bu makale 26-27 Eylül 2014'de Ankara'da düzenlenen 9. ULUSLARARASI BÜYÜK TÜRK DİLİ KURULTAY'INDA Okunmuştur

KOSOVA'DA TÜRKÇE YAYIMLANAN GAZETELER

Dr. Altay SUROY

17 Şubat 2008 günü bağımsızlığını ilan eden Kosova Cumhuriyeti azınlıkta olan toplulukların dolayısıyla Türklerin kendi dillerinde yayın basın organlarını kurmak ve bunların faaliyetlerini sürdürmeleri için Anayasal ve yasal imkanlar yaratmıştır. 15 Haziran 2008 tarihinde yürürlüğe giren ülke Anayasası: Yasa ve uluslararası standartlara uygun şekilde kendi dillerinde bilgi sunan basım yayım araçlarını kurmak, günlük gazete, kablolu yayım ve elektronik haberleşme için ayrılacak bir frekans bandından yararlanmak Topluluk ve Topluluk Mensuplarının hakkıdır diye düzenlemiştir. Devlet sorumlulukları çerçevesinde "Kosova Cumhuriyeti, hoşgörü ve diyalog havasını teşvik edecek, topluluklar arasında barışmayı destekleyecek ve Avrupa Konseyi Ulusal Topluluklar Çerçeve Sözleşmesi ile Avrupa Bölgesel Diller ve Azınlık Dilleri Bildirgesi ile belirlenen standartlara saygı gösterecektir."

Toplulukların hakları hakkında uygulanmakta olan yasa, çoğunluk konumunda olmayan toplulukların kendi dillerinde yazılı ve elektronik medyaya erişmeleri, kendi medyalarını kurmaları, rezerve edilen elektronik medya frekanslarına erişmelerini, kamu medyasında eşit bir şekilde temsil edilme haklarını vermektedir. Kosova Radyo Televizyonu (RTK) programlarının yüzde 15'ini, bütçesinin en azından yüzde 10'unu diğer toplulukların dillerinde hizmet sunmak konusuna ayırmakla yükümlüdür. Kamu yayınları bölgenin yüzde 90'ı ile çoğunluk konumunda olmayan toplulukların yaşadığı bölgenin yüzde 90'nını kapsamalıdır. Kamu yayınları için ayrılan paranın yüzde beşi Azınlıkları, Çok etnikliliği ve Dezavantajlı Medyayı desteklemek için ayrılmalıdır.

Medya Komisyonunun Kosova'da Ruhsatlı Yayınlar Müdürlüğüne göre, Kosova'da mevcut olan 114 ruhsatlı radyo televizyon yayıncısından (92 radyo ve 22 TV kanalı) 77'si sadece bir dilde yayın yapmaktadır (50'si Arnavut dilinde, 22'si Sırp dilinde, 3'ü Boşnak dilinde, 1 radyo Türkçe ve 1'i Goralı dillerinde); Bu sayının dışında Kosova Radyosu günde 2 saat ve Kosova Televizyonu günde 15 dakika Türkçe yayın yapmaktadır. Prizren'de 24 saat Türkçe yayın yapan Yeni Dönem televizyonu maddi imkansızlık yüzünden Türkiyeli bir iş adamına satılmasına rağmen bu şahıs Türkçe haber programı yayımlamamaktadır.

Çeşitli belediyeler 2007 ve 2008 yıllarında yeni belediye tüzükleriyle ya da belediye kararlarıyla diğer dilleri resmi dil olarak kabul etmişlerdir. Gilan, Mitroviça, Priştine ve Vuçitirn belediyeleri Türk dilini resmi kullanımdaki dil olarak kabul etmişlerdir ve Lipyan'da Türk dilinin resmi kullanımda dil olarak tanınmasına dair talep hala beklenmektedir. İçişleri Bakanlığı tarafından birkaç yıl önce alınan karar uyarınca

Prizren ve Mamuşa belediyelerinde kimlik belgeleri resmi dil statüsüne sahip olan Türk dili üzerine de düzenlenmektedir. (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Kosova Misyonu, İnsan Hakları ve Topluluklar Departman, Aralık 2009).

Kosova Radyo Televizyonu Priştine studiyosundan günde 15-30 dakika Türkçe görsel yayın ve 2 saat Türkçe radyo yayını yapmaktadır. Priştine'de özel kuruluş olarak yıllardır her gün 24 saat Türkçe yayın yapan "Kent FM" Radyosu maddi imkansızlıkları yüzünden artık yayınlarına son vermiş bulunmaktadır. Prizren kentine gelince burada özel bir kuruluş olan "Prizren Radyosu" günde 1 saat Türkçe yayın yapmaktadır.

Türkçe basılı medya suskunluk dönemini yaşamaktadır. Türkçe gazete yayımlanmaktadır. 1971 yılından itibaren Türkçe yayımlanan 45 dergiden sadece üç dergi uzun aralıklarla zar zor yayımlanmaktadır.

Türkçe eğitimin anaokuldan üniversiteye kadar yapıldığı Kosova Türklerinin basılı medyaya ihtiyaçları vardır. Ama 20.000 civarındaki Türk nüfusu, 1999 savaşıdan sonra ülkede ekonomik durumun kötüleşmesi, işsizliğin artması yüzünden Türkçe bir gazeteyi finansi ederek yaşatmaya gücü yoktur. Türkçe medya, Türkçe yayıncılık ve Türk kültürünü yaşatmak amacıyla kurulmuş dernek ve kuruluşlar maddi imkansızlar yüzünden etkinlik gösterememektedir.

Kosova Türkleri Türkiye dışında yaşayan dış Türk toplulukları arasında milli kimliklerini koruyarak, azınlıkta oldukları ülkede ulusal haklara sahip olmuş, Türkçe eğitimi yüksek seviyelere getirmiş, Türkçe edebi yaratıcılığını teşvik etmiş, yüzlerce Türkçe yazılı eser yayımlamış, Türkçe görsel ve yazılı medyaya, çok sayıda mesleki dernek ve kuruluşla sahip olmuş bir topluluk olarak örnek olmuştur.

Kosova'nın bağımsız devlet olmasıyla ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kosova ile diplomatik, iktisadi, siyasi, kültür ilişkileri kurarak en yüksek seviyeye ulaştırdığı bir dönemde Kosova'da yaşayan Türk topluluğunun yeniden bu sorunlarla karşılaşmasına anlam vermekte zorluk çekilmektedir.

1389 yılındaki 1. Kosova Meydan Savaşı'nda elde edilen zafer sonucu Osmanlı Devleti sınırları içine giren bugünkü Kosova Cumhuriyeti topraklarında Türkçe gazete 1871 yılında matbaanın kurulmasıyla yayımlanmaya başlamıştır. Gerçi matbaa Avrupa'da XV. yüzyılın ortasında bulundu ve yazılı eserler matbaa ile çoğaltılmaya başladı, ama Osmanlı Devleti'nde Türkçe matbaa ancak iki yüz yıl sonra Şeyhülislam fetvasıyla III. Ahmet zamanında İbrahim Müteferrika (1727-1729) tarafından faaliyete geçirildi.

1864 yılında ülkede yeni yönetim düzeninin uygulanmaya başlanmasıyla, üç yıl içinde yirmi beş yeni vilayet kurulmuştur. Kurulan yeni vilayetlerin hemen tümünde genel ve özel vilayet yönetmenliklerine göre basımevi kurulmuştur. Basımevlerinde yönetim için gereken formlardan başka haftalık veya haftada iki kez çıkan vilayet gazeteleri, salnameler, kitaplar, özel gazete ve dergiler yayınlanmaya başlamıştır. Osmanlı devletinde basımevinin kurulmasına izin verilmeden önce hattatçılık çok gelişmiş bir meslekti. Hattatçılar yazılı eserleri yeniden yazarak çoğaltıyorlardı. Vilayet merkezi olan Prizren'de 27 hattat dükkânının bulunduğu biliniyor. Bu kadar çok hattat dükkânının bulunması Prizren'in yazılı eserlerin çoğaltıldığı merkezlerden biri olduğunu kanıtlamaktadır. Hattatların sayesinde birçok eser bugüne kadar korunabilmiştir. Beş yüz yıl önce Prizrenli Suzi'nin kaleme aldığı "Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavatnamesi"nin de zamanında çoğaltıldığını bugün bu eserin dünyanın birçok kütüphanesinde ve arşivinde bulunması kanıtlamaktadır. 1455 yılından 1912 yılına kadar Sancakbeyliği, 1868-1874 yılları arasında bugünkü Kosova sınırları içindeki tüm yerleşkelere yayılan vilayetin merkezi olan Prizren'de Türkçe ilk gazete yayınlandı. Osmanlı'da ilk resmi devlet basımevi 1864 yılında kurulmuş ve 1939 yılında Milli Eğitim bakanlığı yönetimine geçen bu basımevi "Takvimi Vakayı" olarak adlandırılmıştır. 7 yıl sonra Bosna Valisi Saffet Paşa 1871 yılında Prizren Valiliğine getirildiğinde Vilayet basımevini kurdu ve 1868 yılından itibaren Vilayet merkezi olan Prizren'de "Prizren" başlığı altında Türkçe ve Sırpça gazete yayımlanmaya başladı.

"Prizren" Gazetesi

Vilayet organı olan "Prizren" gazetesi Hicri 27 cumaze II 1283 Miladi pazartesi 14 ağustos 1871 yılında yayımlanmaya başladı. Haftada bir 38x25 sm. boyutunda dört sayfa olarak yayımlanan gazete ilkin Türkçe, sonra Türkçe ve Sırpça olarak yayımlandı. 1874 yılına kadar yayımlanan gazetenin 80 sayısı çıktı. Bu sayılardan onu sadece Türkçedir, öteki sayılar ise Türkçe ve Sırpçadır. Gazetenin sorumlu yazarı Şerif Efendi idi, Sırpça yayınlanan yazıların sorumlu yazarı ise İ. Saviç idi. Prizren'deki bu matbaa, Prizren Vilayetinin iki Vilayet salnamesini, Arnavutların örf ve adetlerini içeren Lek Dukagin Kanunu adında bir eser yayımlamıştır.

"Kosova" Gazetesi

Vilayet merkezinin Priştine'ye taşınmasıyla "Prizren" gazetesi Priştine'de Vilayet organı olarak "Kosova" (1877-1888) adında haftada iki defa yayımlanmıştır. İlk sayısı 1877 yılının mart ayında yayımlandı. 1881 yılına kadar gazete Türkçe yayınlandı, bu yıldan itibaren Vilayet Üsküp'e taşınınca burada 1888 yılına kadar Türkçe ve Sırpça olarak yayımlandı. 1877-1888 yılları arasında gazetenin 550 sayısı çıktı.

Üsküp'te Kosova Vilayetinin çalışmaya başlamasıyla Vilayet organı olan "Kosova" gazetesi dışında 1908 yılında "Arş", "Hak", "Mücadele", 1909 yılında "Şar", "Top", "Hak Yolu", "Yıldız" ve "Sosyalist Fecri" gazeteleri yayımlandı. Ferid Bayram'ın editörlüğünde yayımlanan Sosyalist Fecri gazetesinde Kosova'nın ünlü şairi, ilim adamı ve Prizren Melami Tekkesi şeyhi Hacı Ömer Lütfi de yazılarını ve şiirlerini yayımlıyordu.

1912'de bugünkü Kosova topraklarından Osmanlı iktidarının çekilmesiyle Türkler milli haklarından mahrum kaldılar. Ama Türk buradaki toplumunun varlığını ve Türkçenin yaygın dil olarak kullanıldığını kanıtlayan "Işık" adında bir gazete yayımlandı. 1918 yılında "Cemiyet" adında kurulan dernek çalışmalarını duyurmak amacıyla 8 sayfadan oluşan "Hak" gazetesi yayımladı. Gazete "Cemiyet" derneğinin iktidar tarafından kapatıldığı 1923 yılına kadar yayımlandı. Üsküp'te yayımlanan ve bugünkü Kosova Cumhuriyeti topraklarında da okunan "Yeni Vakit" gazetesi 1923-1925 yılları arasında, "Sağ Millet" gazetesi 1928-1933 yılları arasında 4 ve 6 sayfa olarak ve 1944-1994 yılları arasında 16 sayfa olarak haftalık ve daha geçlerde haftada 3 kere olarak "Birlik" gazetesi yayımlandı.

Bugünkü Kosova topraklarından Osmanlı iktidarının 1912 yılında kalkmasından sonra Osmanlı ve Sırbistan hükümetleri arasında 14 mart 1914 tarihinde İstanbul'da imzalanan barış antlaşması "Sırbistan"a terk edilen bölgede mevcut bulunan veya oralarda teessüs edebilecek olan cemaat-i İslamiye ile onların şahsiyet-i maneviyyeleri, silsile-i meratip itibarıyla teşkilatı ve emvali tanınacak ve mahzar-ı riayet olunacağı gibi cemaat ve ahali-i İslamiyenin muhabede-i hâzırada muayyen..." diye belirtilerek müftü yetiştirmek üzere Sırp hükümetinin bir müessesese tesis edeceği, öğrenimin Türkçe de yapılacağı, Sultan Murad Hüdavendigar Hazretlerinin Kosova'daki türbesinin hizmet ve muhafazasında baş müftü tarafından tayin edilecek bakıcıların masraflarının Osmanlı devleti tarafınca karşılanacağı kabul edilmesine rağmen Balkanların bu bölgelerinde Sırp tarafından kabul edilen hakları Türkiye kullanmadı. Sırp bu anlaşmadan sonra iktidarları altında bulundurdukları topraklarda Türk varlığını kabul etmediler. Bu yüzden Türkçe eğitim ve yayın basın faaliyeti yasaktı. Ancak 2. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Sosyalist Tugoslavya sınırları içerisindeki Kosova ve Metohiya Özerk Bölgesinin Halk Kurulu, 20 Mart 1951 tarihli toplantısında çıkardığı bir karar ile Kosova'da Türk varlığını tanımış ve Kosova'da Türk azınlığı için gereken bütün yerlerde Türk dilinde derslerin yapılacağı okulların açılmasına izin vermiştir.

Türklerin çoğunlukla yaşadığı yerlerde Türkçe eğitim görülecek ilkokul ve liselerin açılmasına karşı gelen çoğunluk alkın kimi bireyleri bu düşmanlıkları yüzünden mahkemelik olmuşsa da okullarda Türk dilinde öğretimin yapılmasını engellemeye çalışmış ve Türklere karşı düşmanlıklarını sürdürmüştür.

Kosova'da 1951 yılında Türk etnik varlığının kabul edilmesiyle Priştine Radyosu Türkçe yayınlara başladı, Prizren, Priştine, İpek, Mitroviça, Gilan gibi daha büyük yerleşim yerlerinde Türkçe öğrenim görülen sınıflardan başka Türk Kültür ve Güzel Sanatlar Dernekleri de kuruldu. Bu dönemde Türk nüfusunu korumak amacıyla olacak ki Türkiye Kosova'dan hiç kimseyi ülkesine göçmen olarak kabul etmedi. Türkiye'ye göç etmek isteyenler Makedonya'ya taşınıp para karşılığında kendilerini Makedonya'da ikamet eder gibi gösterdikten, Üsküp'teki Türk konsoloslughuna Türk asıllı olarak Türkiye'ye göç etmek istediklerine dair yazılı dilekçe ile başvurduktan sonra göçmen vesikalarına sahip olabildiler.

Belgrat Televizyonu yayına başlamasıyla Sırbistan'da yaşayan bütün toplumların dillerinde olduğu gibi Türkçe televizyon yayınları da başladı. Daha geçlerde Priştine Televizyonu çalışmaya başlayınca Türkçe yayınlar bu tel-

evizyon tarafından günlük olarak sürdürüldü.

1974 yılında Kosova Sosyalist Özerk Bölgesi Anayasasının kabul edilmesiyle Türkçe, Arnavutça ve Sırp-Hırvatça ile eşit dil statüsüne kavuşturuldu.. Kosova Sosyalist Özerk Bölge Resmi Gazetesi Türkçe de yayımlanmaya başladı.

Türkçe elektronik gazete kurucuları kendi imkanlarıyla yayınlarını sürdürüp Türk topluluğunun haberleşme ihtiyaçlarını karşılamaya özen gösteriyorlar.

Kosova'da Türkçe gazetenin dışardan destek görmeden ayakta kalması mümkün değil. Kosova'da 20.000 nüfuslu Türk toplumu Türkçe bir gazetenin yayımını sürdürmesi için gereken finansi-maddi imkanlarını temin etmekte yetersiz kalıyor. Gazete tirajıyla-satışıyla harcamalarını karşılaması mümkün değil.

1969 -1999 yılları arasında aralıksız yayımlanan Tan gazetesi devlet desteğiyle 30 yıl ömrünü sürdürdü. NATO müdahalesiyle özgürlüğüne kavuşan Kosova'daki yeni koşullarda devlet desteği bulamayan gazete yayımını durdurdu.

2000 yılından sonra yayımlanmaya başlayan gazeteler destek bulamayınca faaliyetlerini durdurdular.

Kosova'da ofislerini açan Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği, ve kendilerini Kosova Türk Temsil Kurulu olarak adlandıran NATO bünyesindeki Türk Taburu, TİKA - Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı, Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri, TC Başbakanlık Tanıtma Fonu, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türkçe yerel gazetelerin yayınlanması için gereken ilgiyi göstermemekte ve Kosova makamlarına vaadettikleri desteği vermemekteler. Bu yüzden Kosova'da Türkçe bir gazetenin uzun ömürlü olması mümkün değildir. Aynı akibeti Türkçe dergiler de görmektedir. 1971 yılından günümüze kadar yayımlanan 45 dergiden sadece üç dergi yayın hayatını sürdürmeye bocalıyor.

Basılı medya yokluğunu bir nebze olsa bile finansi sorunlarla boğuşan Türkçe elektronik haber siteleri – elektronik gazeteler gidermeye çalışıyorlar.

Bugün Kosova Cumhuriyeti Türkçe yayımlanan gazete ve dergiler mezarlıdır.

Kosova'da 1969-2012 yılları arasında Türkçe yayımlanan gazeteler:

1 Mayıs 1969 tarihinde Kosova Meclisinin desteğiyle "Tan" gazetesi Priştine'de yayımlanmaya başladı. İlk iki haftada bir yayımlanan gazete altı ay sonra haftada bir yayımlandı. Gazete 24 Mart 1999 tarihine kadar haftada bir olmak üzere aralıksız 30 olarak 30 yıl süreyle yayımlandı. Bu tarihten itibaren gazeteyayımlanmamaktadır.

1974 yılında Kosova Sosyalist Özerk Bölgesi Anayasasının kabul edilmesiyle Türkçe de Arnavutça ve Sırp-Hırvatça ile eşit bir dil statüsüne kavuşturuldu. Bu tarihten başlayarak Kosova Sosyalist Özerk Bölge Resmi Gazetesi Türkçe olarak da yayımlanmaya başladı.

Kosova Sosyalist Özerk Bölge Anayasası 1974, Madde 5 ve Madde 217.2.

Priştine'de Tan Yayınevi'nin de yer aldığı Basın Sarayı Binası

1992 yılında Priştine'de Türkçe, Arnavutça ve Boşnakça olmak üzere İttifak Gazetesi de yayımlanmaya başladı. Gazete iki yıl süreyle çıkarıldı.

24 Kasım 1999 tarihinden itibaren haftalık olarak çıkarılmaya başlanan "Yeni Dönem" Gazetesi 2008 yılının ortalarında yayın hayatına son verdi

"Demokrasî Ufuğu", 28 Şubat 2000 tarihinden itibaren iki haftada bir Priştine'de yayımlandı. 9 sayı çıktıktan sonra yayın faaliyetini durdurdu.

"Sesimiz" Gazetesi, Türk Demokratik Birliği /TDB/ Yayın organı olarak Temmuz 1996 yılında yayımlanmaya başladı

"Balkan" Gazetesi 1999 yılında "Bay" Yayınları bünyesinde çıkarılmaya başlandı

"2012 yılının Nisan ayında Kosova Türk Gazeteciler Derneği tarafından 16 sayfa olarak yayımlanmaya başlayan Tan Haber" Gazetesi'nin ancak 3 sayısı çıkarılabildi

“Kosova Haber” Gazetesi. 10 Kasım 2006 yılından başlayarak haftalık olarak yayınlanmaya başlayan gazetetin yayınına 12 sayısından sonra son verildi

Türkçe gazeteler mezarlığına dönüşen Kosova’da Kasım 2012 yılında bir çırpıda çıkarılmaya başlanan “Kosova Evlad-ı Fatihan “ Gazetesi de kısa ömürlü oldu

Kosova Omdusperson Kurumu Periyodik enformasyon Gazetesi 2004 yılından başlayarak üç aylık olarak yayınlandı

Priştine’de Türkçe yayın yapan Kosovaport elektronik haber sitesi de Türk dilinde haberleşmeye katkısını sürdürüyor

Zaman içerisinde Türkçe iletişim aracı ihtiyacını www.kosovahaber.net, elektronik gazete karşılamaya çalıştı

Kosova Radyo Televizyonu elektronik haber sitesi

Mamuşa'da Kültürel ve Sosyal Yapı

Bahtiyar Sipahioğlu

Mamuşa 250-300 sene önce Anadolu'dan gelen birkaç ailenin yurt edinmeleriyle kurulmuş olup kurulmasıyla birlikte genişlemesini sağlayan imkanlar doğrultusunda siyasi, ekonomik ve kültürel yönde hızlı adımlarla önemli bir büyüme ve gelişme sağlamıştır. Köy-zaman içerisinde kasaba bir kasaba görümüne kavuşarak çevresinde örnek yerleşim yeri olarak sahip olduğu inanç ve kültür zenginlikleriyle zirveye ulaşmıştır. Ancak zamanla rüzgârın ters yönde esmesiyle birlikte beslediği ana kaynağın damarları işlerliğini yeterince yerine getiremeyince 70 seneden bu yana devamlı olarak başta Türkiye olmak üzere Avrupa ülkelerine yönelik göç veren bir yerleşim yeri durumuna düşmekten kurtulamamıştır. Bir asırdan fazla bir süre içerisinde zaman zaman göç vermesine rağmen, günümüzde 6000 nüfuslu köy statüsünden belediye statüsü kazanan bir kasaba haline gelmiştir. Köy statüsündeki bu yerleşim yerini etraftaki köylerle sosyal yapı ve kültürel açıdan inceleyip kıyaslırsak, arada birçok farklılığın varlığına şahit olunacaktır.

Mamuşa, Osmanlı'nın son çeyreğinde hayat bulup gelişirken sosyal ve kültürel yapısını oluşturmak için Osmanlı'nın beslediği ana kaynaklardan yararlanmıştır. "Dünyadaki şehirler, köyler maddi ve manevi rabitalarla sınımsız birbirine bağlı olup bütün ülke köyü, kasabası, şehriyle büyük bir kent gibiydi. Bu ideal sitedeki bütün insanlar derin bir ahlaka, sağlam bir din şuuru ve sarsılmaz bir milli vahdete sahip idiler. Ahlaki değerleri sağlam bir din şuuru ve sarsılmaz bir milli ruhla ah içerisinde ön planda tutan Osmanlı, birçok yeni yerleşim birimi kurdu. Kurduğu birimlerle de kendine has kültür ve medeniyet oluşturdu.[1]

Medeniyetle kültür her ne kadar birbirine yakın anlamlı birer kavram ise de tamamen aynı oldukları söylenemez. Düşüncede, konuşmada, eylemde ve sanat eserlerinde tecessüm eden, insanın öğrenim kapasitesine, ayrıca aletlerin, dilin ve soyut düşünce sistemlerinin kullanımı aracılığıyla gelecek kuşaklara bilgi aktarımı kapasitesine bağımlı olan, topyekün beşeri davranışları kalıbı ve bunun ürünleri olarak tarif edilmektedir.[2]

Aynı kaynağa göre medeniyet; kültürel gelişimin bir aşaması veya durumudur, yani; kentleşme gelişmiş teknikler, çoğalmış ve yayılmış bir hal kütlesi ile iç bütünlüğü karmaşık bir sosyal örgütlenmenin üzerine damgasını vurduğu durumudur.

Görüldüğü gibi kültür ve medeniyette dilin ve soyut düşüncenin önemli yeri vardır. Osmanlı'nın temel düşüncesini İslam oluşturmaktadır. İslam, yayıldığı her yerde karşılaştığı kültür ve medeniyetleri tesiri altına alarak, yepyeni kültür ve medeniyet kompozisyonları meydana

getirmiştir. Bu sayededir ki fethedilmiş ülke halklarını kendi asli formasyonu içinde yoğurmakta hiçbir zorluk çekmemiştir. O bir yandan kendi asli unsurlarını coğrafya ve milletlerin hayatına nakşederken, bir yandan da başka kültürlerden, asli prensiplerine ters düşmeyen unsurları ödünç almakta, bu şekilde hem daha çabuk yayılıp benimsendiği gibi, hem de evrenselliğinin muhtevasını sürekli zenginleştirmiş, yenilemiş ve geliştirmiştir. İslam Medeniyetinin şemsiyesi altında Osmanlı kültürü hasıl olurken bulunduğu coğrafyada birçok yerleşim yeri gibi Mamuşa da var olmuştur.

MAHALLELER VE EVLER: Mamuşa'nın etrafındaki köyleri sosyal ve kültür açıdan incelediğimiz zaman, önemli farklılıklar göze çarpmaktadır: Çevre köylerde cami saat kulesi, mektep, kahve, kaldırım, yol, mezarlık, berber, terzi, kalaycı, demirci, bakkal, manifaturacı gibi sosyal kurumlar genellikle yoktur. Bu yönüyle Mamuşa etraftaki yerleşim yerlerinden farklıdır. Yukarıda saydıklarımızın hepsi Mamuşa'da neredeyse kuruluşundan bu yana mevcuttur. Mamuşa var olan bu medeni enstrümanlarla çevresinde bulunan köylere de hizmet sunmuş, kültür ve medeniyetin yayılmasına önemli katkılarda bulunmuştur. Çevredeki yerleşim yerlerinde evler, mahalleler dağınık, evleri ve mahalleleri bağlayan yollar dar, patika biçiminde idi. Mamuşa'da ise evler birbirine yakın olmakla komşular arasında iki metre yüksekliğinde örülmüş avlu duvarlarında, komşuluk ilişkilerinin sağlanabilmesi için "kapticik[3]" bulunurdu. Bunun örneklerini mevcut olan eski mahallelerde günümüzde dahi görmek mümkündür. Eski evler tek katlı olmakla birlikte, içerisinde oturma ve yatak odaları bulunduğu gibi günümüzde salon, hol ve mutfak vazifesini gören ıviçi[4] dediğimiz bir alan da mevcuttu. İviçide ocak bulunurdu. Ocakta odun ateşi yanar, yemekler ve ekmekler pişerdi. Evin odaları da ocakla ısınırdu. Çatısı genelde kaya ile örtülüydü. Kaya ile örtülü olan çatılara kayanga denir. Bu tip evler artık kalmayıp, yerlerini tarih sayfalarından bırakırken kültür ve medeniyetin değişiklik göstermesiyle birlikte bir katlı evlerin yerlerini giderek iki, hatta üç katlı binalar almaya başladı. Evin her odasında hamamcık[5] muhakkak bulunur, ve ayrıca odalar raflarla çevrilidir. Rafların dışında her odada dolap, yüklük ve ayaklık[6] ile hamamcık arasında mustanda[7] bulunurdu. Giyim ve özel eşyalar mutlaka her evde bulunan sandıklarda saklanırdı.

Yüklükte döşek, yorgan, yastık, çarşaf gibi eşyalar konur; dolapta ise günlük kullanımın dışında kaldıkları gerekçesiyle saklanması gerekenler bulunurdu. Bazı dolapların kilidi vardı. Kilidi olan dolaplarda değerli eşya ve paralar saklanırdı. Raflarda ev eşyaları, günlük kullanı-

mayıp ancak misafir geldiğinde kullanılan kaplar, Kur'an-ı Kerim olmak üzere, hanenin kültür seviyesine göre bazı kitaplar; mustrandada ise yemekler konulurdu.

Evin içi her yanıyla hıdrellez ve kasım ayında senede en az iki kere kireç ile badana edilirdi. Bunun yanında düğün veya bayramlarda da evler mutlaka kireç badana yapılır. Evin ön cephesi de kireçlidir. Ön cephenin yerden 70-80 santimetresi de çivitle boyanırdı.

KOMŞULUK İLİŞKİLERİ: Mamuşa'da komşuluk ilişkileri sıcaktır. Her hane arasındaki avlu duvarlarında kapıcık vardır. Akşam ezanından sonra kapıcık kapanır ve hane avlusuna kuş bile giremezdi. 1965 yılına kadar köyde altı mahalle mevcuttu. Mahalleler birbirine bitişik, aralarında geniş yollar vardı. Mahalleler genellikle aynı kabileye mensup hanelerden oluşur. Ancak yine de mahalle içinde farklı kabilelere mensup haneler bulunmaktaydı. Özellikle Türkiye'ye göç esnasında, göç edenlerin evlerini etraftaki köylerden gelen yabancıların yanı sıra başka kabilelere mensupailer de satın aldılar. Dolayısıyla aynı mahalleyi aynı kabile inanlarının oluşturduğu düzen de böylece eğişikliğe uğramış oldu. 1965 ten sonra siyasi sistemde yaşanan yumuşamayla birlikte ekonomiye da canlılık geldi. Kazanç artınca insanlar ihtiyaçlarını gidermek için yeni evler yaptılar. Böylece yeni mahalleler meydana geldi. Mahalleler arasındaki sokaklar etraftaki köylere nazaran daha geniştir. Sokak kapıları yüksek ve geniştir. Kapılar kapandıktan sonra sokakla iribat kesilir.

CAMİ: Mamuşa'da en az 200 seneden bu yana cami mevcuttur. Etraftaki köylerde o dönmlerde genellikle cami bulunmamaktaydı. Camisi bulunmayan etraftaki köylüler uzun yıllar cuma ve bayram namazlarını eda etmek için Mamuşa'ya gelirlerdi. Son yıllarda etraftaki köylerin de nerdeyse tamamında cami yapıldı. Mamuşa'da ise günümüzde iki cami faaliyet göstermektedir. Ancak imam ihtiyacı yine Mamuşa'dan karşılanmaktadır.

MEKTEP: (İlkokul): Yirminci yüzyıla girerken Mamuşa Mekteb-i İptidai faaliyete geçmiş, Osmanlı ayrılırken, iptidai mektepten üçü kız olmak üzere 14 talebe şehadetname alarak, mezun olmuştur. Böylece Yugoslavya topraklarında tarihe karışan Devlet-i Aliye-i Osmaniye Kura (Köy) Mamuşa Mektebi'ninburalardaki en eski eğitim yuvası olduğuna tarih şahitlik etmektedir. Bu eğitim yuvasından mezun olun talebeler Kur'an-ı Kerim'in yanında İptidai mektebin müfredatında olan dersleri okumuşlardır. İdareye Sırbistan Krallığı geçince mektebin adı ve anlamı değişmiş, mektebin yerini "şkola"[8] hocanın yerini "daskal[9]" almıştır. Günümüzde mektep deyince Bundan Kur'an-ı Kerim'in öğrenildiği yer anlaşılacaktır. İptidai Mektep binası Osmanlıdan sonra öğleden evvel "şkola" yani okul, öğleden sonra ise "mektep", yani din eğitimi (Kuran- Kerimöğretilen) verilen mekan olarak kullanılmıştır. Tito Yugoslavya'sı kurulunca bir dönem okul, bir dönem idare binası, uzun bir zaman da köye yerleşen yabancı bir hanenin ikamet ettiği yer olarak kullanıldı. Daha geçlerde bina temelden yıkılarak yerine iki katlı kuran kursu binası ve imam evi inşa edildi. Bu binanın bulunduğu alandaki Saat Kulesi restorasyon edilince ye-

niden kuran kursu binası ve imam evi yapıldı. Restorasyonla birlikte yeni düzenlemeler meydana geldi. Günümüzde genç-ihtiyar, kız, kızan burada Kura-ı kerim öğrenmektedirler. Mektep gibi buradaki Kur'an kurslarını da çevre köylerde bulmak mümkün değildir.

SAAT KULESİ: Saat kulesi bu çevrede sadece Prizren ve Rausa'da, köylerden ise yalnız Mamuşa'da bulunmaktadır. Mamuşa'daki saat kulesi 1815 yılında Mahmut Paşa tarafından yapılmıştır. Zamanı alaturka olarak her saat başı çanı çaldırarak bildirirdi. Çanın sesi 20-25 km. uzaklığa kadar duyulurdu. Böylece eski dönemlerde Mamuşa'nın dışında çevre köylerin saat ihtiyacı da giderilmişti. Saat Kulesi 1990 yılına kadar asli vazifesini yapmıştır. Eskinin yerini yeni alınca, rağbet azaldı. Bu değerli ve tarihi eserin sesi kesildi. Yıllarca kesik sesle kule tarihe şahitlik ederken son yıllarda TİKA tarafından restore edildi. Alaturka olmasa bile zamanı ve vakti halkımıza bildirmekle vazifesini icra etmektedir.

KAHVEHANE: Mamuşa'da kahvehane cami kadar eskidir. Caminin avlusu içinde kahvehane mevcuttu. Birinci ve İkinci Dünya harplerinin getirdiği ekonomik sıkıntılar yüzünden zamanla asli vazifesini kaybetmiş olup yerini günümüzde günün şartlarına uygun yeni kahvehanelere bırakmıştır.

Mamuşa'dan bir görüntü

YOL VE KALDIRIM: Mamuşa'nın içinde mahalleler arası, köyler arası ve tarlalara giden yollar mevcuttur. Bu yollar imece usulü ile en az senede bir defa tamir edilir, üzerine kum ve çakıl döşenirdi. Ayrıca köyün ortasında camiye giden yol üzerinde bir buçuk metre genişliğinde kaldırım vardı. Günümüzde yollar doldurulup parke döendiği için eski kaldırım taşları altta kaldı. Bunun dışında her evin sokak kısmından hane kapısına kadar taşla kaplı kaldırım yolları vardı.

MEZARLIK: Mamuşa'da Eski, Yeni ve Çingene mezarlığı olmak üzere üç tane mezarlık bulunmaktadır. Eski Mezarlık'ta Koca Hoca'nın mezarı ve türbesi bulunduğundan dolayı buraya Koca Hoca Mezarlığı da denilmektedir. Koca Hoca'nın mezarı başında kimi Cuma akşamları mum yakanlar olur. Hıdrellezde nadir de olsa Çingeneler yemek getirir, mezarın başında yemek yerler. Bunun dışında bazıları tarafından nezir yapılır. Eski Me-

zarlığın tam karşısında Çingene Mezarlığı bulunmaktadır. Günümüze kadar Müslüman Türkler, Eski ve Yeni Mezarlıklara gömülür ve gömülmektedir. Çingene Mezarlığı'na ise yalnız Çingeneler defnedilmektedirler. Günümüze kadar hiçbir Çingene Eski ve Yeni mezarlığa gömülmediği gibi hiçbir Türk'ün de Çingene Mezarlığı'na gömüldüğü görülmemiştir. Bu çevrede Çingene Mezarlığı olarak ayrı bir mezarlık yoktur. Hristiyan ve Müslüman mezarlıkları vardır. Müslümanca Müslüman mezarlığına, Hristiyan ise, Hristiyan mezarlığına gömülür. Mesela yakınlardaki Rautsa'da Hristiyan Çingeneler ve Müslüman Çingeneler yaşamaktadır. Hristiyan Çingeneler Hristiyan Mezarlığı'na, Müslüman Çingeneler de Müslüman mezarlığı'na gömülmektedirler.

DÜKKAN: Mamuşa'yı çevreden ayıran en önemli özelliklerden biri bakkal, manifaturacı, marangoz, kasap, terzi, berber, kalaycı, arabacı, demirci gibi dükkanların her dönemde var olmasıydı. Çevre köylerde bu gibi sosyal kuruluşları görmek mümkün değildir. Çevre köylüler ihtiyaçlarını şehirden karşılar ya da Mamuşa'ya gelip, temin ederlerdi. Ancak sosyalist sistemin kurulmasıyla özel ticari kurumların faaliyeti yasaklanınca terzi, kasap, manifaturacı gibi dükkanlar da kapanmıştır. Bakkal olarak devletin açtığı bir bakkal, bunun yanında demirci, berber gibi küçük işletmeler ihtiyaç icabı yaşayabildi. Son yıllarda market dahil araba yedek parçası ağırlıklı olmak üzere faaliyet gösteren onlarca satış merkezi günümüzde bile çevrenin birçok ihtiyacını karşılamaktadır.

1980'li yıllara kadar berber her cuma günü çevredeki köylere giderek buralardaki vatandaşları tıraş ederdi. Sair günlerde tıraş olmak isteyen, Mamuşa'ya gelmek zorunda kalırdı. Berbere tıraş bedeli harman vakti buğdayla ödenirdi. Yukarıda saydığımız hizmet alanları yönüyle Mamuşa etraftaki yerleşim yerlerinden çok farklılık oluşturmaktadır. Bu farklılık dün olduğu gibi günümüzde de kendini göstermektedir.

Yukarıda saydığımız özelliklerin dışında günlük hayatta da önemli özellikler mevcuttur. Mamuşa'da her hanenin az veya çok toprağı vardır. Toprağı olmayan hane yoktur. Halk eskiden geçimini topraktan elde ederdi. Toprağı fazla olanlar ve toprağı işleyecek yeterli adamı bulunmayanlar teroglan tutarlardı.

TEROGLAN: Toprağı bol olan zengin hanelerin bir yıllığına kiraladıkları insanlara denir. Mamuşa'da teroglan olarak hiç toprağı olmayan veya hane ihtiyaçlarını giderecek kadar toprağı olmayan kişiler, genellikle çingeneler tutulur. Teroglan olarak tutulan kişi pazarlık sonucu belli bir para karşılığında kiralanır. Kiralandığı hanenin insanı gibi hane içinde çalışır. Tarlaya saban sürmeye, çapa yapmaya, demet taşımaya gittiği gibi bu işlerin olmadığı dönemlerde de evin ihtiyaç duyduğu her işte çalışır. Hane insanı gibi çalışır, hane insanı gibi de sofraya kurulur, aile ile birlikte karnını doyurur. Teroglan olarak kiralanın kişinin evinin bütün ihtiyaçları karşılanırdı. Yani teroglanın evinde ekmek yoğurulmadığı gibi, yemek de pişirilmezdi. Her gün hane sahibi teroglan hanesinin yiyecek içecek ihtiyacını karşılardı. Bunun yanında kışlık odununu, bir kat kışlık, bir kat yazlık olmak üzere iki kat elbisesini de alırlardı.

1948'den sonra sosyalist sistem yerleşince top-

rakları olanların topraklar ellerinden alındı. Bir anda zengin haneler fakir duruma düştüler. Yine de teroglanlık müessesesi 1963 yılına kadar sürdü. 1963 yılında köyün imamı olan Behçet Hoca vefat edince, sosyal, ekonomik ve siyasi yönden incelenmesi, araştırılması ve üzerinde durulması gereken bu müessesese de tarihe karıştı.

Bilindiği gibi Çingenelerin kendi dilleri vardır. Kendi aralarında kendi dillerini kullanırlar. Ancak her Çingene Türkçeyi de iyi bilir ve konuşurdu. Bunun yanında Çingeneler Müslüman oldukları için Türkler gibi Müslüman adı kullanırlar. Yalnız nerden kaldığı bilinmez ama erkek Çingenelerin kullandıkları adların sonuna "o" eki getirilir. Örnekle: Sali-o, Ali-o, Veli-o...Ömero, Salio, Muharremo diye çağırıldığı zaman adı geçenin Çingene olduğu anlaşılır. Ali, Ömer, Sali diye çağırıldığı zaman ise ad geçenin Çingene olmayıp köyün Türk vatandaşı olduğu anlaşılır. Çingene kadınların adları sonuna ise böyle bir ek getirilmez. Ayşe, Fatime, Nuriye ...gibi. Ancak ister ister kadın ister erkek, ister büyük, ister küçük olsun Çingeneler için ağa, dayı, amca gibi unvanlar kullanılmaz. On yaşında olan bir Türk çocuğu bir Çingeneden bahsettiği zaman Alio geldi der, Ali Dayı veya Ali Aco geldi demez. Köyde her Çingene hanesinin kenedine ait evleri vardır. Evsiz olan hiçbir çingene yoktur. Taşınmaz mallara gelince ekseri çoğunluğun malları yoktur.

Çingeneler hayatlarını genellikle sığırtaç veya teroglan olarak geçirir, geçimlerini bu şekilde sağlardı. Ayrıca aralarında çalgıcılığı meslek edinmiş olanlar da vardı. Böylece geçimlerini üğün ve derneklerde çalgı çalarak da temin ederlerdi. Sosyalist sistemin gelmesiyle birlikte teroglan müessesesi de ister istemez ortadan kalkınca devlet şirketlerinde çalışmaya başladılar. Daha geçlerde Avrupa yolu açılınca, işçi olarak başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkelerine gidenler oldu. Dolayısıyla günümüzde yaşam şartları olumlu yönde değişerek mal, mülk sahibi olma imkanlarını da yakalamış oldular.

YARDIMLAŞMA: Köyün en önemli özelliklerinden biri yardımlaşmadır. Köyün ortak işleri imece usulü ile yapılırken, akrabalık ve komşuluk yardımlaşmaları da önemli yer tutar. Ev yapmak, pınar (kuyu) açmak, düğün yapmak, ekin ekmek, ekin biçmek ve saire gibi birçok işler "bugün bana, yarın sana" mantığıyla karşılıklı yardımlaşma ile tamamlanırdı. Yapılacak ev için kerpiç, taş, kiremit, ağaç gibi malzemeler gereklidir. Kerpiç hanenin erkekleri tarafından yaz boyunca köyün ortak malı olan kerpiçlikte kesilirdi veya kerpiç kesenlere kestirilirdi. Temel için kullanılacak taşlar köyün dışından, iki saat uzakta bulunan bir köyden taşınırdı. Dolayısıyla bütün mahalle, hatta mahallenin de ötesinde sermayesi olanlar taş taşımaya, ağaçları, keresteleritaşıyıp getirmeye giderlerdi. Yapılan bu yardımlaşma işlerinde kesinlikle herhangi bir ücret alınmazdı. Son yıllardaki yeni koşullarda kerpiç kesme, taş taşıma gibi işler artık tarihe karışmış bulunmaktadır.

SU: Hayatın devamı için su en büyük ihtiyaçtır. Her hanenin avlusunda muhakkak /köylülerin deyimiyle bunar/ pınar /kuyu/ vardır. Yeni bir ev yapılmışsa, evin önünde pınar yoksa, eve taşınmazdan evvel mutlaka pınar açılır. Tabii ki bu pınarın etrafını örmek için taşa ih-

tiyaç vardır. Ev yapımı için kullanılan yardımlaşma yöntemi, pınar için de geçerlidir. Akriba, komşular, dostlar pınarın ihtiyacı olan taşları temin için at veya öküz arabaları ile haftalarca taş taşırlardı. Mamuşa'da nerdeyse pınarsız hane yoktur. Köyün tam ortasında da pınar vardı. Yolcular veya ihtiyacı olanlar bu pınardan ihtiyaçlarını karşılardı. Zamanla pınarın üstü kayayla örtüldü. Üstü örtülmesine rağmen su ihtiyacını giderecek herhangi bir teşkilatlanma oluşturulamadı. Halk hala su ihtiyaçlarını evlerinin önünde açmış oldukları pınarlardan veya elektrikle çalışan su motorlarıyla yerin dibinden çekip karşılar. Ayrıca Mamuşa ovasının değişik yerlerinde pınarlar bulunurdu. Ovada bulunan başlıca pınarlar şunlardı: Hacı Hasanların pınarı, Abbas Beg'in pınarı, Salih Muhtarların pınarı.... Günümüzde önemini kaybettikleri için yerlerinde artık yeller esmektedir. Böylece toplumsal hayatta önemli vazife gören bu varlıklar unutulmuş, insan idrakinden silinmiş, belki tarihin derinliklerindeki yerlerine yerleştirilmişlerdir.

KADINLAR: Kadınlar yalnız ev işlerine katkıda bulunurlardı. Tarlada, ovada kadınlar kesinlikle çalıştırılmazdı. Ancak hanenin hala iş yapabilecek yaşlı kadını tarlaya kuşluk ve öğle yemelerini götürürdü. Ev işi, temizlik ve çocuk bakımı esas işleriydi. Bu davranış ve alışkanlıktan dolayı etraftaki köylerin genç kızları Mamuşa'ya gelmek için can atarlardı. Çünkü çevredeki bütün köylerde kadınlar tarlada, kırdada çalıştırıldıkları gibi, genç kızlar da duvağı başlarına takıncaya kadar tarlada çalıştırılırdı. Bundan dolayı Mamuşa'ya gelin gelme hayalleriyle türküler yakarlardı.

Mamuşa'dan biri çevredeki bir köye misiçi (dünür) gönderildikten sonra, sonuç büyük bir ihtimalle olumlu olur ve çevre köylerin en güzel kızları Mamuşa'ya gelin gelirlerdi. Bu olay 1980 yılına kadar sürdü. Bu yıllarda siyasi sebeplerden ötürü, çevre köylerden kız alma ve verme olayı neredeyse tamamen durdu. Son yıllarda bu konuda yeniden bir kıpırdama olsa da eskiye göre hiç yok denecek kadardır. Zamanın şartlarında değişiklikler meydana geldiği gibi, kadınların ovada iş yapmaları da gündeme taşınmış oldu. Tarımın yerini sebzeçilik alınca ovanın neredeyse tamamına karpuz, kavun, domates, biber, lahana, salata ve buna benzer sebzeler ekilip yetiştirilmektedir. Ekilen mahsullerin toplanmasında kadınlara da ihtiyaç duyulmaktadır.

DÜĞÜN: Düğün de hazırlık isteyen bir külfetle oluyor. Düğünler genellikle ekinler ekildikten sonra kasım ayında yapılır. Havalar soğuduğu için oduna ihtiyaç olunur. Odun ise ya kendi ormanlarından ya da Sırnaleva'dan getirilirdi. Ekin ekme ve ekinleri biçip harman dövme hep akraba ve komşuların yardımlarıyla olurdu. Düğün, dernek ve bunlara benzer toplantılarda büyüğün, küçüğün oturacağı yeri hem de konuşacağı sözü bilinirdi. Büyüklerin yanında küçükler dinler ve hizmet ederler. İzin almadan konuşma olayı kesinlikle olmazdı. Büyük deyince akla yalnız yaşlılık gelmesin. Büyük deyince tahsil ön plana çıkar, Köyde en tahsilli ve lider kişi imamdı. Ancak İkinci Dünya Harbi'nden sonra Hasan Efendi ve Rifat Abdurahim Efendi gibi hakimlerin yanında bulunan başka birileri konuşmazdı. 1970'li yıllardan sonra yeni mezun öğretmen, hâkim gibi yeni nesil için de bu geçerlidir. Düğün ve derneklerde onlarca sofraya kurulur. Baş sofra

imam, tahsilli kişiler, misafirler ve yaşlılar oturur. En son sofraya da hizmet edenler ve çocuklar oturur. Bu düzen kadınlar için de geçerlidir.

PROBLEMLERİN ÇÖZÜMÜ: Hanede, mahallede veya köyde herhangi bir problem olunca, kısa yoldan hal edilmeye gidilir. Hanede problem olmuşsa, hanenin yaşlıları problemi ortadan kaldırmak için ellerinden geleni yaparlar. Problem komşular arasında veya mahalle içinde biriyle ise, mahallenin ve köyün ihtiyarları toplanır, konu enine boyuna tartışılıp incelenir, adil bir şekilde iş büyümeden çözüme ulaşıldı. Mahkemeye baş vuranların sayısı yok denecek kadar azdı.

ŞİMDİ ÖYLE Mİ?: Dünya hayatını ahirete göre tanzim ederlerken ekonomik faaliyetlerinin yanı sıra Allah'ın rızasını kazanma, İslam'ın imanını yükselmesi için harayanlar huzur ve asayiş içinde farklı yaşadılar.

Bu farklılık kültür ve medeniyetin oluşturduğu unsurlar sebebiyle dün olduğu gibi bugün de Mamuşa'ya farklılık getirdi. Bu farklılığın korunmasına rağmen, çevrenin etkisiyle modernite adına, çağdaşlık adına eskiden kalma birçok özelliği kaybetmiş ve kaybetmekle karşı karşıyadır. Yukarıda bahsettiğimiz ev, pınar, düğün, ekin ekme ve biçme gibi olaylar eski özelliğini kaybetti.

Pınarın yerini arteziyen kuyuları, karasabanın yerini traktör alınca işler artık bir günde veya birkaç günde yapılabiliyor oldu. Düğün ve dernekler de moda uyararak, eskisinden birçok şeyi yitirdi. Dolayısıyla akraba ve komşular arasındaki eski yardımlaşma bağı azaldı, tamamen olmasa bile özelliğini kaybetmekle karşı karşıyadır. İnsanlar arasındaki yardımlaşma, sevgi ve saygı kavramları kalkınca, şahsi çıkarlar ön plana çıktı. Şahsi çıkarların neticesinde aslı olan kültür ve medeniyet unsurlarının yerini, bizim ve bize ait olmayan davranışlar yer alıyor. Dolayısıyla eski dostluklar, eski komşuluklar, eski arkadaşlıklar tarih olmaya namzet. Halbuki günümüzdeki kargaşalardan, kavgalardan, gürültülerden kurutulmak için her zamandan fazla günümüz insanı saygıya, sevgiye, yardımlaşmaya, hoşgörüyü muhtaçtır.

Bunları elde etmek için fakirlikten, tefrikadan ve cehaletten kurtulmuş toplumların artmasına Mamuşa'nın da, dünyanın da ihtiyacı vardır. İnşallah o günleri görürüz...

[1] Ali Ünal M.F.G. Bir Portre Denemesi

[2] Medeniyetler Çatışmasından Diyaloga, Yazarlar Vakfı Yayınları,-2000 Webster's third new international dictionary

[3] Komşular arasında gidip-gelişleri sağlayan kapı.

[4] İviçi-evin içi anlamına gelmektedir. İviçide günlük bütün işler, yemek yapma, pişirme, ekme yoğurma gibi işlerin yapıldığı alan.

[5] Günümüzde banyo dediğimiz yıkanmak için kullanılan bölme.

[6] Her odanın kapıdan girişinde ayakkabıların konulduğu yer.

[7] Ayaklığın ve hamamcığın bulunduğu alanda üstü tahayla örtülmüş raf biçiminde kap veya eşyaların konulduğu bölme.

Edebiyatçılardan Başkonsolos Celal Doğan'a Ziyaret

Kosova Türk yazarlar Derneği Yönetim Kurulu üyeleri geçenlerde Prizren Başkonsolosluğu Bakonsolosu görevine atanan Celal Doğan'a nezaket ziyaretinde bulundular. Başkonsolos tarafından makamında kabul edilen Kosovalı Türk edebiyatçılar Başkonsolos Celal Doğan'a yeni görevinde başarılar elde etmesi temennisinde bulunurlarken bu arada Türkiye'de yaşanan elim deprem esnasında yaşamlarını kaybeden vatandaşlar için taziyelerini de belirttiler.

Samimi bir hava içerisinde geçen ziyaret esnasında aralarında Prof. Dr. Nimetullah Hafız, Prof. Dr. Tacida Hafız, Zeynel Beksaç, Birsen Gota, İskender Müzbeg, Yunus Şimşek, Reşit Hanadan, Dr. Taner Güçlütürk, Sıla Cibo, Sonay Buş vb. şair, yazar ve araştırmacıların bulunduğu Kosova Türk Yazarlar Derneği yönetim Kurulu üyeleri Başkonsolos Celal Doğan'a Kosova'da daha Osmanlı döneminde büyük bir gelişme gösteren Türk edebiyatının dün ve bugün, elde edilen başarılar ve bu arada karşılaşılan sorunlar hakkında açıklamalarda bulundular.

Kosovalı Türk edebiyatçılarıyla tanışıp bir arada bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğunu belirten Başkonsolos Celal Doğan Kosova'daki Türk edebiyatının daha da gelişip dal budak salması konusunda Başkonsolosluk olarak ellerinden gelen yardım ve desteği sunmaya hazır olduklarını belirtti.

Ziyaret esnasında Kosovalı Türk edebiyatçılar Başkonsolos Celal Doğan'a imzalı kitaplarını da takdim ettiler.

EDEBİYATIMIZIN ÇINARINA ÖVGÜLER

Kosovalı Türk şair, yazar ve gazeteci Enver Baki geçtiğimiz günlerde Priştine'de düzenlenen görkemli bir katılımıyla 80. yaşının yanı sıra edebiyat alanındaki başarılı çalışmalarının 60. yılını da kutladı. Kosovalı Türk şair ve yazarı bu mutlu gününde kutlamak, kendisine uzun ömürler ve edebiyat alanındaki başarılarının devamını dilemek amacıyla kutlama toplantısına Kosova'nın çeşitli kentleriyle birlikte Üsküp'ten de gelen edebiyat severler katıldı. Edebiyatçının yaş ve sanat yıldönümü kutlaması Üsküp'te faaliyet gösteren Yeni Balkan Yayınevi tarafından yayımlanan Sevdığım Şiirlerimin Derlemesi" adlı yeni kitabının tanıtımıyla açlandı.

Priştine "Gerçek" Kültür-Sanat Derneği salonunda "Sönmeyen Işık" adı altında gerçekleştirilen kutlama programı çerçevesinde şiir ve öyküleriyle Kosova çağdaş Türk edebiyatına damgasını vuran edebiyatçının yaşamı ve yaratıcılığı hakkında hazırlanan sinevizyon gösterisinin yanı sıra ad yapmış edebiyatçı, şair, yazar ve edebiyat eleştirmenlerinin Enver Baki'nin yaşamı, edebi yaratıcılığı ve eserleri hakkında yaptıkları övgü dolu konuşmalarıyla devam etti.

Kutlama ve kitap tanıtma programı Priştine "Elena Gjika" İlkokulu öğrencileri tarafından sunulan resitalin ardından Enver Baki'nin bu güzel kutlama ve tanıtma programına katılan edebiyatsevelere teşekkür konuşmasıyla son buldu.

Mamuşa Dergisi olarak bizler de şimdiye kadar kaleme alıp yayınladığı şiir ve öyküleri, bir edebiyatçı ve sorumlu yazar olarak genç kalemlerine sunduğu destekle Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı'na damgasını vuran, gelişmesine katkı sunan değerli edebiyatçı Enver Baki'ye uzun ömürler, edebiyat alanında yeni başarılar ve böyle görkemli daha nice jübileler dileriz.

ANA, SAĞ YANAĞIN BENİMDİR

Enver BAKI

Güzide Hanım ile Erdem Bey çıktıkları bir haftalık tatilden sonra eve dönünce bu süre içerisinde kendilerini çok özleyen kızları Nalan ile Şükran sevinçlerinden ne yapacaklarını bilemediler. Tatile çıkmadan önce ana babaları kendilerini ikinci anne olarak bildikleri teyzeleri Fitnat Hanım'a emanet etmişlerdi. Kızlar da Fitnat Hanım'larda kaldıkları bu bir hafta süresince çok iyi eğlenmiş, dinlenmişlerdi. Fitnat Hanım'la nirlkte kızı Sevim ve oğlu Taner de kendilerini iyi ağırlamak için ellerinden gelen çabayı esirgememişlerdi. Bir haftalık bu süre içerisinde kasabanın hemen yakınındaki Girmi ile Tavukbahçe dinlenme yerlerine beraber gittiler. Kasabanın bakımı yapıp düzenlenen parkına da giderek burada zıplayıp koşarak eğlenmeyi de ihmal etmediler.

Şükran bir gün dördüncü sınıfa arkadaşlarını, birlikte oynamaları için parka çağırdı. Günlerden cumartesiydi. Dördüncü ve ikinci sınıf öğrencileri parkta bir araya gelince top oynadılar, hora teptiler, şarkı söylediler. Bu arada altıncı sınıfta okuyan teyze kızı Sevim ile onun yedinci sınıfta okutan kardeşi Taner de gelip kendilerine katıldı. Taner tüm çocuklardan da boylu posluydu.

O gün çocuklar hep birlikte hiç durmadan oynayıp koşmaktan kan ter içinde kalmışlardı. Akşam üstü alaca karanlık basmaya yüz tuttuğunda evlerine dağılmaya nbaşladılar. Evleri de zaten parkın pek uzağında sayılmazdı. Teyze çocukları Şükran, Nalan, Sevim, Taner Dört Lüle Mahallesi'ndeki evlerine bir solukta varmışlardı. Sevim ile Taner'in parkın yanbaşındaki evlerine vardıklarında artık birbirlerinden ayrılma zamanı gelmişti. Birbirlerine iyi akşamlar dileyerek ayrılınca Şükran ile Nalan el ele verip hopleya zıplaya Dört Lüle Mahallesi'ndeki evlerinin yolunu tuttular. Ana babalarının da bu arada artık çıktıkları tatilden dönmüş olmaları gerekiyordu.

Evlerinevarınca büyük sokak kapılarını iterek açıp avluya girdiler. Büyük bahçenin sağ tarafında bulunan evdeki ışıkların yanmakta olduğunu görünce anneleriyle babalarının tatilden dönmüş olduklarını anladılar. Hatta bu arada Şükran "Gelmişler, gelmişler!" diye bağırarak sevinç.ıgıllıkları atmaya başlamıştı. Ardından yürüyen Nalan da kendini alamayınca ikisi de tekrar: "Dönmüşler, dönmüşler..." diye bağırırken hopleyıp zıplayarak eve doğru koştular.

Anaları Güzide Hanım, babaları Erdem Bey evden çıkarak kapıya doğru koşmakta olan kızlarını kollarını açarak karşıladılar. Çok iyi dinlendikleri yüzlerinden belliydi. Anlaşılan kaplıcalar her ikisine de çok iyi gelmişti. Onlar çocuklarını, çocukları da onları çok özlemiş-

lerdi. Nalan annesinin Şükran da babasının boynuna sarıldılar. Anan babalarını o kadar sarıp samalamışlardı ki, üzerlerinden bir türlü çekilecek gibi görünmüyorlardı. Kızkardeşlerden biri annesinden, diğeri de babasından ayrılamıyorlardı. Biri anasını, diğeri de babasını öpüp kokluyordu. Nalan annesinin yanağını öperken "Sağ yanağın bundan böyle benimdir ana..." dedi. Öyle uzun ve candan öptü ki bu davranışı kızkardeşi Şükran'ı kıskandırdı. "Bundan böyle bu yanağın benimdir ana..." dedi tekrar.

Şükran kızkardeşinin annesinin yanağını adeta koparıncasına öptüğünü görünce başını öbür yana çevirdi. Ana baba çocukları kucaklarında olduğu halde evlerine girince birbirlerine başlarından geçenleri anlatmaya koyulurken koyu bir sohbete daldılar.

O günden sonra Güzide Hanım'ın sağ yanağı Nalan'ın olmuştu. Şükran kızkardeşinin annelerinin sağ yanağını sahiplendiğini görünce evde kıyametleri kopardı. Birgün kızkardeşini annesinin yine sağ yanağını öperken gördüğünde Nalan'ın üzerine atlayıp saçlarını yormaya başlayınca aralarında büyük bir kavga çıktı. Şükran hiddetini alamayınca kızkardeşine bağırıp çağırmaya girişti:

-Anamın yanağı niye sadece senin olsun ki? Yoksa sağ yanağını tapusuyla mı aldın?

Nalan tapu sözcüğünün ne anlama geldiğini hala bilmediği için Şükran'ın sorusuna ne cyanit vereceğini bilemedi. Hiçbir şey söylemeyince ortalık birdenbire sakinleşiverdi. Aralarındaki kavgadan ne bir iz ne de bir eser kalmıştı.

KAPTAN EŞREF

Elif KÖPRÜLÜ

Günler Mayıs ayının sonlarına doğru yaklaştıkça havalar da iyice ısınmaya başlamıştı. Arada bir mavi gök gri bulutlar toplar birkaç damla rahmeti akıtır bazen ise hafif yahut şiddetli rüzgârlarla savurur itelerdi bulutları. Güneş nazlanırdı batmaya giderken, saat olmuş 5, olmuş 6... Güneş batmıyor, gitmek nedir bilmiyor. Sonra Erbil Kalesi ile tarihi Kayseri Çarşısı'nın eski ama bir o kadar da sağlam sütunlarının desteklediği çatısının arasından hüznle ayrılırdı oradan. Hüznlenmemek mümkün mü? Ayrılıp gidiyor Erbil üzerinden, Kerkük üzerinden, Musul üzerinden. Belki de ağlardı diye düşündü Eşref. Hatta şu an ağlamaya başlamıştır çoktan diye konuşup konuşup anlatıyordu annesine. Kadıncağz da canından bezmişe benziyor elinde zar zor taşıdığı poşetlere bakılırsa ve bir de terler damlıyor zümrüt rengindeki siyah nakışlı ve kenarları oyalı yazmasının altından. Ama oğlu Eşref'i nasıl da dinliyor... Belki o da oğlu gibi düşünüyor, güneş buradan batarken ağlıyor... Erbil'de terzi Muzaffer usta ile eşi terzi Selma'nın ilk ve tek oğullarıydı Eşref. Yaşlıları ile kurdukları futbol takımının kaptanı, bazen kalecisi bazen ise topun peşinden koşturanı olurdu. Koş babam koş, eve çamur içinde dönerdi ve tabii ki de dizlerindeki ve dirseklerindeki yaralar hiçbir zaman eksik olmazdı. Mahallelerinde de "Kaptan Eşref" olarak bilinir, ayrıca saygı ve sevgisi ile de herkes onu severdi. O zamanlar henüz ondört yaşında idi. Güneşi düşünce durup akşamüstü annesinden ayrıldıktan sonra koşa koşa gittiği maçta ayağını sakatlamış, yüzü gözü kan revan içinde eve dönmüştü. Selma Hanım'ın yüreğine od salmış, korkudan deliye dönmüşlerdi.

Bir sene boyunca uzak kalmıştı çim halı sahadan. Zor bela toparlanmıştı Eşref. Takıma yeniden döndüğünde herkes çok sevinmiş, takım arkadaşları mutluluktan havalara uçmuşlardı. Oysaki hiçkimse-annesi ve babası hariç- ayağının durumunun ne kadar ciddi ve zedeli olduğunu bilmiyordu. Günler böyle ilerledi...

Erbil'in eski yerleşim bölgelerinde yaşayan Türkmenler, mahallelerine pek önem verir pek temiz tutarlardı. Çocuklar sokaklarda sabahtan akşama kadar koşuşturur, evcilik oynar, top oynar, sek sek oynar, uçurtma uçurlardı. Akşam ezanı okunduğunda ise henüz babalar işten dönmeden herkes evine çekilir, güzelce yıkanır, sofraya oturlardı.

Yine böyle sıradan bir akşam geçiyordu. Kavurucu Temmuz sıcağının en dayanılmaz olduğu günlerden birisi idi ayrıca. Sabahtan akşama kadar kan ter içinde koşuşturur durmuş, ikindiye müteakip eve dönüp annesinden gizli hazırlanmıştı Eşref. Bugün büyük gündü.

Bugünün hayalini, evden doğru dürüst çıkamadığı bir sene boyunca kurmuştu. Arkadaşları Eşref döndüğü ve yeniden aralarına katıldığı için çok mutluydular. Hatta dönüş maçı diye o gün akşama kadar koşuşturmuşlardı Eşref ile birlikte. Ancak eve dönüşü pek de iyi olmamıştı. Bütün geceyi bacağının ağrısı içinde kıvranıp durmuş, ellerini ısırmaktan mosmor etmişti. Eşref'e sürpriz yapmak gayesi ile maç hazırladıklarından maç gününün sabahında haberi olmuştu Eşref'in. Ne yapsa ne etse artık geç olduğunu söyleyip duran arkadaşlarının "sen sakat ayakla bile onları yenersin" dolduruşlarına ne çabuk gelmişti.

Lavabonun üzerinde asılı halde duran aynada kendi kendisini izliyordu Eşref. Arkadaşları ona güveniyorlardı. Ne kadar da mutlu ve heyecanlı idiler bu maç için. Onlara ne diyecekti şimdi. Zedeli ayağının bir türlü dinmeyen acısı sabaha yakın yatışmıştı ancak hâlâ hafiften zonkluyordu. Bacağının üst kısmında hissettiği iğnelenmelere daha ne kadar dayanabilirdi bilemedi. Ama ne olursa olsun bir yolunu bulmalıydı. Bu maç bugün olmalıydı, olmak zorundaydı ve olacaktı.

Yapabileceği tek şey ise maça çıkıp kazanmaktı. Başka çaresi yoktu. Dolapta asılı halde duran mavi beyaz formasını bir çırpıda alıp giydi. Odadaki pencereden içeriye sızan günün son ışıkları duvardaki paslı çiviye asılı halde duran bilmem kaç senesinin saatine ilişti gözleri. Dödüklü saat diyorlarmış ne zaman hatırlasa gülerdi buna Eşref ancak o gün, gülmedi. Endişeli ve heyecanlı idi. Bacağı o an için aklından çıkmış durumdaydı ancak ya maçı kazanamazlar da kaybederlerse. Kendisine eziyet eden düşüncelerini bir kenara bıraktı. Heyecan

Türkmen kenti Kerkük'ten bir görüntü

içinde çırpınan yüreğini ve mide bulantısını gidermek için bir süre gözlerini yumup derin bir nefes aldı. Alnına kadar sarkan saçını geriye doğru itti ve koridorun sonunda avluya açılan kapıya doğru yöneldi. Annesi ortalarda yoktu. Büyük ihtimalle Şüküfe teyzesini ziyarete gitmişti yine. Babası da yoktu. O da kahvede derin sohbetlerde olmalıydı. Eğer kazanmazlarsa bu maçtan ailesine bahsetmemeyi düşündü. Eğer kazanırlarsa da göğsünü gere gere nasıl anlatacağını hayal etti. Fakat bir şey daha vardı, “ya sakatlanırsam” diye iç geçirdi bir an. “Ya ciddi bir sakatlık yaşarsam...”

Ailesinin bu maç için razı olmayacaklarını en başından beri biliyordu ancak ne yapabiliirdi ki. O an için kendisine ve arkadaşlarına güvenmekten başka çaresi yoktu ve tabii ki bir de sakat ayağına. Maç yerine varana kadar kesik nefesler alıp verdi ve ayağını sakatladığı günü anımsadı. Sokaklar karanlık sayılırdı. Bazı evlerin ışıkları sönmüş bazılarında ise birkaç lamba birden açıldı. Sokak lambalarının çoğu kırılmış, hatta direklerin tepesindeki şapkalar altındaki lambalar sökülmüştü bile.

Bunları fazla düşünmedi. Aslında yol boyunca ne düşündüğünü kendisi de anımsamadı maçın olacağı araziye varana kadar. Oraya vardığında ise hayretler içinde kaldı. Bu kadar insanın burada ne işi vardı diye düşünmeye başladığında mide bulantısı geri gelmişti. Geniş ve sonu görülmeyen arazi muhtemelen en az beşyüz metre idi ve üç duvar arasında kaldığını sonradan fark etti Eşref. Duvarlara çok da yüksek olmayan yerlerine lambalar yerleştirilmiş hepsi parıl parıl parlıyor ve dağınık halde oturan kalabalığı aydınlatıyordu. Gittikçe artan kalabalık seyircilerin oturdukları yerleri taştırmış, neredeyse maçın oynanacağı sahaya bile ulaşacaktı.

Solda oturanların neler bağırdıklarını anlamıyordu. Sağdaki kalabalık ise hep bir ağızdan mahallenin ismini söylüyor, Türkmençe tezauratlar yağıdırıyorlardı. Eşref gülümsedi ve nihayet takım arkadaşları koşarak yanına geldiler.

“Bu saate kadar gelmeyince hepimiz çok korktuk, gelmeyeceksin sandık”, dedi aralarından birisi.

“Aman Eşref ödümüzü kopardın”, dedi bir diğeri.

“Gözümüz yollarda kaldı”, deyip güldü diğeri. Hepsine kadar da heyecanlı ve mutluydular. Eşref’in durmadan zonklayan bacağından, mide bulantısından ve maçtan habersiz ailesinden haberleri yoktu bile. Sırtındaki çantasını arkadaşlarınkilerin yanına bırakıp, mavi beyaz formalı takımına katıldı.

Hakemin düdüğe yüklenmesi ile de maç başladı. Henüz maçın ilk dakikalarıydı ancak nasıl da kızgın bir maçı. “Karşı takımın gönüllerinde neler birikmiş neler” diye iç geçirdi Eşref. Zoraki koşturuyorsa da epey iyi oynuyor hiç kimseye belli ettirmiyordu ağrısını. Ne var ki karşı takımdan birisi gözlerindeki acıyı ayağına toslayınca fark etmişti. Eyvah Eşref yandın sen dedi birileri. Bu ses Eşref’in iç sesi olsa daha dikkatli olurdu belki ancak habersiz kaldı. Bir dakika geçti iki ve üç...

Hakemin düdüğü sesine kulak kabarttı, elindeki kırmızı kartı gördü. Ancak neden sesler bu kadar kaba ve buğulu çıkıyordu ki? Gözlerinde neden bu kadar bulanık-

laşıyordu görüntüler? Gelişi güzel oturan insanlar neden birer yığın halinde gözlerine batıyordu? Bir dakika, Eşref yere düşmüştü. Ayağı artık zonklamıyordu kopmuş gibi bir ağrı ile sarsılıyordu adeta. Midesinde şimşekler çakıyor beyni uyuşuyordu. Bilerek, Eşref’in ayağına sert bir tekme atan çocuğa ilişti gözleri. Gülümsüyordu, Eşref’in yüzüne baka baka gülümsüyordu, hatta gülüyordu bile...

Ayağa kalkmalıydı Eşref. Bu maçı kazanmalıydılar. Ancak nasıl ayağa kalkabilirdi? Vücudunun bütün enerjisi boşalmış gibiydi. Başına toplanan takım arkadaşlarının arasından kendisine doğru bağıran birini duydu.

“Haydi Eşref, yaparsın oğlum, kalk ayağa, sana güveniyorum”, diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu birisi. Bu babasıydı. Ona maçı öğreten, sevdiiren kişi değildi, belki de çocukluğundan sonra bir daha asla maç oynamamıştı. Ama şu an oğlu için bas bas bağılıyor onun tekrardan sahaya dönmesi için neredeyse ağlayacaktı.

Dişlerini sıktı, ellerini yumruk yapıp yere bastırdı ve gözlerini kıstı. Sesler yükseliyordu. Maç kaldığı yerden devam edecekti. Bütün vücudu kan ter içindeydi ayağa kalktığı anda artık bacağı tahammül edilemez bir ağrı ile zonkluyordu. Midesi durmadan kasılıyordu.

Ancak her şeye rağmen ayakta idi. Işıklar gözlerini yaksa bile topa odaklandı ve maç kaldığı yerden devam ediyordu. Herkes koşuşturuyor, izlemeye gelenler coşuyor, arada hakaretler duyuluyor ancak kalabalığın sesi hepsini bastırıyordu. Eşref de koşuyordu. Elinden geldiğince hızlı olmaya, güçlü görünmeye çalışıyordu. Bütün gözler üzerinde idi, bunun nedeni ise az önce yerde acılar içinde kıvranıyordu ve ardından da azimle ayakta duruyor olması idi...

Maç kaldığı yerden devam etti. Abdi, Eyüp, Ata, Azadi takımına nefes aldırıyorlardı. Şeref, Orhan, İbo karşı takımın oyuncularını şaşırtıyor, Eşref ise topu ayağından hiç bırakmıyordu. Karanlık geceyi yaran dolunayın ışığı ve onun da ışığına katkı veren arazideki lambalar sarsıldı. Eşref’in yüreğine hançerler saplandı. Babagür-gür takımının nefesleri kesildi. Azadi takımı bir gol atmış onun da üstüne hakem Şeref’in arazide metrelerce yerde sürüklenmesine sebep olan Sirvan’a ceza vermemişti.

“Artık bu bir maç değil”, diye iç geçirdiklerinde birbirine saldırmak için bekleyen boğalar misali karşılıklı toplanmışlardı. Ağız, burnu kan içinde kalan Şeref bir şişe suyu avuçlarına boşalttıktan sonra oyun alanına geri dönmüş, ısrarlara rağmen geri çekilmemiş, yedekte bekleyen Gazi ile yer değiştirmemişti. Çünkü bu artık, sıradan bir maç değildi...

Bulutsuz göğün altındaki arazinin toprak zemininde birkaç defa kayıp düşseler bile artık ayakları alışıydı. Burnu durmadan kanayan Şeref de, bacağı durmadan zonklayan Eşref de...

Ancak tesir etmedi. Birkaç dakika içinde yeniden toplanmışlardı. Tezauratlar havada uçuşuyordu. Bağıranlar, çağırınlar, ısıklık ve alkış sesleri... Gelenlerin sayısını bir türlü tahmin edemedi buna rağmen stadyumdaki seyirciler kadar coşmuşlardı.

Kimileri toprak zemine saplanan beyaz plastik sandal-
yelere oturmuş, kimileri yarım kerpiçleri bir araya toplay-
ıp oturmuş, kimileri yere oturmuş, kimileri ise hiç
oturmamışlardı. Ayakta bir zıplıyor, bir yere çöküyor, bir
de yeniden ayağa kalkıyorlardı.

Babagürgür takımı epeyce hırslanmışlardı artık. İlk yarı
bitmiş, maçın sonlarına doğru gelinmişti. Azadi takımın-
ın tek yaptıkları topu oyalamaktı; böylece bir gol ile
maçı kazanacak ve Babagürgür takımına galip gele-
ceklerdi.

Lâkin durum hiç de öyle olmadı. Bir anlık yükseliş ile
topu ayaklarına itaate getiren Eşref, inanılmaz bir şe-
kilde iki takımın da oyuncularını es geçiyor, koşarak
karşı takımın kalesine doğru ilerliyordu. Kendisi bile
buna inanmıyor ancak planlı imiş gibi göstermeye
devam ediyordu.

Gözlerini yumup var gücü ile topa vurduğunda, sağanak
yağmur damlalarının yere çarpması gibi alkış sesleri
yükseldi. Aralıksız, öfke dolu ve sabırsız...

Belki de başlangıç şimdi idi, henüz başlıyordu her şey,
sıfırdan...

Alnındaki terleri elinin ardı ile sildi Eşref, biraz öksürüp
kuruyan boğazını temizledi. Maç devam etti. Son daki-
kalar idi, maç bitti bitecek idi ve berabere kalmayı iki

taraf da istemiyordu. Bu nedenle herkes var gücünü,
hatta ellerinden gelenin daha fazlasını sergilemeye ça-
lışıyorlardı. Dizleri, dirsekleri yara bere içinde idi. Gözleri
dolmuştu. Adımları denizin derinliklerinde yere basmak
istercesine bitkin hale geldi.

Abdi Şeref'e pas verdi, Şeref Ata'ya, Ata ise Orhan'a
pas verdi. Orhan'ın hızını hiç kesmeyen koşuşları karşı
takımın kalesine doğru idi ancak direğe çarpan top sa-
hanın dışına kaçivermişti. Top yeniden Ata'nın ayakla-
rında idi ve bu defa İbo'ya pas verdi İbo ise kaleye en
yakın duran Eşref'e doğru öyle bir savurdu ki, topu ha-
vada hiçbir güç yakalayamazdı.

Eşref'in tam alınına isabet ettiğinde, bir vuruş ile yeniden
karşı takımın kalesine topu atmış, sevinç bağırsımları
içinde sahanın ortasında Babagürgür takımının oyuncu-
ları toplanıp türkü söylemeye başlamışlardı. İkinci
golün ardından hakemin ziyadedden iki dakika vermesi
üzerine maç on dakikanın sonunda nihayete erdi. Ba-
bagürgür takımı maçı kazanmış ve gri renkteki kupayı
sevinçle almışlardı. Maç dönüşü yollarını kesen Azadi
takımına karşı çıkarken ise kupa yere düşmüş, gümüşü
renkteki tepe kısmında çatlak olmuştu. İlerleyen seneler
boyunca, zamanın Babagürgür takımı aldıkları ilk kupa-
larını her hafta birinin evinde misafir etmişlerdi...

İbrahim Hanedanoğlu, Türkiye

YUNUS GİBİ OLMAK

Hak katına varmak için
Hep aşk ile dolmak gerek
Sevgi, dostluk deryasına
Yunus gibi dalmak gerek.

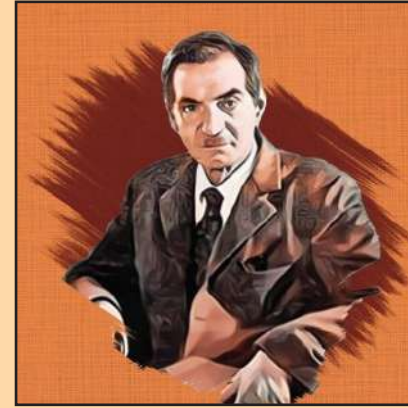
Gönüllere aşk sereni
Aşkı için can vereni
Yol gösteren bir "Eren"
Yunus gibi bulmak gerek.

Dost evinin yapısını
Görmek için hepisini
Hak dostunun kapısını
Yunus gibi çalmak gerek.

Görünmezi görmek için
Hak sırrına ermek için
Fost evine girmek için
Yunus gibi olmak gerek.

Bulmak için dostta vefa
Sürmek için zevk ve sefa
Malı, mülkü bir tarafa
Yunus gibi salmak gerek.

İbrahim der "Bilmek" için
Bu dünyada gülmek için
Ve "İmeden ölmek" için
Yunus gibi kalmak gerek.

Məhəmməd Şəhriyar, İran (1907 Tebriz - 1988 Tahran)

Yalan dünya

Sənin bəhrən yiyən kimdir?
Kiminkisən, yiyən kimdir?
Sənə doğru deyən kimdir?
Yalan dünya, yalan dünya!

Atı əzəl dağa saldıq,
Yorulduqca dalı qaldıq,
Atı satdıq, ulaq aldıq,
Yəhər oldu palan dünya.

Səni bayquşlar alqışlar,
Dəli viranəni xoşlar,
Dolan əqlə səni boşlar.
İçə boşla dolan dünya.

Ocaq ikən sönənmişsən,
Çanaq ikən çönənmişsən,

Nə pis qarı nənəymişsən,
Nağıl, yalan-palan dünya.

Biri ayna, biri pasdır,
Biri aydın, biri kasdır,
Gecə toydur, səhər yasdır,
Gül açdıqca solan dünya.

İgidlərin başın yiyən,
Qocalar bozbaşın yiyən,
Qəbirlərin daşın yiyən,
Özü yenə qalan dünya.

Yaman qurqu, yığılaydın,
Tufanlarda boğulaydın,
Nolaydı bir dağılaydın,
Bizi dərdə salan dünya.

Refki Taç: “BÜTÜNÜN PARÇALARI”

“Bütünün Parçaları” adlı eser Prizren’de yaşayan Mamuşalı şair, araştırmacı, yazar, avukat Refki Taç’ın geçen yıl yayınladığı roman türündeki ilk çalışmasını oluşturuyor. Daha önce sosyoloji alanındaki makalelerini bir araya getirdiği iki kitabıyla tanıdığımız Refki Taç görüleceği üzere bu kez okurların karşısına “Bütünün Parçaları” adını verdiği roman türünde bir eserle çıkıyor. Dergimizin geçen sayılarında bir bölümünü yayınladığımız bu eseri okurların ilgiyle karşılayacaklarına inanıyoruz.

Yazar, Prizren “PENA” Basımevi’nde basılan kitabın arka kapağındaki yazısında diğerleri arasında şunları söylüyor: “...Haddimi

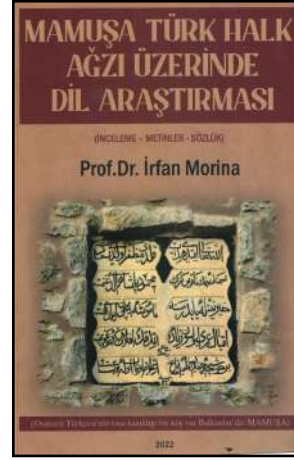
aşarak karalamaya çalıştım, neticede elinizde bulunan kitap meydana çıktı. Senelerin taşıdıkları soruların oluşturdukları sorunlara cevap arayışları bağlamında, makale boyunda düşünce belirtme dileğiyle kaleme aldığım yazının boyunu aştığını, yazıların başka yöne kaçtığını anladığımda geç olmuştu. Nötrlükten kurtulmakta tek seçenek roman biçiminde devam etmek kalmıştı. Roman türü yazıyla okuyucuların karşısına ilk defa çıkıyorum, mutluluğumu yaşıyorum, gurur duyuyorum sorumluluk duygusu yanında. Takdir okuyucunundur. Okuyucuya saygım sonsuzdur.”

Prof. Dr. İrfan Morina: “MAMUŞA TÜRK HALK AĞZI ÜZERİNDE DİL ARAŞTIRMASI”

Gazeteci, yazar, dilbilimci ve eğitimci vasıflarına sahip Prof. Dr. İrfan Morina’nın “Mamuşa Türk Halk Ağzı Üzerinde Dil Araştırması” adlı kitabı başlığında da anlaşılacağı gibi bilimsel araştırmalara dayalı bir eseri oluşturuyor. Priştine Televizyonu Türkçe Yayın Bölümü’nde bir süre gazeteci, ardından da sunucu, editör, yapımcı olarak çalıştıktan sonra kariyerine Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde öğretim görevlisi olarak devam etti. 2000 yılından emekliye ayrıldığı 2020 yılına kadar bu bölümün başkanlığını da yürüten Prof. Dr. İrfan Morina’nın bu eseri aslında 1985 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde savunduğu doktora tezinin genişletilmiş ve gözden geçirilmiş metinlerini kapsıyor. Girişinde Mamuşa’nın tarihi, coğrafi konumu ve sosyal yapısıyla ilgili bilimsel bir çalışmaya da yer verilen bu değerli araştırma Mamuşa ağzıyla ilgili olarak; İnceleme, Metinler, Sözlük ve Albüm başlıklı dört ana bölümden oluşuyor.

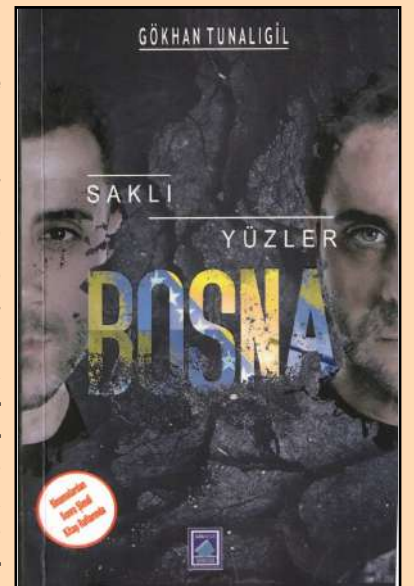
Kitabının önsözünde müellif diğerleri arasında şunları söylüyor: “...Kosova’da, Prizren şehrinin yirmi kilometre uzaklığında bulunan ve 6.000’in üzerinde nüfusu olan, halkının Türkçe konuştuğu Mamuşa beldesinde ağız hususiyetleri üzerinde bugüne kadar hiç bir çalışma yapılmamıştır. Zikrettiğimiz beldede doğup büyüdüğümünden ve halen de ailem ve bütün yakınlarımız bu ağız konuştuklarından ‘Mamuşa Türk Halk Ağzı üzerinde Dil Araştırması’ yapmayı uygun buldum...”

Gökhan Tunalıgil: “SAKLI YÜZLER-BOSNA”

Kosova /Mamuşa/ doğumlu olan Gökhan Tunalıgil 2000’li yılların başında ailesiyle birlikte Türkiye’ye göç edip Bursa’ya yerleşmiş genç bir sanatçı. Aslında dış hekimi olan ve sanat alanındaki ilk çıkışını bundan iki yıl önce Türkiye’de çekilen “Saklı Yüzler-BOSNA” adlı sinema filmiyle yapan yazarın bu eserinde filmde anlattığı konuyu bu kez roman türüyle dile getirdiği görülüyor. Geçen yılın ortalarına doğru İstanbul “Göl Kitap Yayıncılık”Yayınevi tarafından basılan “Saklı Yüzler-BOSNA” adlı 185 sayfalık bu eserde yazar 1992 yılında başlayan ve ülkenin parçalanıp dağılmasına yol açan Yugoslavya içsavaşı esnasında Bosna’da soykırıma uğrayan Müslüman Boşnakların maruz kaldıkları acıları dile getiriyor.

Yazar eseriyle ilgili olarak diğerleri arasında şunları söylemiş: “Saklı Yüzler Bosna filmi ve aynı adlı kitabını hayata geçirmeye planladığımızda sadece üç kişiydik. Ben, yönetmen arkadaşım Haktan Özkan ve kardeşim Ayhan Tunalıgil. Bosna Savaşı’ndan sonra ortaya konulması gereken bir gerçek vardı ve bu hep göz ardı edilmişti. Bu iki yapıtta ulaşmamız gereken hedefimiz, Bosna Savaşı’nın sonrasında gelişen olayları, savaş suçlularının adalet önünde hesap vermelerini ve yakın tarih olmasına rağmen unutulmuş Avrupa’nın göbeğinde işlenen soykırımın acılarını korkusuzca ortaya koymaktı...”

Şair - yazar Ahmet İğciler'i ölüm yıldönümünde anıyoruz

ÇOK YÖNLÜ BİR YARATICI

Prizrenli şair, yazar Ahmet İğciler bundan 13 yıl önce, 20 Mayıs 2010 tarihinde vefat etmişti. 1945 yılında Priren'de doğan sanatçı lise öğretmenliğinin yanı sıra Prizren Belediyesi'nde yeminli tercüman olarak da görev yaptı. Kosova Türk edebiyatına şiir ve öykü dallarında eserler kazandıran Ahmet İğciler'in eserlerinde insan ve doğa sevgisini işlediği görülür. Yazar'ın öyküleri "Tan Yayınları arasında çıkan "Erdoğan'ın Yaşantıları" /1982/ ile "Yüreksiz Adam" /1984/ adlı öykü kitaplarında bir araya getirilmiştir. Yazarın aynı zamanda "Prizren'de Yok Olan Osmanlı İzleri" adında bir araştırma kitabı da bulunmaktadır. Ahmet İğciler uzun yıllar Prizren "Doğru Yol" Kültür Sanat Derneği'nin sekreterliğini de yapmıştı. Ölüm yıldönümü dolayısıyla kendisini "Prizren-Mamuşa Yazarları" başlıklı şiiriyle anıyor, mekanı Cennet olsun diyoruz.

PRİZREN-MAMUŞA YAZARLARI

Doktor Nimetullah Hafız
Profesörlüğü var yalnız
Onu her yerde anarız
Prizren'in kitap yazarı.

Ahmet'in var kitapları
Karalıyor anıları
Okunuyor yazıları
Prizren'in kitap yazarı.

Ressam kardeş Ethem Baymak
Pek seviyor şiir yazmak
Sergilerin değer bakmak
Prizren'in kitap yazarı.

Tacida Hanım hocamız
Bir zamanlar mastırımız
Günümüzde doktorumuz
Prizren'in kitap yazarı.

Karadüzen Şeco yazdı
Okurlarda etki kazdı
Övünerek keyfi azdı
Prizren'in kitap yazarı.

Zeynel Beksaç'ın fırçası
Tabloda parlar cilası
Şiirde yaşam aynası
Prizren'in kitap yazarı.

Doçentimiz Hoca İrfan
Gerçektendir iyi insan
Mesihî kitabını basan
Mamuşa kitap yazarı

Besteci-şarkıcı Aluş
Müziktedir hepten oluş
Sanatında yaptı buluş
Prizren'in kitap yazarı.

Romanda Reşit Hanadan
Esin aldı güzel yardım
Kopmadı edebi daldan
Mamuşa kitap yazarı.

Nüsret Dişo şairimiz
Güzel olur şiirimiz
Okumaktır ereğimiz
Prizren'in kitap yazarı.

Yazdı Altay çeşmeleri
Osmanlılar eserleri
Canlandırdı sevgileri
Prizren'in kitap yazarı.

Osman Baymak Bay dergisi
Okurların sevgilisi
Onu okur her birisi
Prizren'in kitap yazarı.

Kitabı çok Hasan Mercan
Körağası dile destan
Herkesle olur cana can
Prizren'in kitap yazarı.

Şefikoğlu şiirleri
Vardır Yanan Sevgiler'i
Andırıyor geçmişleri
Prizren'in kitap yazarı.

Mehmet devamlı yazıyor
Yazına girmek istiyor
Kitapları yayımlıyor
Prizren'in kitap yazarı.

Anıyoruz Hayrettin'i
Yalınayak eserini
Yazına verdi elini
Prizren'in kitap yazarı.

Yeşeren'in Plus Minus'u
Piyesimizin soylusu
Sahnemizin en boylusu
Prizren'in kitap yazarı.

Genç yazar Üreya Güner
Edebi yolunu biçer
Sevgi, tablosunu çizer
Prizren'in kitap yazarı.

7 Mart Kosova Öğretmenler Günü Dolayısıyla

Öğretmen Rüstem Morina'ya Takdirname

7 Mart Kosova Öğretmenler Günü dolayısıyla her yıl olduğu gibi bu yıl da Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Kosova'nın çeşitli kent ve köylerindeki okullarda eğitime örnek katkılarda bulunmuş ve halen bulunmakta olan öğretmenler takdirnameler ile ödüllendirildiler.

Rüstem Morina ödülünü Başbakan Kurti'nin elinden alırken görülüyor

Bu ödüle, Mamuşa Belediyesi Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün önerisiyle Mamuşa'da 1985 yılından bu yana, 38 yıldır öğretmen olarak çalışan Rüstem Morina adlı Türk öğretmeni de layık görüldü. 7 Mart Kosova Öğretmenler Günü dolayısıyla Priştine'de Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı binasında düzenlenen törende bu ödüle layık görülen Kosovalı öğretmenlere takdirnameleri Kosova Başbakanı Albin Kurti tarafından takdim edildi. Mamuşa Dergisi olarak değerli öğretmenimizi kutlar, çalışmalarında başarılar dileriz.

Rüstem Morina, Başbakan A. Kurti ve Anadolu İlkokulu Müdürü Erol Morina

“ATATÜRK” LİSESİ LABORATUVARA KAVUŞTU

Mamuşa “Atatürk” Lisesi geçenlerde kuruluşundan bu yana, 20 yıldır eğitim-öretim sürecinde büyük bir eksikliği duyulan laboratuvara kavuştu. Laboratuvar, Kosova'da görevli Türk Temsil Heyet Başkanlığı tarafından lisedeki iki

dershanenin fizik-kimya derslerinde deney-araştırma yapmak için kullanılacak cihazların monte edilmesi, buna uygun masa, sandalye ve diğer araç gereçlerle donatılmasıyla oluşturuldu. Laboratuvarın açılışında bir konuşma yapan Kosova Türk Temsil Heyet Başkanlığı Başkanı Albay Recai Yılmaz bu projenin geleceğe yatırım projesi olduğunu kaydetti.

Kimya-fizik dersleri esnasında yararlanılacak olan laboratuvar sayesinde bu lisede okuyan öğrenciler bundan

böyle söz konusu dersler ile ilgili deneyleri öğretmenlerinin gözetiminde bizzat uygulama olanağına sahip olacaklar. Laboratuvar her çeşit çağdaş deney araç gereçleriyle donatılmış bulunuyor. Mamuşa “Atatürk” Lisesi öğretmenleri kurulan bu laboratuvarın öğrencilere dersleri daha büyük bir ilgiyle izleyip daha kolay bir şekilde algılamalarına önemli bir katkı sunacağına inandıklarını belirtiyorlar.

“ANADOLU” İLKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN “Mamuşa” SEVGİSİ

Değerli okurlar, yetişkinlerin yanı sıra öğrenciler tarafından da dergimize gösterilen ilginin her geçen gün arttığına tanık oluyoruz.

Anadolu İlkokulu Müdürü Erol Morina (sağda) ile Türkçe öğretmeni Mirat Eren “Mamuşa” dergisine kavuşan öğrencilerle birlikte

Anadolu İlkokulu Müdürü Erol Morina ile Türkçe öğretmeni Fikret Morina “Mamuşa” dergisine kavuşan öğrencilerle birlikte

Her sayımızda yazdıkları şiirlerine yer verdiğimiz öğrenciler kendilerine gösterdiğimiz bu ilgiyi dergimizi okuyarak takdir ettiklerini ortaya koyuyorlar.

Bunda elbette ki 1-9. sınıflarda yaklaşık 1.000 öğrencimizin öğrenim gördüğü Mamuşa'daki “Anadolu” İlkokulu'nun çalışkan müdürüyle birlikte diğer derslerin yanı sıra kendilerine Türk dili ve edebiyatı dersini de sevdirmeye, dolayısıyla yazıp okuma alışkanlığını aşılamaaya çalışan değerli öğretmenlerinin katkılarına da unutmamak gerekir. Bu olumlu gelişme haliyle bizleri de yürekten sevindiriyor. Sözümüz buradayken ünlü şair ve yazarlara ait şiir ile öykülerin yanı sıra öğrencilerimiz tarafından kaleme alınan değerli şiir ve düzyazılara da şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de sayfalarımızda seve seve yer vereceğimizi bir kez daha önemle belirtmek istiyoruz.

“Mamuşa” Dergisi

Anadolu İlkokulu Müdürü Erol Morina ile Türkçe öğretmeni Vedat Erdem “Mamuşa” dergisine kavuşan öğrencilerle birlikte

Ezop'tan bir Masal

Tavşan ve Arkadaşları

Uzaklarda bir ormanda bir tavşan ve arkadaşları mutlu mesut yaşıyorlardı. Günlerden bir gün, avcılar köpeklerini alıp ormana geldiler. Gittikçe yaklaşan köpek sesleri tavşanı ürkütmeye başladı. Tavşan korkudan ne yapacağını şaşırılmış halde ormanda sağa sola koşmaya, arkadaşlarından yardım istemeye başladı. Atın yanına gitti;

“Lütfen bana yardım eder misin? Beni sırtına alıp koşarsan köpekler bizi yakalayamaz, bu tehlikeden beni kurtarabilirsin.” dedi At,
“Üzgünüm tavşan kardeş, yapacak çok işim var.” dedi. Tavşan zebraın yanına gitti ve;
“Hayatım tehlikede av köpekleri peşimdeler, senden hızlı koşan yok. Sırtına alıp beni götürebilir misin?” dedi.

Zebra, üzgünüm ama halletmem gereken işlerim var. Arkadaşlarımla yiyecek aramaya çıkacağım.

Tavşan ayının yanına gitti. Ayı da bahaneler üreterek, “üzgünüm yardım edemem.” dedi.

Tavşan ceylanın yanına gitti ve “çok hızlı koşarsın, beni bu av köpeklerinden kurtarabilir misin?” dedi.

Ceylan, “Maalesef. Avcılar beni görürse peşime düşerler, başkasından yardım almalısın.” dedi

Av köpekleri çok yaklaşmıştı, tavşan artık koşmaya başladı. Önünde uzun otlarla dolu bir tarla gördü ve tarlanın için e doğru koşmaya başladı. Tarlanın içinde artık görünmüyordu ve köpeklere izini kaybetti.

Öğüt: Başkalarına güvenmek yerine kendinize güvenin.

Nasrettin Hoca'dan bir fıkra

Ya Tutarsa...

Günlerden bir gün Nasrettin Hoca eline yoğurt mayası bakracını alıp göle doğru yola koyulmuş.

Gölün etrafında piknik yapan köylüler Hoca'ya dikkat kesilmişler.

Hoca Nasrettin başlamış yoğurt mayasını göle kaşık, kaşık çalmaya:

Köylüler şaşkınlıkla izlerken, içlerinden biri Hoca'nın yanına varmış.

– Hayırdır Hocam? Ne yapıyorsun böyle? diye sormuş.

– Göle yoğurt mayası çalıyorum, demiş.

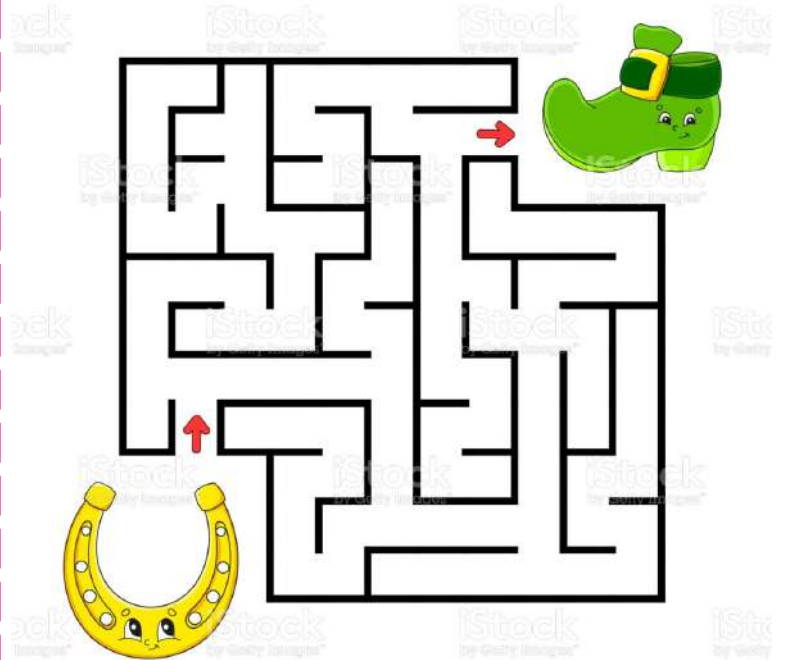
– İlahi, hocam, hiç göle maya çalmakla göl maya tutar mı?

– Hoca Nasrettin O nüktedan cevaplarından birini daha vermiş;

– Ya tutarsa...

Nalı ayakkabıya nasıl ulaştırabiliriz?

Zeka bulmacaları

4 + 5	7
3 + 5	8
2 + 5	9

4	+	4	+	4	=	15
4	-	4	+	4	=	10
4	+	4	-	4	=	06
4	+	4	×	4	=	?

4	+	4	+	4	=	12
4	+	4	=	18		
4	+	4	=	12		
4	+	4	×	4	=	??

Ramazan ve Bayram...

Hazırlayan: Salaydin Morina
 Mamuşa Yeni Camii İmam Hatibi

Mamuşa Dergisi'nin aziz, sevgili ve değerli okurları, kardeşlerim... Hepinize en derin duygularıyla selamlarımı, sevgi ve saygılarımı sunar, büyük okurların ellerinden, genç okurlarımızın da gözlerinden öperim. Cümle kardeşlerimize dünya ve ahiretin hayırlarını Cenab-ı Hakk'tan niyaz ederim.

Ramazan ayı, oruç ve fazileti

Bu sayıda mübarek Ramazan ayı, oruç ve ardından sevinç içerisinde beklediğimiz Ramazan Bayramı hakkında bir şeyler söylemeye çalışacağım. Allah-ü Teala Bakara Suresi 183. ayetinde şöyle buyuruyor: **“Ey iman edenler, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, sizin üzerinize de oruç farz kılındı. Umulur ki, /oruç tutmak suretiyle/ kötülüklerden korunursunuz.”** Peygamber Efendimiz /SAV/ de hadis-i şerif'in de şöyle buyuruyor: **“Şüphesiz Allah-ü Teala Ramazan orucunu sizin üzerinize farz kıldı. Ben de size ondaki teravih namazını sünnet kıldım. Kim ki inarak ve mükafatını Allah'tan umarak oruç tutarsa anasından doğduğu gündeki gibi günahlarından temizlenmiş olur.”** Görülüyor ki, Ramazan ayında oruç tutmak Allah'ımızın kesin bir emridir. Peygamber Efendimiz /SAV/ şöyle buyuruyor: **“Allah'ın müsaade ettiği durumlar haricinde Ramazan'da bir gün orucu bozan kimse ömrü boyunca oruç tutsadahi Ramazan ayında bir gün tutulan orucun sevabına ulaşamaz.”** Oruç bizleri dünya kötülüklerinden sakındıran, ahirette cehennem ateşinden koruyan ve günahlarımızın bağışlanmasına vesile olan önemli bir ibadettir. Oruç tutan mümin cimrilik, fesatlık, dedikodu, çekişme ve katı kalplilikten korunan insandır. Kibir, gurur, gösteriş, gaflet, hile, nefis ve şeytanın kötülüklerinden kendisini koruyan Allah'ın mutlu kuludur. Bu kötülüklerden uzaklaşmayan kişi orucunun kabul olmayacağını bilmeli, Zira Peygamber Efendimiz /SAV/ diğer bir hadisi şerifinde şöyle buyuruyor: **“Nice oruçlu vardır ki, açlıktan başka orucun ona bir faydası yoktur.”**

Ramazan Bayramı'yla gelen mutluluk

Değerli okurlar, on bir ayın sultanı Ramazan ayını bitirmek üzereyiz. Ramazan Bayramı'nın mutluluğunu daha şimdiden yaşamaya başladık. Her Müslüman, Ramazan ayı bittiği zaman karmaşık duygular içerisine girer. Bir yandan bayrama giriliyor diye sevinç var, diğer taraftan da Ramazan gibi bereketli, kazançlı, manevi bakımdan çok zengin mükafatlarla dolu, sevaplı bir aydan ayrılacak olmanın hüznü var. Allah-ü Teala ibadetlerimizi kabul ettiyse, kim bilir nasıl, ne kadar sevaplar bahşedecek. İçindeki Kadir gecesini ihya edene bin ayın ibadeti kadar kazanç verdiği gibi, bir küçük, güzel davranışa da ifade edilemeyecek kadar çok mükafatlar verdiği için Müslümanların bu mübarek ayda çok büyük mükafatlara nail olduklarını ümit ediyoruz. Diğer taraftan ise “Ya Allah'ü Teala ibadetlerimizi kabul etmediyse?...” diye korku içerisine girmekten de kendimizi alamıyoruz. Çünkü

biz insanlar kusur doluyuz. Güzel ibadetleri yaparken bile kendimizi buna tam olarak veremiyoruz. Oruçlarımızda hatalar, namazlarımızda kusurlar, zikirlerimizde eksikler olabileceği için **“İbadetlerimizin Allah katında kabul görüp görmediği konusunda...”** korkuya kapılıyoruz. Ama Rab-bül Alemin Müslümanlar sevinirler diye bizlere bayramları bahşetmiş. Bu yüzden çevremizdeki Müslüman kardeşlerimizi de düşünmek zorundayız. Ramazanı Allah-ü Teala'nın razı olacağı, kabul edeceği şekilde geçirip günleri, geceleri ibadet, itaat, hayrat'ü hasenatla ihya eden ve bu arada akraba, komşu, arkadaşlarımızı düşünüp muhtaçlara yardımcı olanlara da ne mutlu...

Muhterem kardeşlerim, Ramazan bayramı sevinç, neşe günüdür. Bayram müminler arasında sevgi ve kardeşliği, birlik ve beraberliği, ilan eden en hayırlı gündür. Müslüman, İslam'ın bu mukaddes bayramıyla yeniden dirilmeli, kendine gelmeli, birlikten yana kaç kapı varsa hepsini de açmalıdır. Birlik ve beraberliğe Kur'an-ı Kerim, bayram da şahit olmalıdır. Tuttuğumuz oruçlar, kıldığımız namazlar, zikirler, tespihler, camiler, minareler, ezanlar, melekler, şehitler, veliler, aşıklar, sadıklar şahit olmalıdır. Bu mübarek bayramda günlerimizi ibadetsiz, Kur'ansız, geçirmemeye çalışalım. Hem dünyamızı hem de ahiretimizi kazanmak için çalışalım. Ramazan bitti diye ibadetlerimize de son vermeyelim. Zekat ve fitrelerimizi de geciktirmeden verelim. Çocukları, büyükleri, fakirleri, sevindirelim. Dargınlarımız varsa barışalım. Eşimizi, dostumuzu, akraba ve büyüklerimizi ziyaret edelim. Uzaktan dolayı ziyaret imkanı yoksa mektupla, telefonla arayıp bayramlarını kutlayarak gönüllerini alalım. Gelen tebriklere cevap verelim, Camiye, ziyaretlere tertemiz elbiseler içerisinde vakar ve ciddiyetle gidip gelelim. Yolda rastladığımız din kardeşlerimizle selamlaşalım. Ölmüşlerimizin kabirlerini daha sıkça ziyaret edip ruhlarına fatihalar okuyarak rahmet ve hürmetle analım. Şu mübarek bayram günlerinde bütün müminleri birlik, kardeşlik şuuruna erdirmesi için Yüce Mevlamıza dua ve niyaz edelim.

İlahi, Rabhani Ramazan Bayramı siz değerli okurlarıma ve bütün müminlere mübarek olsun derken böyle daha çok mübarek gecelere, ramazanlara, bayramlara kavuşturmasını Cenab-ı Hakk'tan niyaz ederim. Allah'a emanet olunuz...

Mamuşalı tarımcı Salaydin Mazrek ile söyleşi

TARIMCILIK ZOR AMA, İNSANI AÇ BIRAKMAYAN BİR UĞRAŞ

Değerli okurlarımız, her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da sizlere kendisini Mart ayının ilk günlerinde serasında çalışırken ziyaret ettiğimiz Mamuşalı örnek bir tarımcıyı tanıta-cağız. Doğma büyüme Mamuşalı olan ve baba mesleği tarımcılıkla daha küçük yaşlarından beri uğraşmayı sürdüren Salaydin Mazrek bunun zor bir iş olmasına rağmen tarımcılıkla uğraşmaktan, kazancından memnun olduğunu söylüyor.

- Sayın Salaydin Mazrek okurlarımız için kendinizden kısaca bahseder misiniz?

-Tabii, memnuniyetle bahsedeyim. 1979 yılında Mamuşa'da tarımcı bir ailede doğdum. İlkokul öğrenimimi Mamuşa'da tamamladım. Halen de ailemle birlikte burada yaşamaktayım.

-Tarımcılıkla uğraştığınızı görüyoruz. Neler yetiştirdiğinizi öğrenebilir miyiz?

-Anlatayım. Biz yukarıda da bahsettiğim gibi ailece tarım

Salaydin Mazrek kızıyla serada çalışırken

çılıkla uğraşyoruz. Kendimize ait ve bu arada kiraladığımız topraklarda sera ve açık alanlarda her çeşit sebze yetiştiriyoruz. Bu arada birkaç yıldan bu yana sebze fidesi yetiştiriciliğine ağırlık verdiğimiz özellikle belirtmek isterim. Müşterilerimiz için her yıl çeşitli sebzelere ait yaklaşık yarım milyon adet fide üretmekteyiz. Söz kapalı, sera alanına ilişkin olduğunda bu üretim işini yıl içerisinde üç evrede gerçekleştiriyoruz. Üretimimizi yaklaşık 2,5 hektar alanı kaplayan seralarımızda yapıyoruz.

-Tarımcılıkla uğraşmaktan memnun musunuz? Tarımcılıkla uğraşmanın nasıl bir şey olduğunu anlatır mısınız?

-Evet, tarımcılıkla uğraşmaktan genellikle memnunum. Baba mesleği olduğu için ve küçüklüğümüzden beri bu işle uğraştığımız için artık alıştık sayılırız. Bu işle ailece uğraşmaktayız. Tarımcılık işi zor, epey iş gücü ve yoğun uğraş gerektiren bir iş koludur.

-Yetiştirdiğiniz ürünleri genelde nerede ve kimlere satıyorsunuz?

-Fidelerimiz söz konusu olduğunda yetiştirdiğimiz fideleri bu aydan başlamak üzere yörede sebze işiyle uğraşanlara olduğu gibi evlerinin önündeki bahçelerinde sırf kendi ihtiyaçları için sebze üretimi yapan kişilere de satıyoruz. Biber, domates, patlıcan, lahana, kavun karpuz gibi hazır ürünlere gelince ise bunları genellikle Prizren ile Priştine'deki sebze pazarına götürüp toptan olarak satıyoruz. Ürünlerimizi Kosova genelinde toptan ve perakende olarak hizmet veren manav ile depolara da satmaktayız.

-Gerçekleştirmekte olduğunuz tarımcılık uğraşı için devletten sübvansiyon anlamında destek alıyor musunuz?

-Evet, sera konusunda tarım bakanlığından destek alıyoruz, Belediye de bizlere araç gereç konusunda yardımcı olmaya çalışıyor. Ama yine de bunların yeterli olduğunu söyleyemeyiz. Tohum, ilaç, mazot, suni gübre fiyatları oldukça yüksek. Tarımcılığın geliştirilmesi için daha çok destek sunulması lazım.

- Tarımcılıkla uğraşmak isteyen ençlere tavsiyeniz neler olacaktır?

-Tarımcılıkla uğraşmak isteyen gençlerimize tavsiyem şu olacaktır: İşlerini düzenli ve severek yapmaları çok önemlidir. Bütün zorlukların üstesinden ancak böyle yaparlarsa başarıyla gelirler. Tarımcılık zor, ama insanı asla aç bırakmayan, başka insanları da doyuran bir uğraştır.

-Teşekkür eder, uğraşınızın bereketli, kazancınızın bol olmasını dileriz.

-Ben de size bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Nazmi Morina

MAMUŞALI İLKOKUL ÖĞRENCİLERİ BREZOVIŐA KAYAK MERKEZİ'NDE

Kosova Eğitim ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Kosova'nın çeşitli ilkokullarından Şar Dağları'ndaki kayak pistleriyle nl Brezovia KıŐ Sporları Merkezi'ne gönderilen öğrenciler burada kayak eğitmenleri gözetiminde kaymayı öğreniyorlar. İlkokul 7. sınıf öğrencileri için ilk kez geçen yıl baŐlatılan bu uygulama çerçevesinde bu yıl Mamuşa "Anadolu" İlkokulu'nda öğrenim gören 23 ğrenci de kapsanmıŐ bulunuyor. Kayak eğitimine katılan öğrenciler kendileri için kayak ders-

leri diŐında düzenlenen farklı spor, eğlence etkinlikleri sayesinde birbirlerini daha yakından tanıma fırsatına da kavuŐmuŐ oluyorlar.

Şar Dağları'ndaki Brezovia KıŐ Sporları Merkezi'nde düzenlenen bu yılki kayak eğitimine katılan Mamuşa "Anadolu" İlkokulu ğrencilerine Gülhan Krezi ile Vedat Erdem adındaki öğretmenleri nezaret ediyorlar.

Siz değerli okurlarımızı kayak merkezindeki eğitim sürecine katılan öğrencilerin etkinliklerinin dile getirildiği fotoğraflarla baŐbaŐa bırakıyoruz.

*Ramazan Bayramınız
Mübarek Olsun*